

KVANTITATIVE INTERVIEWS OM DANNELSE

FORSKNINGS- OG UDVIKLINGSPROJEKT OM DANNELSE

AALBORG UNIVERSITET

GULDBORGSUND

Tænketanken Cura

Survey / Spørgeskemaundersøgelsen

Denne publikation præsenterer resultaterne fra en kvantitativ spørgeskemaundersøgelse (survey) om dannelse gennemført i december 2018 i Guldborgsund Kommune.

Undersøgelsen og publikationen er en del af stort forsknings- og udviklingsprojekt om dannelse i Guldborgsund Kommune. Forsknings- og udviklingsprojektet er et samarbejde mellem Guldborgsund Kommune, Aalborg Universitet, Tænk tanken Cura og Jonas Norgaard Mortensen. Forsknings- og udviklingsprojektet løber fra 2018 til 2023 og vil løbende afholde arrangementer, offentliggøre resultater og publicere artikler og materialer.

Forsknings- og udviklingsprojektets formål er, at skabe a) forståelse for, b) formidling af og c) praksiseksempler på fornyet dannelse af borgere inspireret af personalisme og med afsæt i Guldborgsund Kommunes kerneopgave.

Den 5. december 2018 blev den kvantitative spørgeskemaundersøgelse (survey) sendt digitalt til en population (gruppe) på 250 respondenter. Respondenterne var udpeget af deltagere fra en forundersøgelse af kvalitative fokusgrupper samt af Guldborgsund Kommune.

I perioden 5. december til 31. december 2018 valgte 153 respondenter eller 61 % at besvare spørgeskemaundersøgelsen.

Den kvantitative survey består af 65 spørgsmål. Respondenterne blev bedt om at besvare alle spørgsmål, men vælge "Ved ikke / Kan ikke svare", hvis de ikke kunne svare.

Respondenterne blev bedt om at besvare alle undersøgelsens spørgsmål ud fra deres subjektive vurdering. Respondenterne blev endvidere anbefalet at besvare spørgsmålene ud fra deres første umiddelbare indskydelse og forholdsvis hurtigt.

Den kvalitative forundersøgelse, som ledte op til den kvantitative survey, blev gennemført med seks grupper i juni 2018 med semistrukturerede fokusgruppeinterviews og individuelle interviews; seks grupper med hver 4-5 repræsentanter fra børn og unge, uddannelse, foreningsliv, erhvervsliv, politikere og forvaltning samt kunst og kultur. Interviewene er også tilgængelige som videoer til brug i fx undervisning eller til debatarrangementer, og kan rekvireres ved kontakt til jonas.norgaard@me.com.

De kvalitative fokusgruppeinterviews, den kvantitative spørgeskemaundersøgelse, fotos, videoer og materialer fra forløbet, herunder nærværende rapport, er udført og udarbejdet af Jonas Norgaard Mortensen for Guldborgsund Kommune.

En særlig tak går til alle der har bidraget med opbakning til eller koordination af forløbet samt de 23 deltagere i fokusgrupperne i den kvalitative forundersøgelse og alle respondenterne i survey'en.

Tak for jeres viden, tid, holdninger, erfaringer og engagement.

KVANTITATIVE INTERVIEWS OM DANNELSE

FORSKNINGS- OG UDVIKLINGSPROJEKT OM DANNELSE

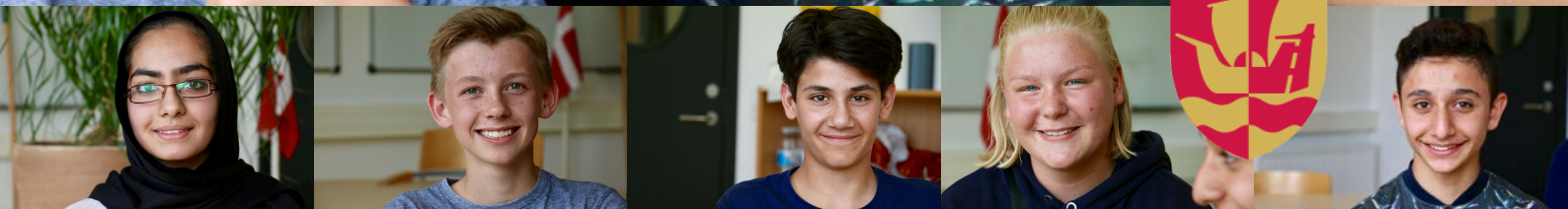
Hvad er dannelse - og hvad er dannelsens formål? Hvem er dannede? Hvilke værdier ligger til grund for dannelse? Hvilket menneske-, uddannelses- og samfundssyn? Hvor, hvornår og hvordan dannes vi som mennesker?

Alle de spørgsmål blev 250 borgere og beslutningstagere i Guldborgsund Kommune bedt om at besvare. I denne rapport kan du se besvarelsenerne samt respondenternes mange uddybende synspunkter og kommentarer.

Den kvantitative spørgeskemaundersøgelse (survey) blev besvaret af udvalgte repræsentanter for fem vigtige fællesskaber for dannelse: uddannelse, foreningsliv, erhvervsliv, politikere og forvaltning samt kunst og kultur.

Survey'en blev gennemført digitalt i perioden fra den 5. til den 31. december 2018.

AT TAGE ANSVAR FOR FESTEN.....

GULDBORGSUND

“Når du bliver dannet, tager du ansvar for ting, som ikke kun handler om dig, men generelt handler om alle, om fællesskabet. Det er ligesom til en fest, hvor du er ansvarlig og hjælper til med at rydde op efter festen.”

Maher El Youssuf, 15 år, Sophieskolen.

MØD MENNESKERNE DE LØFTER DANNELSE

CITATER FRA DE KVALITATIVE INTERVIEWS OM DANNELSE

Igennem rapporten kan du møde nogle af de mange medborgere, som er engageret i dannelse i Guldborgsund Kommune. De 23 personer blev interviewet i Nykøbing Falster i juni 2018.

Interviewene er en del af den kvalitative forundersøgelse i forsknings- og udviklingsprojektet om dannelse i Guldborgsund Kommune.

Forundersøgelsen interviewede repræsentanter for seks grupper: børn og unge, uddannelse, foreningsliv, erhvervsliv, politikere og forvaltning samt kunst og kultur.

INDHOLDSOVERSIGT

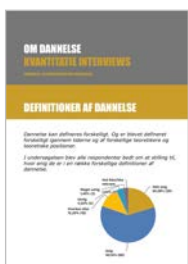
Side 9 Hovedresultater

Undersøgelsens hovedresultater, udvalgt og opsummeret.

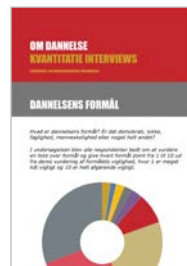
Side 12 Baggrundsspørgsmål

Om alder, køn, uddannelse mm og relation til dannelse.

Side 20 Definitioner af dannelse

Dannelse kan defineres forskellige - og er blevet det igennem tiden.

Side 38 Dannelsens formål

I undersøgelsen blev alle respondenter bedt om at tage stilling til dannelsens formål.

Side 46 Hvad bliver dannet?

Hvad er det i eller ved mennesker, der blevet dannet?

Side 50 Dannelsens betydning

Hvad betyder dannelse for mennesker, for dig, din familie og dine børn?

Side 62
Dannelse og uddannelse

Holdninger til forskelle og prioritet mellem dannelse og uddannelse.

Side 78
Dannelse og dansk samfund

Hænger dannelse, medborgerskab og velfærd sammen?

Side 66
Hvordan dannes mennesker?

Danner historien, TV, religion, mennesker, ansvar eller noget helt andet?

Side 85
Dannelse og Guldborgsund

Et strategisk fokus og en klar målsætning.

Side 71
Hvor dannes mennesker?

Mennesker bliver dannet mange steder, men hvor dannes mennesker mest?

Side 96
Dannelse og holdninger

Sammenhæng mellem dannelse og samfundsaktuelle udfordringer.

ET DANNET LIV ER MERE FACETTERET OG SJOVERE.....

GULDBORGSUND

“Dannelse handler om moral, indsigt, menneskelighed og i sidste ende livsduelighed. Dannelse er et kæmpe begreb. I en verden fyldt med ufred og uoverskuelige konflikter, der presser sig på ind i vores dagligstue, er dannelsen det filter eller overbygning, vi observerer verden med. Hvis man har oplevet at blive set og udfordret fysisk, psykisk, musisk og kunstnerisk, bliver dannelsen facetteret, spændende og livet langt mere nuanceret og sjovere.”

Jan Axelsen
Skoleleder

OM DANNELSE

HOVEDRESULTATER

FORSKNINGS- OG UDVIKLINGSPROJEKT OM DANNELSE

KVANTITATIV UNDERSØGELSE

Udvalgte og opsummerede hovedresultater fra den kvantitative undersøgelse om dannelse i Guldborgsund Kommune.

Den kvantitative spørgeskemaundersøgelse (survey) blev besvaret af udvalgte repræsentanter for seks vigtige fællesskaber for dannelse: børn og unge, uddannelse, foreningsliv, erhvervsliv, politikere og forvaltning samt kunst og kultur.

Dannelse er vigtigt

Dannelse er meget vigtigt for borgerne. Ikke kun i barndommen og ungdommen, men igennem hele livet. Næste 100 % mener, at dannelse er "Meget Vigtigt" eller "Vigtigt" for mennesker. Se mere på side 50-52.

Borgerne i Guldborgsund mener, at dannelse er ligeså vigtigt som uddannelse, men de oplever, at dannelse har mistet fokus og mener ikke, at dannelse bliver prioriteret i det danske skolesystem. Se mere på side 62-63.

Borgerne oplever at dannelse har mistet prioritet

Se mere på side 63.

Dannelse som fundament for samfund

Dannelse er ifølge de adspurgte helt afgørende for den danske samfundsmodel og velfærdssamfund. Blandt andet fordi, at dannede borgere opfører sig mere moralsk og ordentligt samt udviser større ansvarlighed og derfor kan tiltros større tillid. Se mere på side 78-80.

Dannelsesdefinitioner

Borgerne bakker mest op om dannelse defineret som enten livsoplysning og livsduelighed; opdragelse til samfundssind, demokrati og medborgerskab; ordentlig opførelse; værdighed, relationsevne og engagement; eller det gennem fællesskaber at blive i stand til at afklare, hvordan man er menneske i verden hele livet. Se mere på side 20-29.

Hvor bliver vi dannet?

Ifølge undersøgelsen bliver mennesker dannet mest i/på "Familien", "Foreningslivet", "Skoler", "Arbejdsmarkedet", "Kunst- og kulturlivet" og i mindre grad i "Det politiske liv", "Nyhedsmedier", "Sociale medier" og "Underholdning på TV/skærm". Se mere på side 71-73.

Hvad bliver dannet?

Borgerne mener, at det, der bliver dannet i mennesker, er karaktertræk som identitet, forståelse, moral, empati, personlighed, ansvarsfølelsen, samvittigheden, tænkning og dømmekraft og i mindre grad selvforsyning, økonomisk forståelse, fremdrift, kroppen, sanserne, ånd, handlekraft og følelserne. Se mere på side 46-48.

Dannelses formål

Undersøgelsen viser en markant opbakning til dannelsens formål som menneskers moral, lykke, værdighed, personlighed og relationsevne. Se mere på side 38-40.

Hvordan bliver vi dannet?

Borgerne mener, at mennesker bliver dannet mest af "Andre mennesker", "At få og tage ansvar" samt "Fællesskabets betydning" og i mindre grad af fx "Politik", "Religion" og "Det internationale". Se mere på side 66-67.

Dannelse i Guldborgsund Kommune

Borgerne mener, at dannelse er vigtig for Guldborgsund og bakker op om et strategisk fokus på og prioritering af dannelse. Se mere på side 85-89.

Guldborgsund Kommune har stor opbakning til dannelsesinitiativer som fx at skoler arbejder med filosofi i skolerne og at alle elever oplever teater og reflekterer over det i samtaler. Se mere på side 85-89.

Dannelse kan afhjælpe samfundsaktuelle problemer

Ifølge undersøgelsen mener borgerne, at mere dannelse kan være løsningen på samfundsaktuelle udfordringer. Se mere på side 96-97.

Dannelse kan styrke integrationen samt reducere de offentlige udgifter, fordi borgere bliver mere livsduelige og selvforvaltende. Og mere dannelse kan føre til mere afbalancerede mennesker og dermed færre tidstypiske sygdomme som stress, angst og depression. Se mere på side 96-97.

Dannelse er alles ansvar

Dannelse er ikke kun skolens eller kommunens opgave. Vi er alle igennem hele livet ansvarlige for at danne os selv. Se mere på side 97.

Dannelse i mennesker, kultur og verden

Borgerne i Guldborgsund vil gerne dannes mere indenfor områder som historie, menneskekundskab, litteratur, kultur, filosofi, kunst og international forståelse, og i mindre grad indenfor områder som høflighed, sprog, børneopdragelse, religion og bordskik. Se mere på side 53-54.

OM DANNELSE

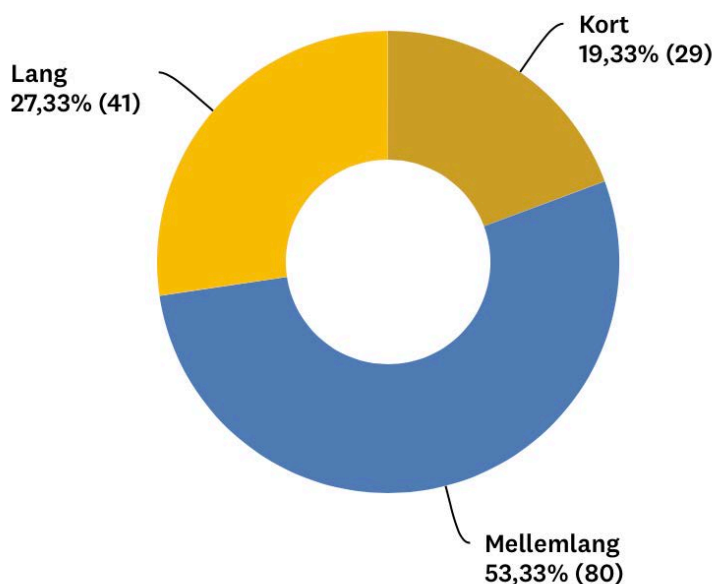
KVANTITATIVE INTERVIEWS

FORSKNINGS- OG UDVIKLINGSPROJEKT OM DANNELSE

BAGGRUNDSPØRGSMÅL

Alle respondenter blev stillet en række baggrundsspørgsmål om dem selv, herunder om:

- alder
- køn
- uddannelse
- arbejdsliv
- arbejde med dannelse
- interesse i dannelse

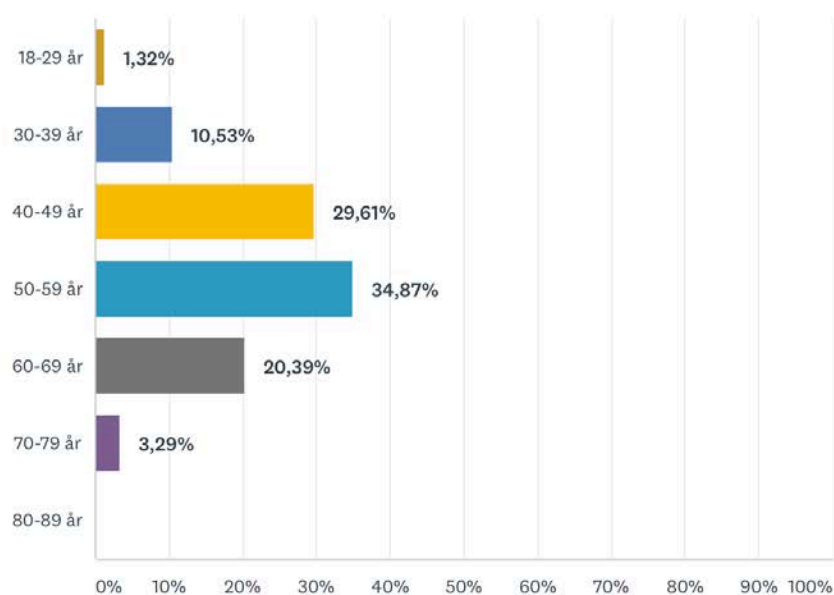

ALDER

BAGGRUNDSSPØRGSMÅL

FORSKNINGS- OG UDVIKLINGSPROJEKT OM DANNEELSE

1. Hvor gammel er du?

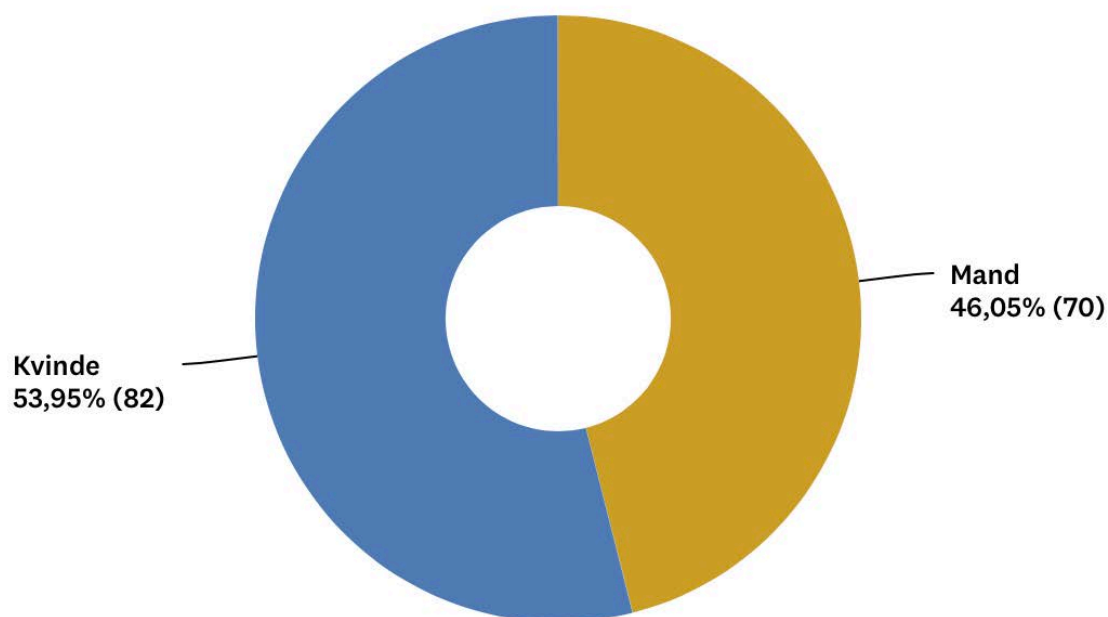
SVARVALG	BESVARELSER
▼ 18-29 år	1,32% 2
▼ 30-39 år	10,53% 16
▼ 40-49 år	29,61% 45
▼ 50-59 år	34,87% 53
▼ 60-69 år	20,39% 31
▼ 70-79 år	3,29% 5
▼ 80-89 år	0,00% 0
I ALT	152

KØN

BAGGRUNDSPØRGSMÅL

FORSKNINGS- OG UDVIKLINGSPROJEKT OM DANNEELSE

2. Er du mand eller kvinde?

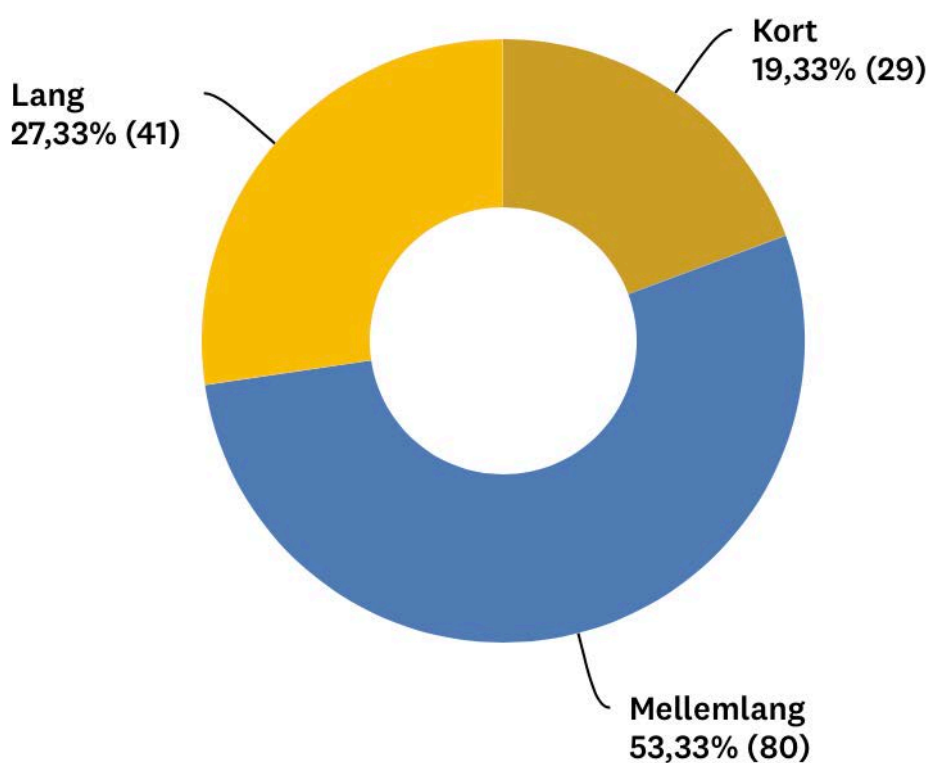
SVARVALG	BESVARELSER	
▼ Mand	46,05%	70
▼ Kvinde	53,95%	82
I ALT		152

UDDANNELSE

BAGGRUNDSPØRGSMÅL

FORSKNINGS- OG UDVIKLINGSPROJEKT OM DANNEELSE

3. Hvor lang uddannelse har du?

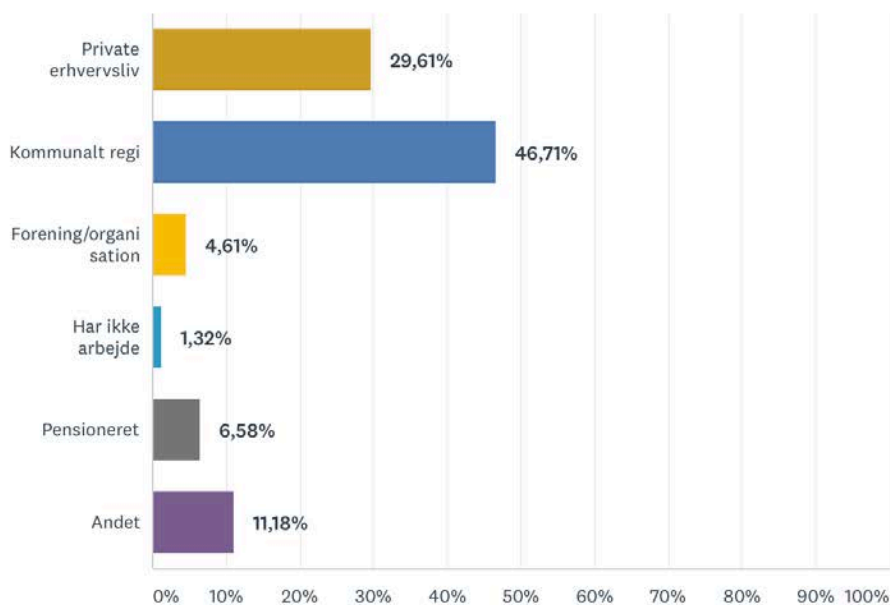
SVARVALG	BESVARELSER	
▼ Kort	19,33%	29
▼ Mellemlang	53,33%	80
▼ Lang	27,33%	41
I ALT		150

ARBEJDSSTED

BAGGRUNDSPØRGSMÅL

FORSKNINGS- OG UDVIKLINGSPROJEKT OM DANNEELSE

4. Hvor er du ansat?

SVARVALG	BESVARELSER	
▼ Private erhvervsliv	29,61%	45
▼ Kommunalt regi	46,71%	71
▼ Forening/organisation	4,61%	7
▼ Har ikke arbejde	1,32%	2
▼ Pensioneret	6,58%	10
▼ Andet	11,18%	17
I ALT		152

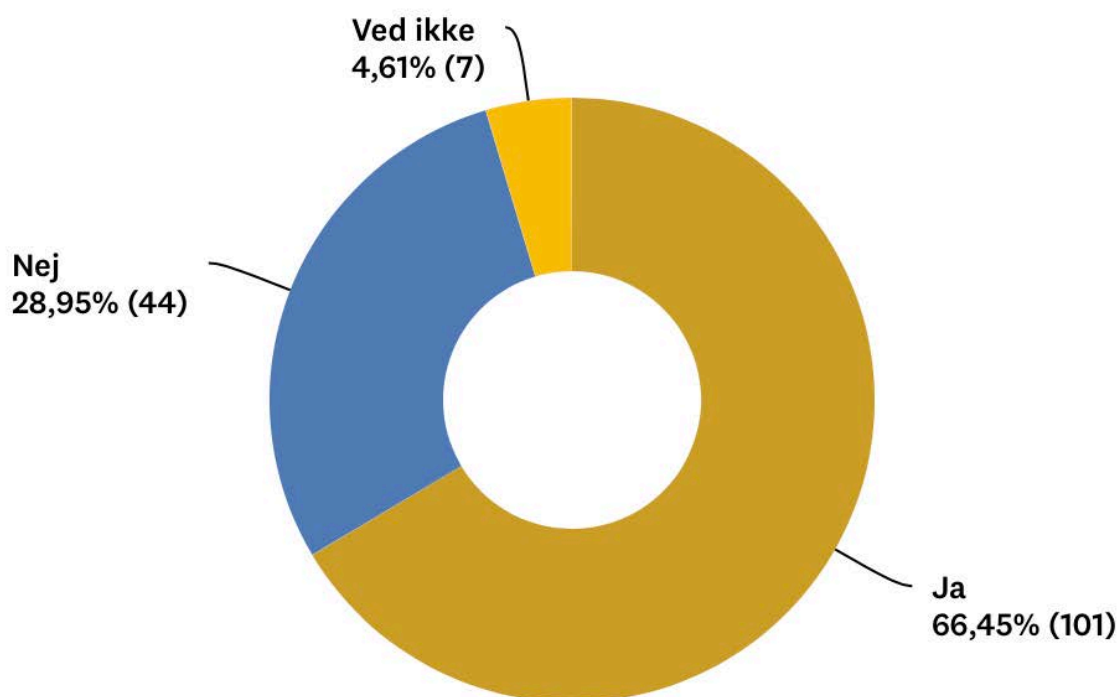

ARBEJDE MED DANNEELSE

BAGGRUNDSPØRGSMÅL

FORSKNINGS- OG UDVIKLINGSPROJEKT OM DANNEELSE

5. Arbejder du med dannelse?

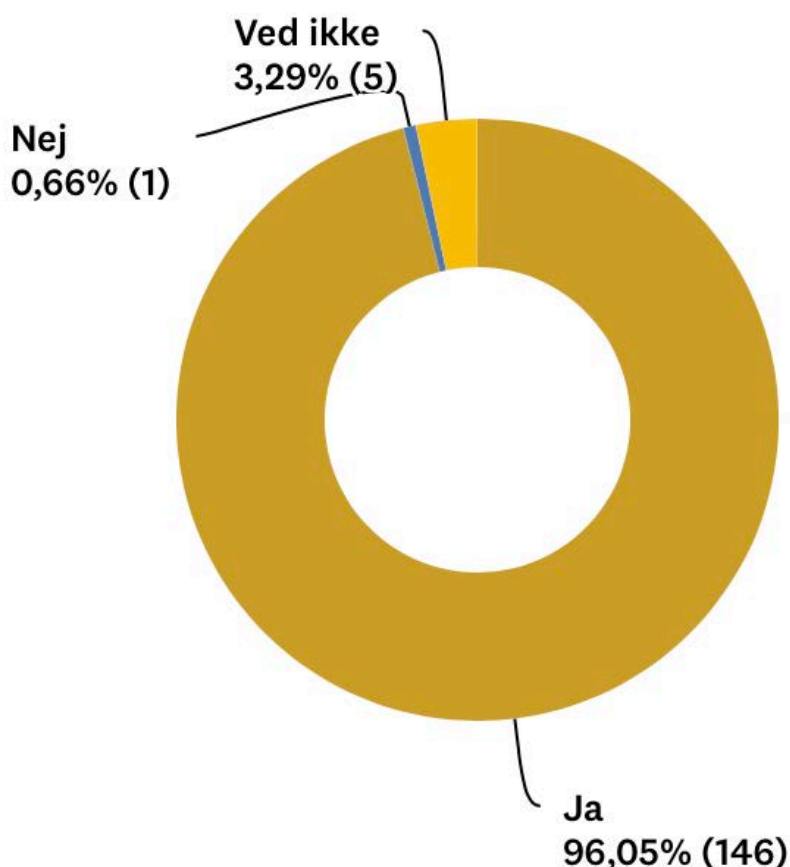
SVARVALG	BESVARELSER
▼ Ja	66,45% 101
▼ Nej	28,95% 44
▼ Ved ikke	4,61% 7
I ALT	152

INTERESSE I DANNELSE

BAGGRUNDSPØRGSMÅL

FORSKNINGS- OG UDVIKLINGSPROJEKT OM DANNELSE

6. Er du interesseret i dannelse?

SVARVALG	BESVARELSER
▼ Ja	96,05% 146
▼ Nej	0,66% 1
▼ Ved ikke	3,29% 5
I ALT	152

VI SKAL SKABE DANNELSESANLEDNINGER.....

GULDBORGSUND

“Det gamle begreb dannelsesrejser var noget, alle kendte til. De seneste år er det blevet sværere at etablere dannelseanledninger. I Guldborgsund fokuserer vi på dannelse som noget af det ypperligste, vi arbejder med, i erkendelse af at dannelse ikke bare opstår af sig selv. Vi kan se flere og flere borgere, der ikke får den samme dannelse, fordi vi lever stadig mere individuelt og digitalt. Så forsvinder det fælles referencegrundlag for dannelsen. Det må vi skabe.”

Allan Gardersøe
Musikskolen

OM DANNELSE

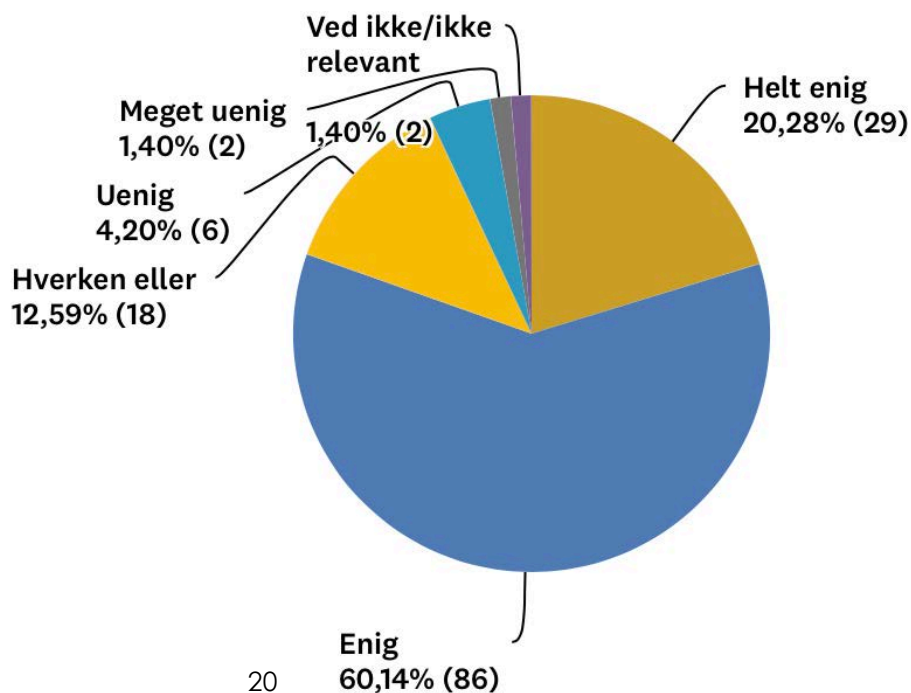
KVANTITATIVE INTERVIEWS

FORSKNINGS- OG UDVIKLINGSPROJEKT OM DANNELSE

DEFINITIONER AF DANNELSE

Dannelse kan defineres forskelligt. Og er blevet defineret forskelligt igennem tiderne og af forskellige teoretikere og teoretiske positioner.

I undersøgelsen blev alle respondenter bedt om at stille sig til, hvor enig de er i en række forskellige definitioner af dannelse.

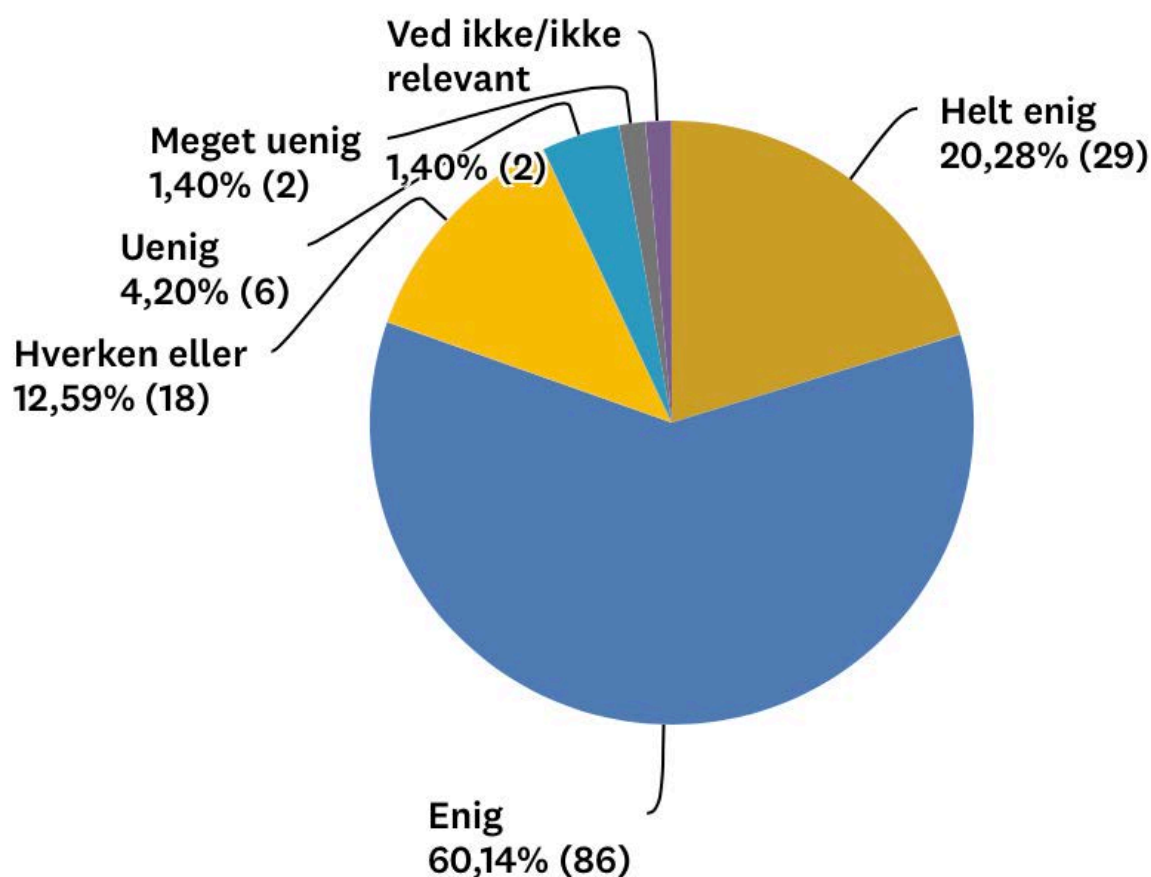

AFBALANCERET UDVIKLING

DANNELSESDEFINITIONER

FORSKNINGS- OG UDVIKLINGSPROJEKT OM DANNELSE

7. Dannelse er den højeste og mest afbalancerede udvikling af mennesket.

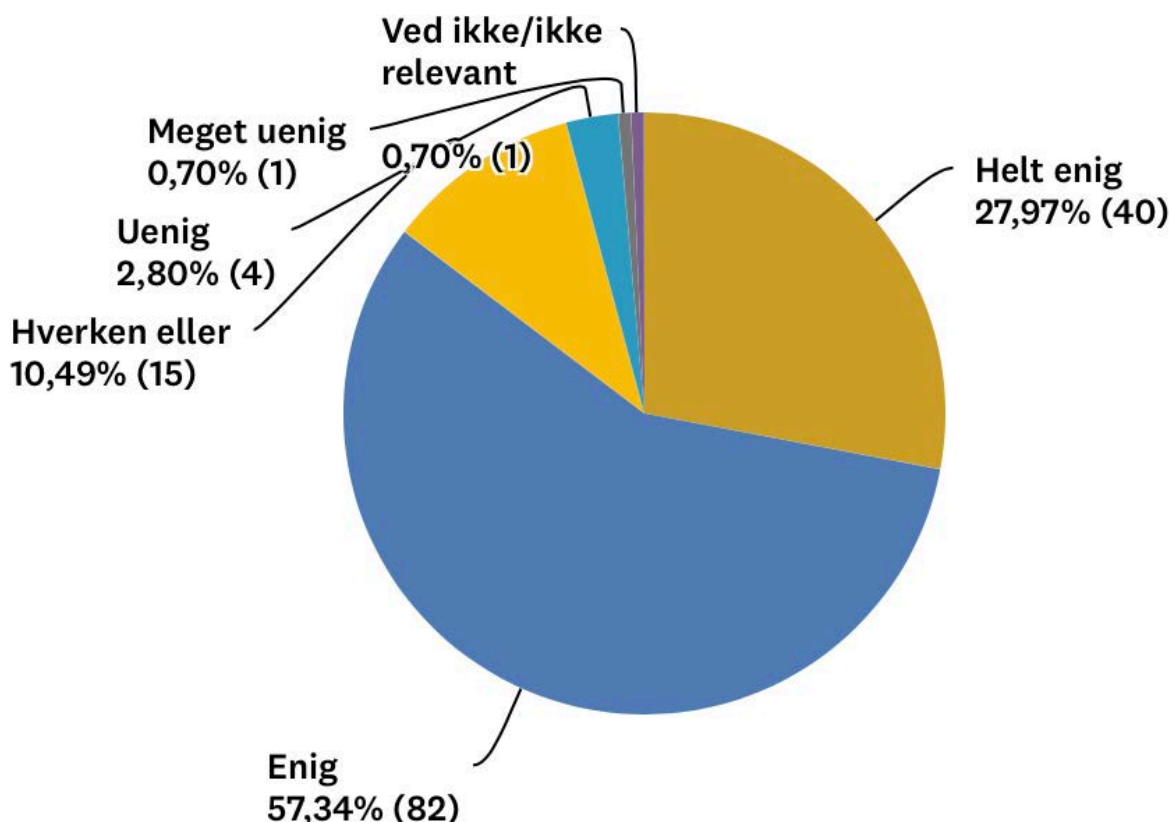
	HELT ENIG	ENIG	HVERKEN ELLER	UENIG	MEGET UENIG	VED IKKE/IKKE RELEVANT	I ALT	VÆGTET GENNEMSNIT
	20,28% 29	60,14% 86	12,59% 18	4,20% 6	1,40% 2	1,40% 2	143	3,90

MENNESKE I FÆLLESSKAB OG LIV

DANNELSESDEFINITIONER

FORSKNINGS- OG UDVIKLINGSPROJEKT OM DANNELSE

8. Dannelse er gennem fællesskaber at blive i stand til at afklare, hvordan man er menneske i verden hele livet.

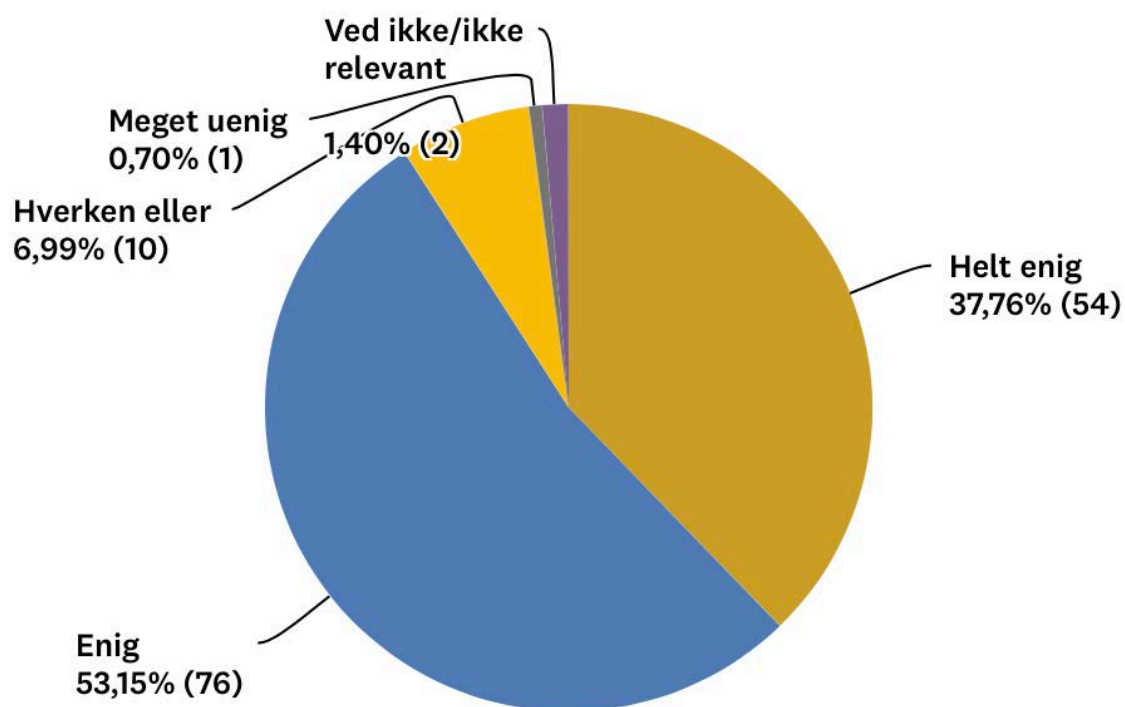
	HELT ENIG	ENIG	HVERKEN ELLER	UENIG	MEGET UENIG	VED IKKE/IKKE RELEVANT	I ALT	VÆGTET GENNEMSIT
	27,97% 40	57,34% 82	10,49% 15	2,80% 4	0,70% 1	0,70% 1	143	4,07

LIVSOPLYSNING OG -DUELIGHED

DANNELSESDEFINITIONER

FORSKNINGS- OG UDVIKLINGSPROJEKT OM DANNELSE

9. Dannelse er livsoplysning og livsduelighed.

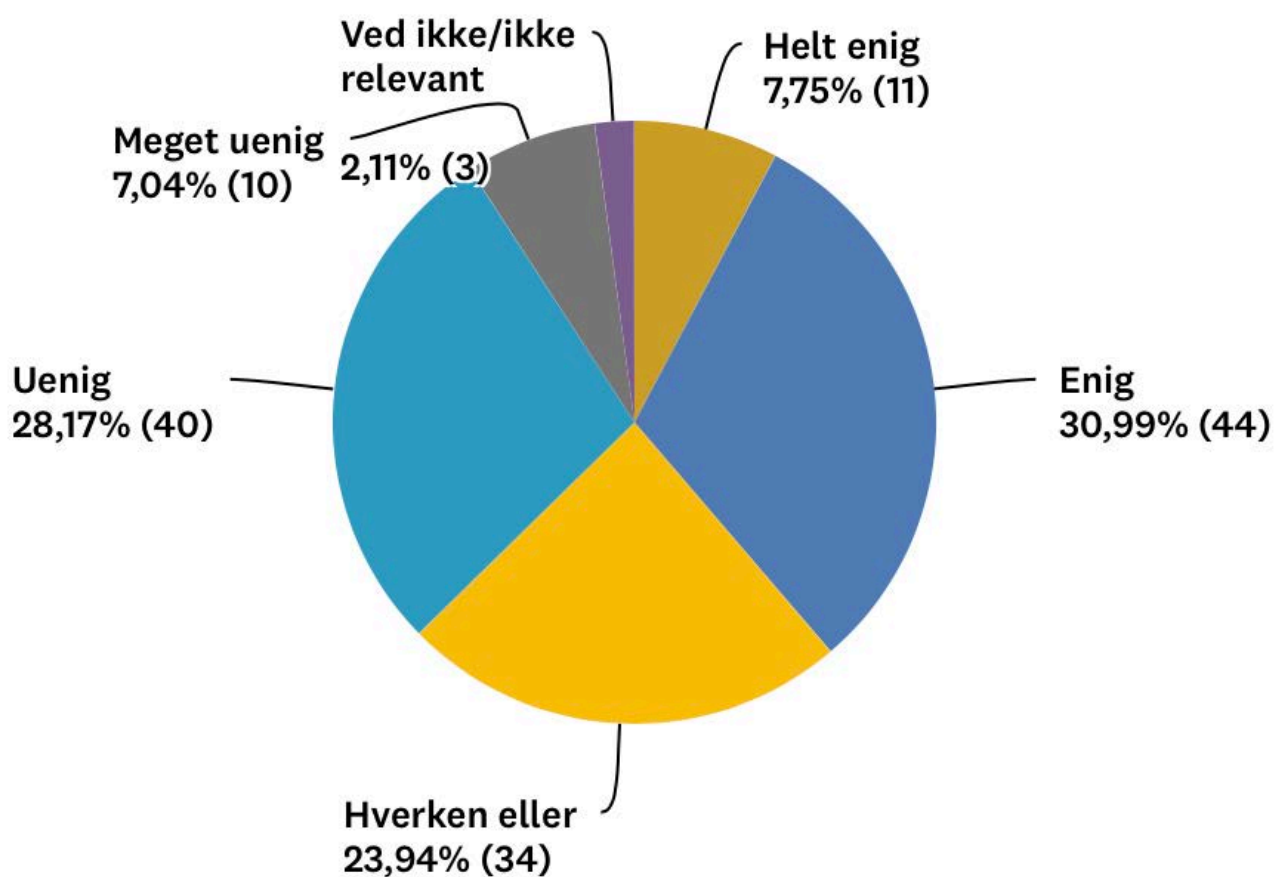
	HELT ENIG	ENIG	HVERKEN ELLER	UENIG	MEGET UENIG	VED IKKE/IKKE RELEVANT	I ALT	VÆGTET GENNEMSIT
(ingen etiket)	37,76% 54	53,15% 76	6,99% 10	0,00% 0	0,70% 1	1,40% 2	143	4,23

AT LÆRE ALT

DANNELSESDEFINITIONER

FORSKNINGS- OG UDVIKLINGSPROJEKT OM DANNELSE

10. Dannelse er at lære alle alt og at gøre det så grundigt og alsidigt som muligt.

	HELT ENIG	ENIG	HVERKEN ELLER	UENIG	MEGET UENIG	VED IKKE/IKKE RELEVANT	I ALT	VÆGTET GENNEMSNIT
(ingen etiket)	7,75% 11	30,99% 44	23,94% 34	28,17% 40	7,04% 10	2,11% 3	142	2,98

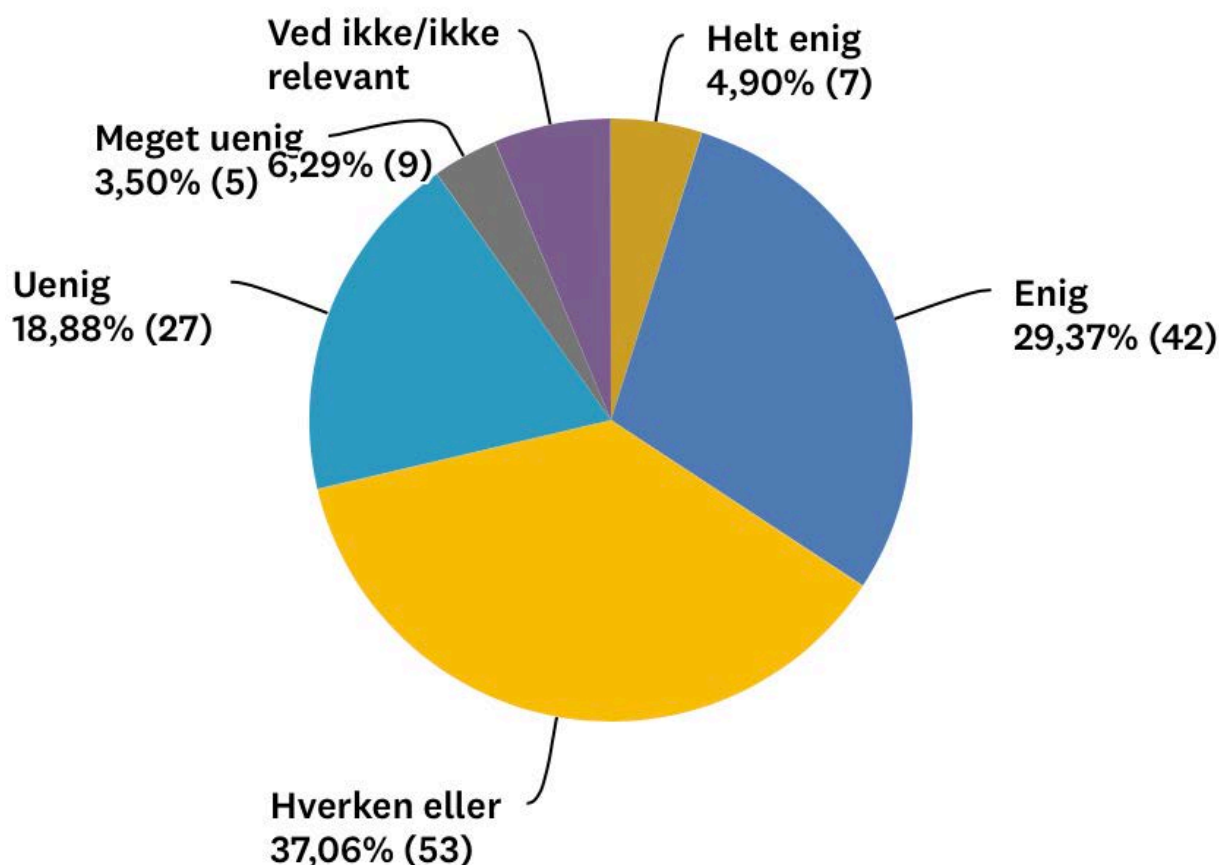

KLASSISK KULTUR

DANNELSESDEFINITIONER

FORSKNINGS- OG UDVIKLINGSPROJEKT OM DANNELSE

11. Dannelse er en fortrolighed med den klassiske og antikke kultur som forbillede.

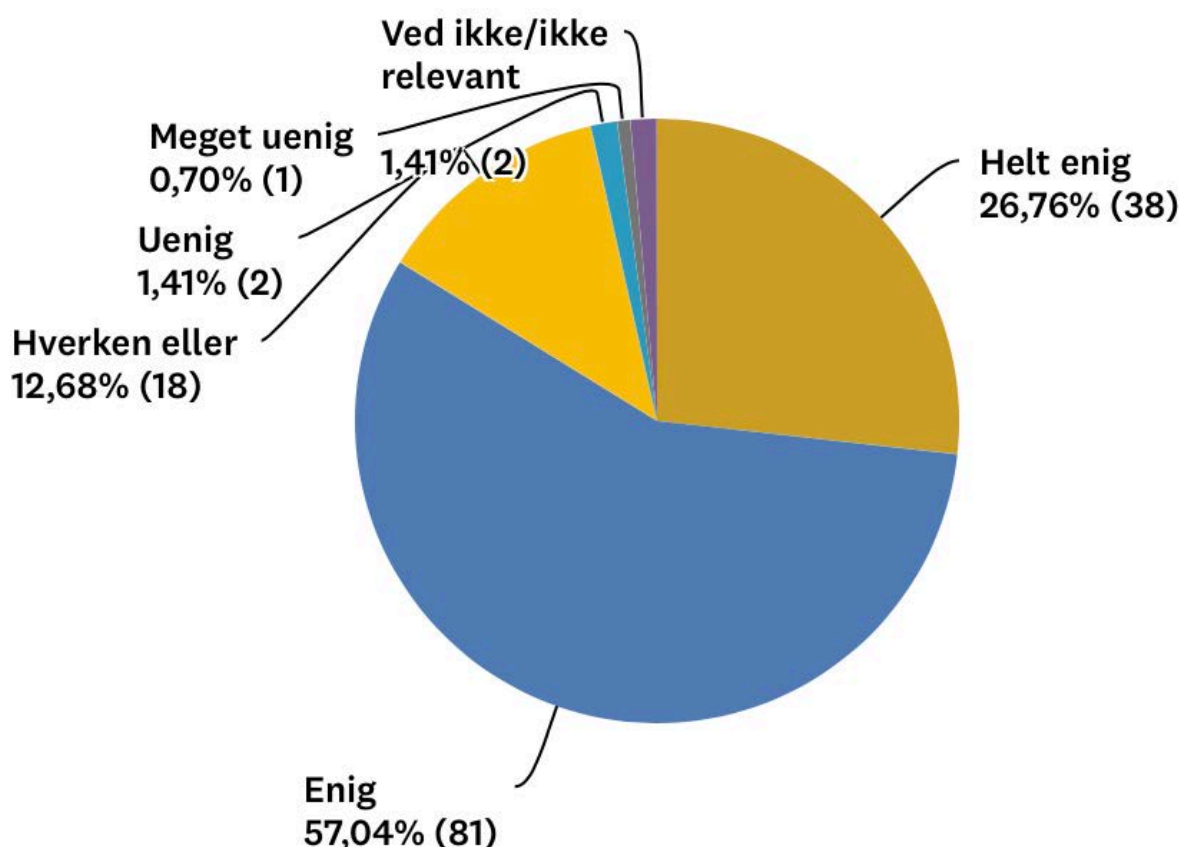
	HELT ENIG	ENIG	HVERKEN ELLER	UENIG	MEGET UENIG	VED IKKE/IKKE RELEVANT	I ALT	VÆGTET GENNEMSNI
(ingen etiket)	4,90% 7	29,37% 42	37,06% 53	18,88% 27	3,50% 5	6,29% 9	143	2,94

HUMANITET

DANNELSEDEFINITIONER

FORSKNINGS- OG UDVIKLINGSPROJEKT OM DANNELSE

12. Dannelse er en opdragelse til humanitet, dvs. det, der vedrører mennesket, herunder fortrolighed med det specifikt menneskelige: sprog og kultur, historie, litteratur, kunst og filosofi.

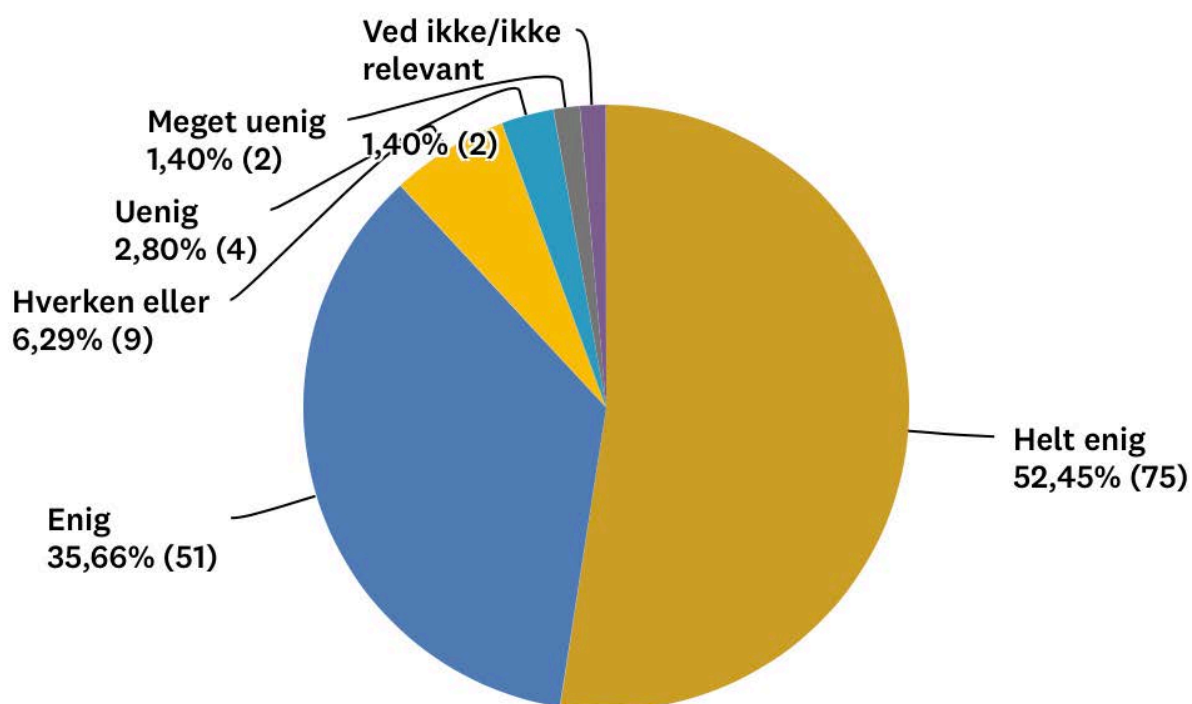
	HELT ENIG	ENIG	HVERKEN ELLER	UENIG	MEGET UENIG	VED IKKE/IKKE RELEVANT	I ALT	VÆGTET GENNEMSNIT
(ingen etiket)	26,76% 38	57,04% 81	12,68% 18	1,41% 2	0,70% 1	1,41% 2	142	4,04

ORDENTLIGHED

DANNELSESDEFINITIONER

FORSKNINGS- OG UDVIKLINGSPROJEKT OM DANNELSE

13. Dannelse er kunne opføre sig ordentligt som menneske.

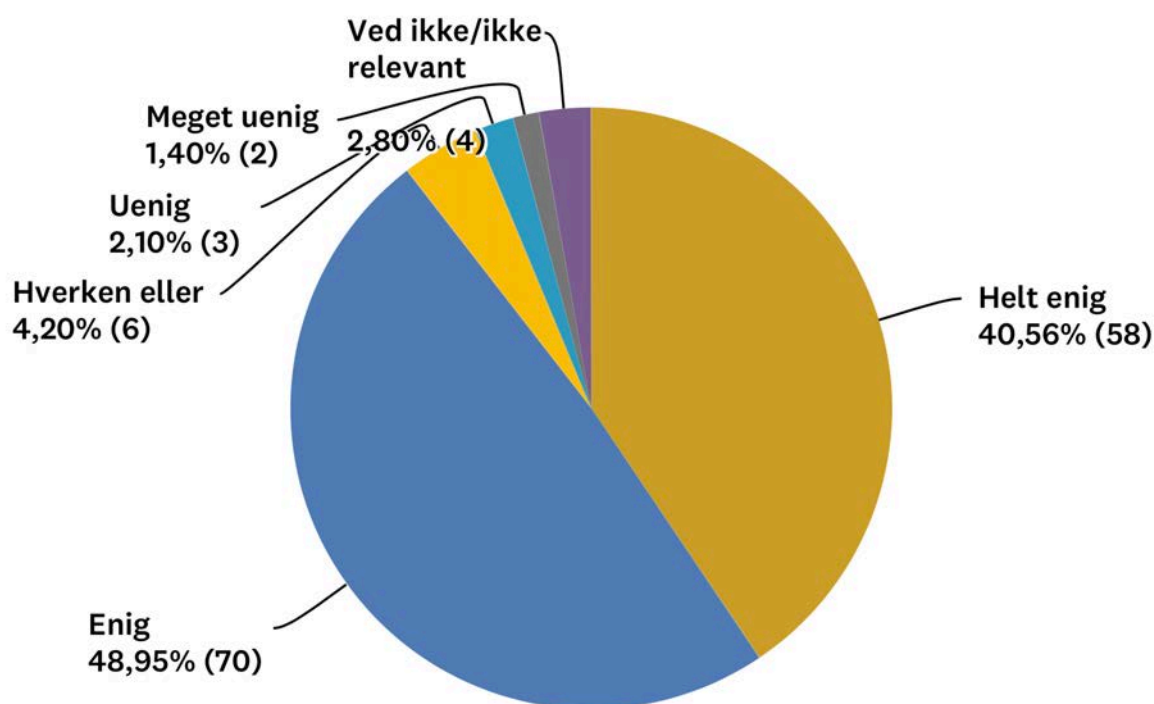

	HELT ENIG	ENIG	HVERKEN ELLER	UENIG	MEGET UENIG	VED IKKE/IKKE RELEVANT	I ALT	VÆGTET GENNEMSNIT
(ingen etiket)	52,45% 75	35,66% 51	6,29% 9	2,80% 4	1,40% 2	1,40% 2	143	4,31

VÆRDIGHED, ENGAGEMENT, RELATION DANNELSESDEFINITIONER

FORSKNINGS- OG UDVIKLINGSPROJEKT OM DANNELSE

14. Dannelse er at kultivere personers respekt for livets mangfoldighed og menneskers værdighed, motivere til at engagere sig i aktivt medborgerskab og styrke de sociale og relationelle evner overfor medmennesker.

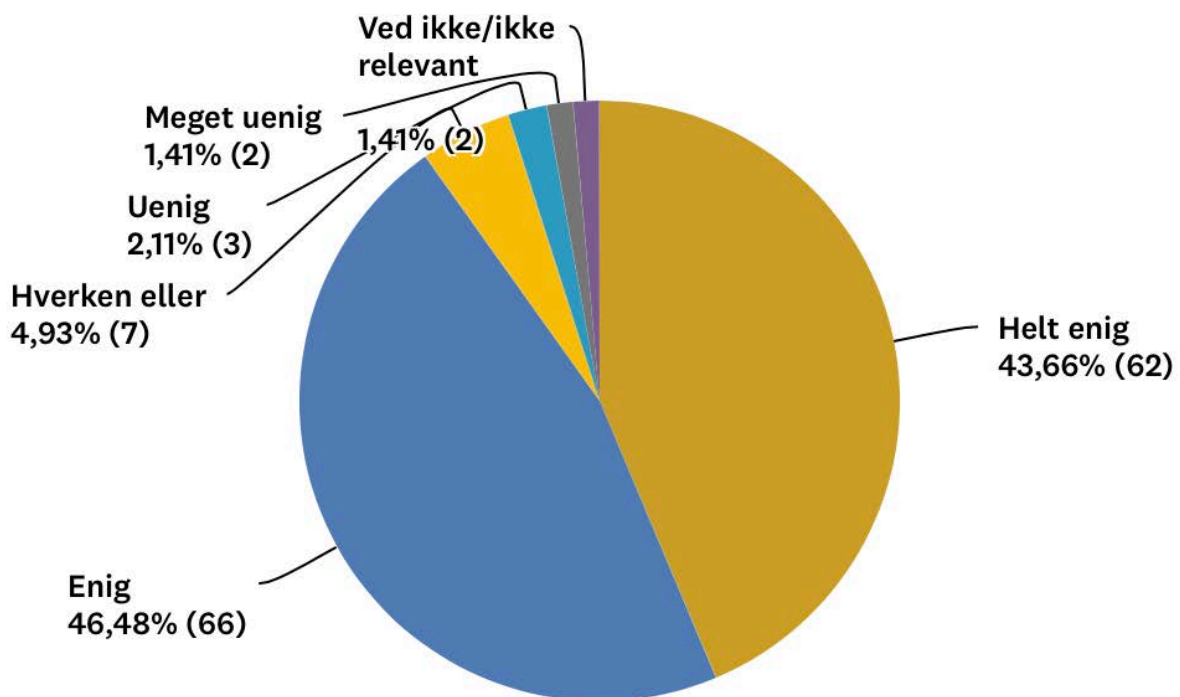
	HELT ENIG	ENIG	HVERKEN ELLER	UENIG	MEGET UENIG	VED IKKE/IKKE RELEVANT	I ALT	VÆGTET GENNEMSNIT
(ingen etiket)	40,56% 58	48,95% 70	4,20% 6	2,10% 3	1,40% 2	2,80% 4	143	4,17

SAMFUNDSSIND

DANNELSEDEFINITIONER

FORSKNINGS- OG UDVIKLINGSPROJEKT OM DANNELSE

15. Dannelse er at opdrage til samfundssind, demokrati og medborgerskab.

	HELT ENIG	ENIG	HVERKEN ELLER	UENIG	MEGET UENIG	VED IKKE/IKKE RELEVANT	I ALT	VÆGTET GENNEMSIT
(ingen etiket)	43,66% 62	46,48% 66	4,93% 7	2,11% 3	1,41% 2	1,41% 2	142	4,25

UDVIDET OG REFLEKTERET VORES LIVSSYN.....

GULDBORGSUND

“Scenekunst er en af de æstetiske discipliner, som kan få os mennesker til at se verdenen fra en anden vinkel. Når vi oplever scenekunst kan vi spejle os i handlingen, vi kan se en problematik, udfordring eller tema udspille sig på en anden måde, end vi kender eller er vant til. Vi får udvidet og reflekteret vores livssyn, udvidet vores horisont og forestillingsevne. Derfor er det så fantastisk, at Guldborgsund vil fokusere på dannelse.”

Hannah Karina
Teatret Masken

SYNSPUNKTER

DANNELSESDEFINITIONER

FORSKNINGS- OG UDVIKLINGSPROJEKT OM DANNELSE

16. Hvad er din definition eller forståelse af dannelse? Her kan du skrive uddybende synspunkter og kommentarer.

- Dannelse er at tage hensyn til og respektere hinanden, samt at tage stilling til det, der sker omkring en.
- Dannelse er livets opdragelse. En lyst til viden og nysgerrighed, og respekt for andres nysgerrighed. En god dannelse er ikke noget man tvinges til, men tværtimod noget man skal fristes til - noget man ikke kan lade være med. Lysten til at vide og forståelsen af dine omgivelser - og respekten for den.
- Dannelse er påvirkning og samspil mellem mennesker, som gør dig til den person du er, og det du udstråler.
- Forståelse og respekt for andre mennesker, herunder at kunne begå sig i mange samfundslag og opføre sig anstændigt blandt mennesker.
- Dannelse handler om udvikling af det uafhængige og frittænkende menneske. Og vær opmærksom på at dannelse rimer på forbandelse. Og lige i øjeblikket er der: Nærhed, Samskabelse, Dannelse som tidens buzzword, som bliver brugt og misbrugt i enhver sammenhæng.
- At behandle andre mennesker som du selv vil behandles.
- Opføre sig ordentligt og respektere andre mennesker.
- Dannelse er bl.a. åbenhed, respekt...
- Dannelse kan være flere ting, først og fremmest synes jeg, at dannelse er at lære at opføre sig ordentligt og have et medmenneskeligt syn på ting. Selvfølgelig er dannelse også i forhold til uddannelse, kulturforståelse osv. men det er stadig den medmenneskelige del der sætter det største aftryk.
- Empati, tolerere forskelligheder, kultur, religion.
- Livsduelighed, respekt for livet og for andre. Udvikling af færdigheder, som tilsammen gør en helstøbt.
- Dannelse er for mig ligeså meget en medfødt evne til at kunne skelne mellem godt og ondt, rigtigt og forkert og en rummelighed og tolerance over for andre.

SYNSPUNKTER

DANNELSESDEFINITIONER

FORSKNINGS- OG UDVIKLINGSPROJEKT OM DANNELSE

16. Hvad er din definition eller forståelse af dannelse? Her kan du skrive uddybende synspunkter og kommentarer.

- Du tilegner dig dannelse gennem aktiv deltagelse i livet - særligt musik og drama, inden for disse øver du dig selv i forhold til din omverden, du får en forståelse for hvad du får tilbage, når du sender noget ud og bliver du ved, bliver forståelsen til værktøj, der endelig bliver din dannelse - Du dannes gennem hele livet - hvis du vil og tør.
- Dannelse er (også) at være et godt eksempel/rollemodel for andre i kraft af egen adfærd.
- Der er tale om en "ordentlighed" hos mennesket, når der tales om dannelse. Definitionen af begrebet "ordentlig" er svær at fuldende. Måske er det en fornemmelse, man kan have som menneske - at der i en given situation handles ordentligt - eller måske endda sandt? Benyttes udtrykket "sandt", giver det mening at gøre sig klog på antikkens filosofi, da man derigennem bliver opmærksom på, at man ikke nødvendigvis sidder med sandheden, selvom man kunne synes det. Dannelse må ikke begrænses til menneske og menneske imellem, men breder ud til al liv omkring os (natur/dyr - og, ja - hvem ved?). Og her bliver det interessant at forsøge at definere liv - ikke blot ud fra vores egen forståelse af eksistens, men med en vis portion ydmyghed og accept af, at vi ikke nødvendigvis er verdens navle.
- Dannelse kan være mange ting. Digital dannelse er menneskets ageren på internettet, kulturel dannelse kan være besøg på bibliotekets kulturelle arrangementer, mødet med mennesker med andre baggrunde og interesser kan også være dannende.
- Opføre sig over for andre mennesker, som man selv ønsker at blive behandlet.
- At mennesket lever et velforstået liv i afklaret samspil med de mennesker, sociale og kulturelle fællesskaber der omgiver det.
- At opføre sig mod ordentlig over for andre, som man vil have andre opføre sig over for en selv.

SYNSPUNKTER

DANNELSESDEFINITIONER

FORSKNINGS- OG UDVIKLINGSPROJEKT OM DANNELSE

16. Hvad er din definition eller forståelse af dannelse? Her kan du skrive uddybende synspunkter og kommentarer.

- Dannelse er resultatet af opdragelse og erfaring.
- Balancen mellem det tænkende og det handlende, det sproglige og det sansede, det boglige og det færdighedsmæssige, det fælles og det personlige, det traditionsbestemte og det kritiske. Dannelse er den højeste og mest afbalancerede udvikling af mennesket.
- Livsmestring.
- Jeg har svært ved at svare på spørgsmål om dannelsesdefinitioner, da jeg oplever flere af spørgsmålene som tve- eller mangetydige. For mig er et dannet menneske en (vidende person), der på en gang kan sin Emma Gad og samtidig - og med respekt for livets mangfoldighed - evner at engagere sig i sin næsten.
- At blive eller lade sig eksponere for en mangfoldighed af emner og synspunkter - også dem, man ikke er enig i på forhånd - for at få et bredere fundament af viden og mere kvalificeret stillingtagen til etiske, æstetiske, sociale og samfundsrelevante emner.
- Dannelse er at blive klogere på sig selv og andre og forstå sammenhænge på flere plan, herunder individ, familie, gruppe, samfundet mm.
- ... også at man besvarer emails fra borgerne.
- Dannelse drejer sig allermest om viden. Ved at have en alsidig basal viden og her taler jeg også om de humanitære fag som i højere og højere grad bliver pillet fra i skoler og gymnasier, fordi vi vores børn og unge skal passe ind i fu***ng skemaer og standarder. Vi skal være lige så gode til at stave og regne som Finland, Tyskland etc. Børn skal selvfølgelig kunne stave og regne, men de skal også have viden i historie, i kulturhistoriske baggrunde, andre lande og kulturer, pædagogik (de gamle pædagogiske retninger og ikke vore dages pædagogpladder). Dannelse handler ikke om høj uddannelse inden for et bestemt fag, det handler om viden og forståelse for verden. Og ikke mindst at skabe lysten til at tilegne sig ny viden. Alsidige mennesker fremfor smalsporede.

SYNSPUNKTER

DANNELSESDEFINITIONER

FORSKNINGS- OG UDVIKLINGSPROJEKT OM DANNELSE

16. Hvad er din definition eller forståelse af dannelse? Her kan du skrive uddybende synspunkter og kommentarer.

- Dannelse er flere ting. Almen viden, viden om kunst og kultur, evnen til at opføre sig ordentligt og vise hensyn til andre, etik og empati, samt medborgerskab og samfundssind. Kende og bruge sociale normer, som får relationer til at fungere.
- Vores Skoler, Kultur tilbud, vores fritidsliv - sport & historie.
- Dannelse er ville diskutere hvad dannelse er, og hele tiden vide at begrebet ændre indhold.
- Jeg er stort set enig med udsagn overfor, men mangler relation til kristendommen.
- Dannelse er at vokse indvendigt.
- At behandle andre som man selv ønsker at blive behandlet.
- At det enkelte menneske bliver i stand til at forfølge det livsmål, at være den bedste udgave af sig selv.
- At være i stand til, på et relevant oplyst grundlag, at forholde sig til og deltage (udvikle/påvirke) i det samfund som omgiver én. Både i det nære samfund og i det større perspektiv.
- Opføre/gøre ting ORDENTLIGT!
- At tilegne sig medmenneskelige viden og færdigheder, der gør en person i stand til, med respekt for andre, at kunne agere i diverse fællesskaber.
- Dannelse er, at være afklaret med den tvivl, der er en del af det at være menneske. Det er, at ha' almen kendskab til sin egen kultur og historie og gerne også andre kulturer. Dannelse er, at ha' en naturlig nysgerrighed på alle menneskets udtryk, kunst, litteratur, film, filosofi, religion - fordi det netop er dér man forstår det andet menneske, det menneske, der ikke ligner én selv. Dannelse, er at evne til selv at beslutte, hvordan man vil leve sit liv og ikke være prisgivet strukturer i samfundet man ikke forstår.

SYNSPUNKTER

DANNELSESDEFINITIONER

FORSKNINGS- OG UDVIKLINGSPROJEKT OM DANNELSE

16. Hvad er din definition eller forståelse af dannelse? Her kan du skrive uddybende synspunkter og kommentarer.

- Svært med en egentlig definition af dannelse, men jeg forstår dannelse som det hele menneske der agerer ordentligt, mangfoldigt og livsdueligt i fællesskaber med respekt, omsorg og engagement for sine medmennesker.
- Er ikke sikker på om dannelse er = demokrati.
- Gensidig respekt og fordybelse i forståelsen.

LIVSOPLYSNING OM FORTIDEN OPLYSER LIVET I NUTIDEN.....

GULDBORGSUND

“I dannelsen er det afgørende, at vi har en åndelig ballast; et kendskab til vores fortid, vores kulturhistorie og en forståelse for, at det brede miljø, vi kommer fra, er bygget op i årtusinder. Vores mentale ballast muliggør, at vi kan forstå og navigere i det samfund, vi lever i, og forstå og fortolke de symboler vores samfund er fyldt med. Den livsoplysning om fortiden udruster os til at leve i nutiden og præge fremtiden.”

Leif Plith Lauritsen
Museum Lolland-Falster

AT ELSKE OG ARBEJDE.....

GULDBORGSUND

“Personligt synes jeg, det vigtigste er at være god til at elske, for hvis du kun er god til at arbejde, og jeg er ude på en arbejdsplads med andre mennesker, så bliver det virkelig svært for mig at skabe relationer og kollegaer, og det bliver virkelig svært at udføre mit arbejde, hvis jeg ikke rigtigt har nogle relationer og kollegaer. Det er vigtigt at vide, hvordan man skal være overfor andre - og hvordan man tager imod dem.”

Mikkel Oliver Rasmussen, 13 år, Sophieskolen

OM DANNELSE

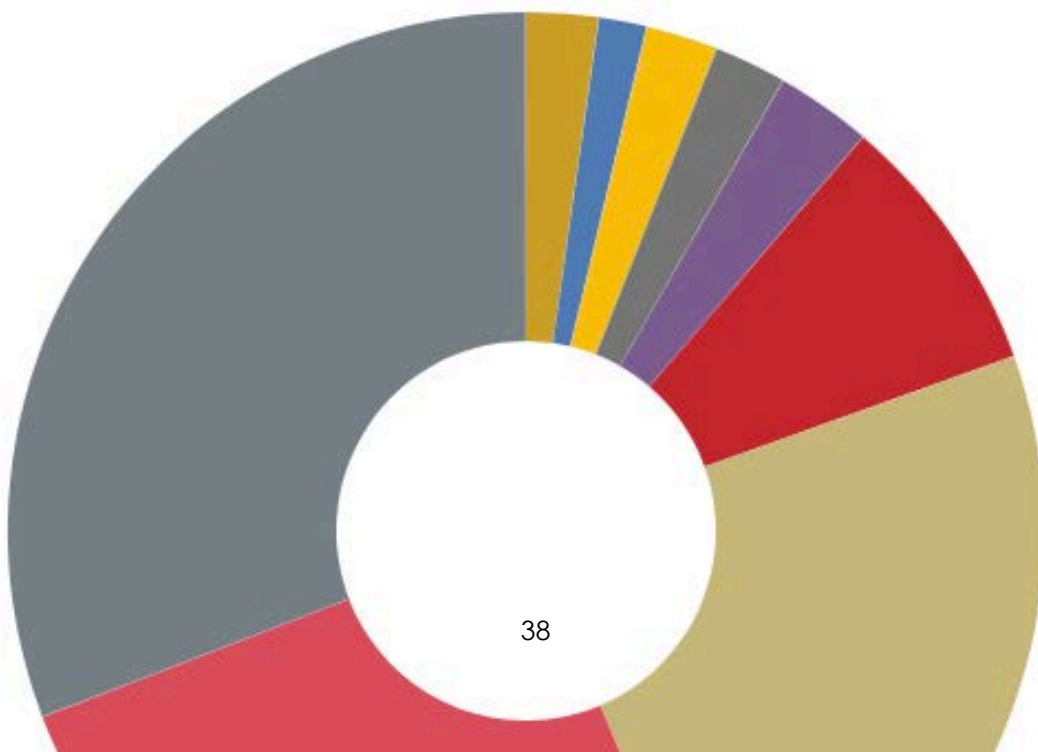
KVANTITATIVE INTERVIEWS

FORSKNINGS- OG UDVIKLINGSPROJEKT OM DANNELSE

DANNELSENS FORMÅL

Hvad er dannelsens formål? Er det demokrati, lykke, faglighed, menneskelighed eller noget helt andet?

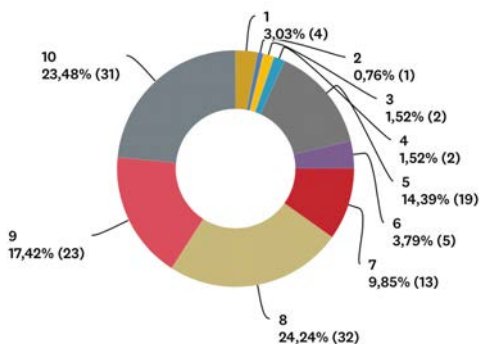
I undersøgelsen blev alle respondenter bedt om at vurdere en liste over formål og give hvert formål point fra 1 til 10 ud fra deres vurdering af formålets vigtighed, hvor 1 er meget lidt vigtigt og 10 er helt afgørende vigtigt.

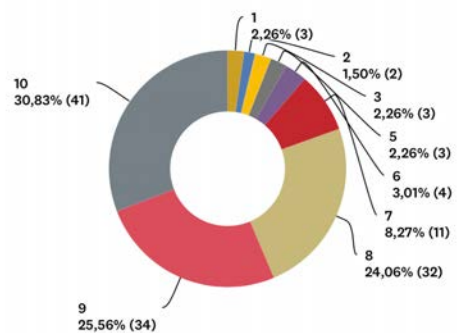
OVERSIGT

DANNELSENS FORMÅL

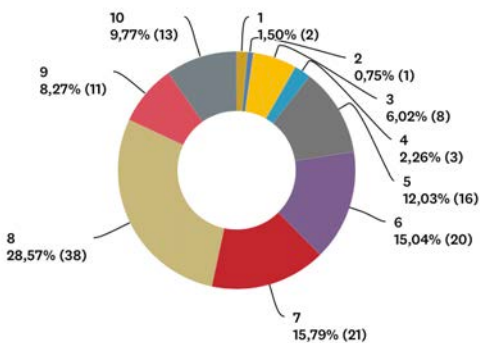
FORSKNINGS- OG UDVIKLINGSPROJEKT OM DANNELSE

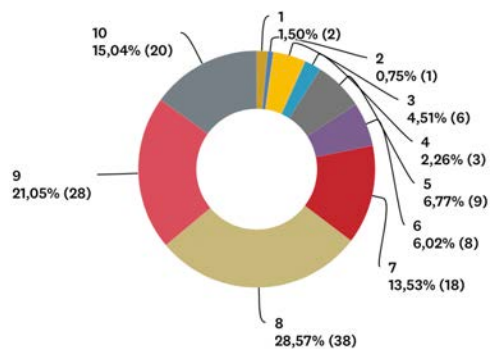
17. Politisk dannelse til demokrati - at blive en god demokrat.

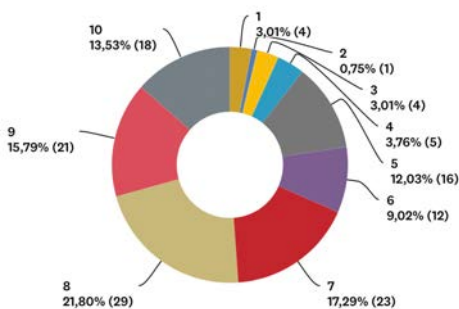
18. Personlighedens dannelse - at blive en personlighed.

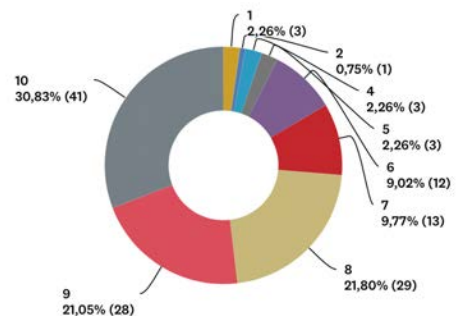
19. Digital dannelse - at kunne begå sig digitalt.

20. Kulturel dannelse - at blive et kultiveret menneske.

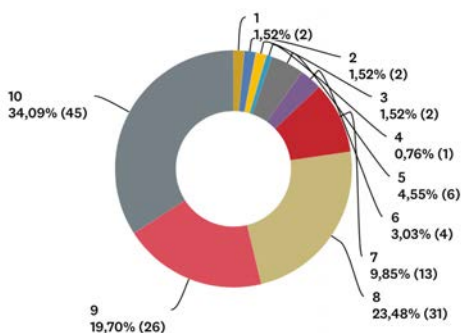
21. Sproglig dannelse - at blive god til sprog.

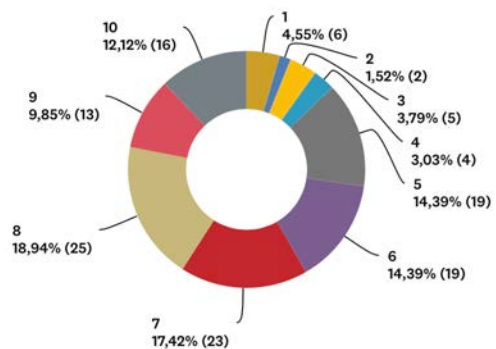
22. Relational dannelse - at blive god til relationer.

OVERSIGT DANNELSENS FORMÅL

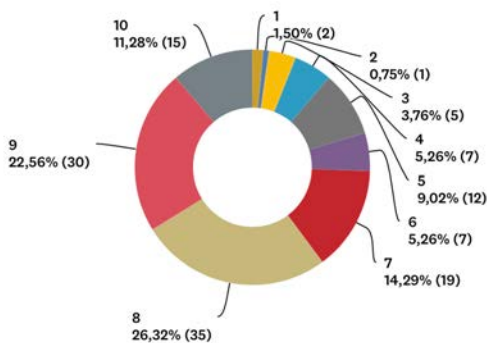
FORSKNINGS- OG UDVIKLINGSPROJEKT OM DANNELSE

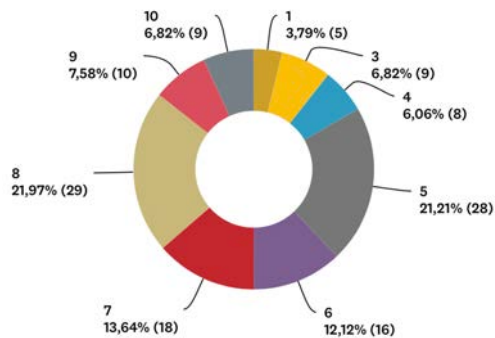
23. Moralsk dannelse - at blive et moralsk menneske.

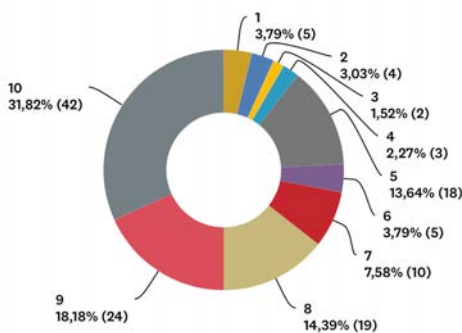
24. Åndelig dannelse - at blive et åndsmenneske.

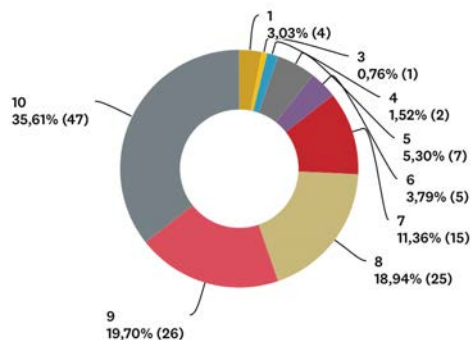
25. Faglig dannelse - at blive et godt fagligt menneske.

26. Klassisk dannelse - at kende idéhistorien og klassisk filosofi.

27. Dannelse til lykke - at få et lykkeligt liv.

28. Dannelse til værdighed - at få et værdigt liv.

LEVE AF

OG BLIVE BÅRET AF MUSIK .....

GULDBORGSUND

“Jeg lever af musik og det føler jeg mega meget er det, der bærer mig. Det er ikke at gå til matematik eller til tysk eller gå i skole. Jeg føler at Guldborgsund Kommune virkelig har troet på mig, givet mig lov og få mig videre. De tror på mig. Det er jo ikke, fordi John Bræder har fået mig til at tro på mig selv... men, simplethen fordi jeg tror, at kommunen er sindsyg åben overfor kunst og musik. Jeg tror også, at kunst og musik det danner!”

Ida-Marie Koborg, 15 år, Sophieskolen

SYNSPUNKTER

DANNELSENS FORMÅL

FORSKNINGS- OG UDVIKLINGSPROJEKT OM DANNELSE

29. Hvad er din definition eller forståelse af dannelsens formål? Her kan du skrive uddybende synspunkter og kommentarer.

- En god dannelse er ikke noget man tvinges til, men tværtimod noget man skal fristes til - noget man ikke kan lade være med. Lysten til at vide og forståelsen af dine omgivelser - og respekten for den.
- At skabe et helt menneske, der besidder mange sider. Som kan bidrage til fællesskabet.
- Udsagnetenes karakter viser, hvor vanskeligt et begreb man arbejder med uden grundlæggende at vide noget.
- Evnen til at mestre eget liv.
- Samarbejde, menneskesyn.
- Dannelsens formål er, efter min mening af blive et godt, åndeligt og lykkeligt menneske.
- At føle sig som et helt menneske, med forståelse og accept for sin omverden og viden om hvorfor, hvordan og hvornår.
- Dannelsens formål deles her op i to. Dannelse til egenskaber/viden og dannelse til en følelse (fx lykke). Jeg tror, at man skal passe på med at bruge begrebet lykke i denne sammenhæng, da jagten på lykke kan drive folk til at forbyrde sig mod fx moral eller åndsliv. Lykke er et fint ord, men det kræver tanke - og til tider ydmyghed. Ofte definerer vi "det gode" ud fra mængder - men hvor lang er lykken?
- At danne det hele menneske med alle aspekter det er at være til og kunne begå sig.
- Dannelsens formål er, at det giver et harmonisk samfund, hvor alle bliver behandlet med respekt.
- Er man dannet, er man i stand til at bidrage til et godt samfund.
- Dannelse er en proces, hvorigennem et menneske erhverver sig et kulturelt bestemt indhold af viden, færdigheder og holdninger.
- At sikre bedst muligt at det enkelte menneske får mulighed for at blive den bedste udgave af sig selv.
- At kunne træffe personlige valg, der fører til godt liv for den enkelte og for samfundet.

SYNSPUNKTER

DANNELSENS FORMÅL

FORSKNINGS- OG UDVIKLINGSPROJEKT OM DANNELSE

29. Hvad er din definition eller forståelse af dannelsens formål? Her kan du skrive uddybende synspunkter og kommentarer.

- Jeg tænker, at dannelse til værdighed og lykke bliver opfyldt og giver mening, i forhold til vigtigheden af nogle af de ovenstående punkter.
- Ovenstående svar er kun delvist repræsentativt for min mening om dannelse. Grunden til det er den sidste del af de fleste udsagn. Jeg mener ikke, dannelse er at blive en god demokrat, men at forstå demokratiet og mulighederne i det. Jeg mener, at alle ovenstående er vigtige, men dannelsen opstår ikke i at kunne det, det er ikke præstationsorienteret. Dannelsen er handler mere om nysgerrighed og åbenhed. Det handler ikke om at være en personlighed eller at blive kulturel. Det handler mere om forståelsen af personlighed og at lade sig kultivere.
- Fyldig liste, men mangler måske den samfunds-, miljø- og ressourcebevidste dannelse - at man evner og søger at passe på de fælles samfundsværdier. Samt den dannelse der kommer af god almen viden om fx vores historie, natur osv.
- Dannelse for mig er ikke den klassiske dannelse om at være højkulturel og kende til antikkens Grækenland, det er selvfølgelig også en lille del af den dannelse, jeg forstår mig på - men i overordnede træk handler det for mig om, at blive et reflekterende menneske, der kan indgå i relationer på kryds og tværs af forskelligheder alt fra kulturelt til kognitivt. At være et dannet menneske er at have forståelse og respekt for hinanden og sig selv, at forstå og indgå i samfundet og værne om vores lands værdier som demokrati og den danske kulturhistorie. At være et tænkende menneske med etiske værdier og morale, som indgår i fællesskabet og trives med sig selv og andre.
- Dannelse er sit eget formål.
- Man skal dannes til at forblive nysgerrig og åben.
- At kunne tage hånd om sit eget liv og forfølge sine egne drømme. At kunne stå ved hvem man er og se sig selv i øjnene.

SYNSPUNKTER

DANNELSENS FORMÅL

FORSKNINGS- OG UDVIKLINGSPROJEKT OM DANNELSE

29. Hvad er din definition eller forståelse af dannelsens formål? Her kan du skrive uddybende synspunkter og kommentarer.

- Lykke må aldrig blive et mål i sig selv, heller ikke for dannelse. Ofte følger lykken med dannelsen, men at have lykke som mål betyder, at man er en fiasko, hvis man ikke er lykkelig (og dermed ikke har nået sit mål), og det er man ikke.
- Efter et snart langt liv i kulturlivet ved jeg stadig ikke hvad et kultiveret-, moralsk-, åndsmenneske er. Det er meget ofte subjektivt om mennesker mener, at netop de er eksempelvis moralske og måske efter andre menneskers/samfundets opfattelse ikke er det. Det er med andre ord ikke målbare og relative begreber. Selvom man aldrig har hørt om Homér og Mozart kan man meget vel være et meget dannet menneske, både i relation til sit eget samfund og almenmenneskeligt. Dannelse kan kan aldrig kun være et spørgsmål om konkret viden og eller konkrete begreber og er derfor ikke målbart.
- Et godt liv på alle områder - og ens omverden får positiv energi.
- Alle jeres formål ligger højt i min bog, fordi dannelse netop handler om det hele menneske. At være fortrolig med viden og være fortrolig med sig selv og sine relationer. Alt sammen hænger sammen og er med til at løfte hinanden. At danne sig har ikke andet formål end netop at danne sig. Dvs. det helt enkle og svimlende: at kunne begå sig i en stadig mere abstrakt verden og derfor kunne håndtere denne abstrakte verden - for uden en dannelse i forhold til dét vil mennesket søge mod de enkle løsninger. Dvs. forfalde til simple forklaringsmodeller i stedet for at forstå kompleksiteten i verden og den deraf følgende kompleksitet i de samfundsproblemer vi ser foran os. Og dér er dannelsens formål både at ha' udsyn i forhold til samfundet omkring én og i forhold til verden. Men også at ha' indsigt i, hvad der foregår indeni én selv og hvad der er vigtigt for et liv i balance.
- Opdrage til nysgerrighed og at kunne mødes i det fælles tredje med accept samt få mulighed for at se sammenhænge i alle livets aspekter med fokus på medmenneskelighed. Og ansvar.

LIVSLANG LÆRING, UDDANNELSE OG MEDMENNESKELIGHED.....

GULDBORGSUND

“Dannelse for mig er livslang læring, uddannelse og medmenneskelighed. Det er noget med at have empati, i forhold til hvem du er med til at danne og se det menneske, som det menneske det er. Vi fokuserer fx for lidt på dannelse af ældre mennesker, så de stadig kan være livsduelige og gode borgere. Selv om jeg er selvstændig nu, så tager jeg stadig ansvar for dannelse.”

Hanne Zimmermann
Ejer af Gedser Røgeri, tidligere lærer

OM DANNELSE

KVANTITATIVE INTERVIEWS

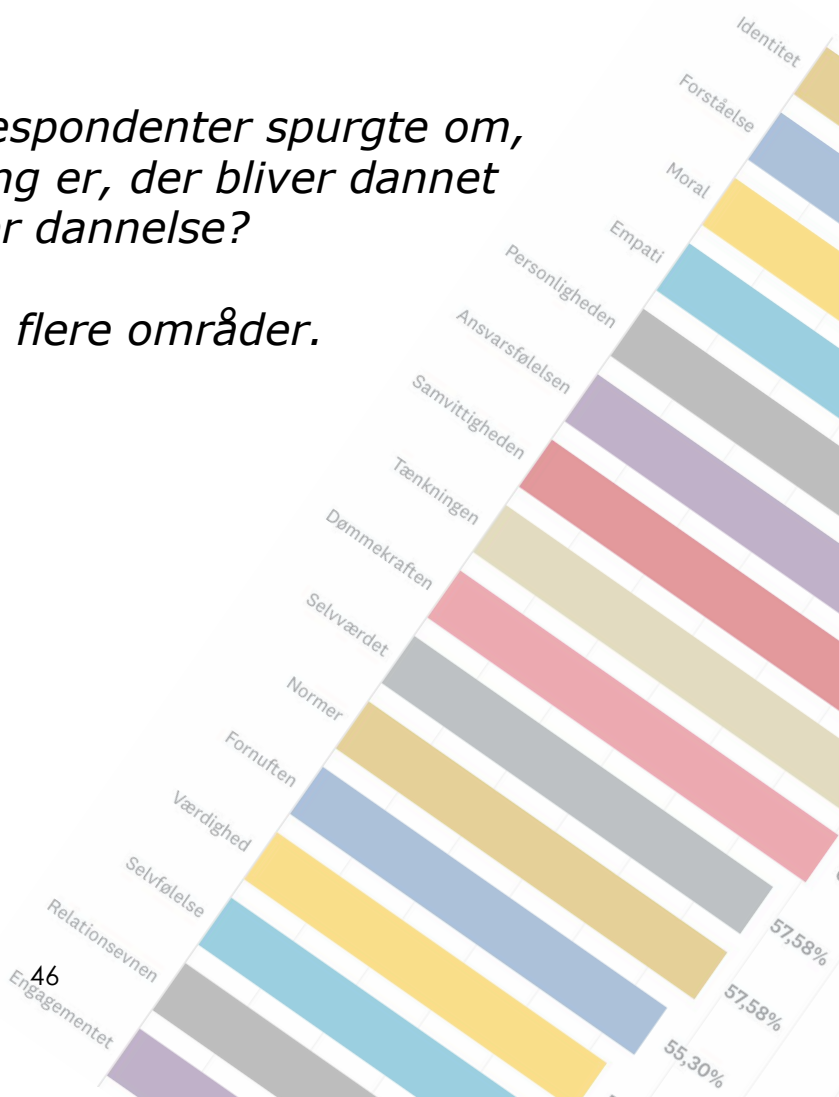
FORSKNINGS- OG UDVIKLINGSPROJEKT OM DANNELSE

HVAD BLIVER DANNET?

Hvad er det, dannelse danner i mennesker? Er det identitet, forståelse og moral eller normer, relationsevne eller noget helt tredje?

I undersøgelsen blev alle respondenter spurgt om, hvad det ifølge deres mening er, der bliver dannet i mennesker, når de oplever dannelse?

Respondenter kunne vælge flere områder.

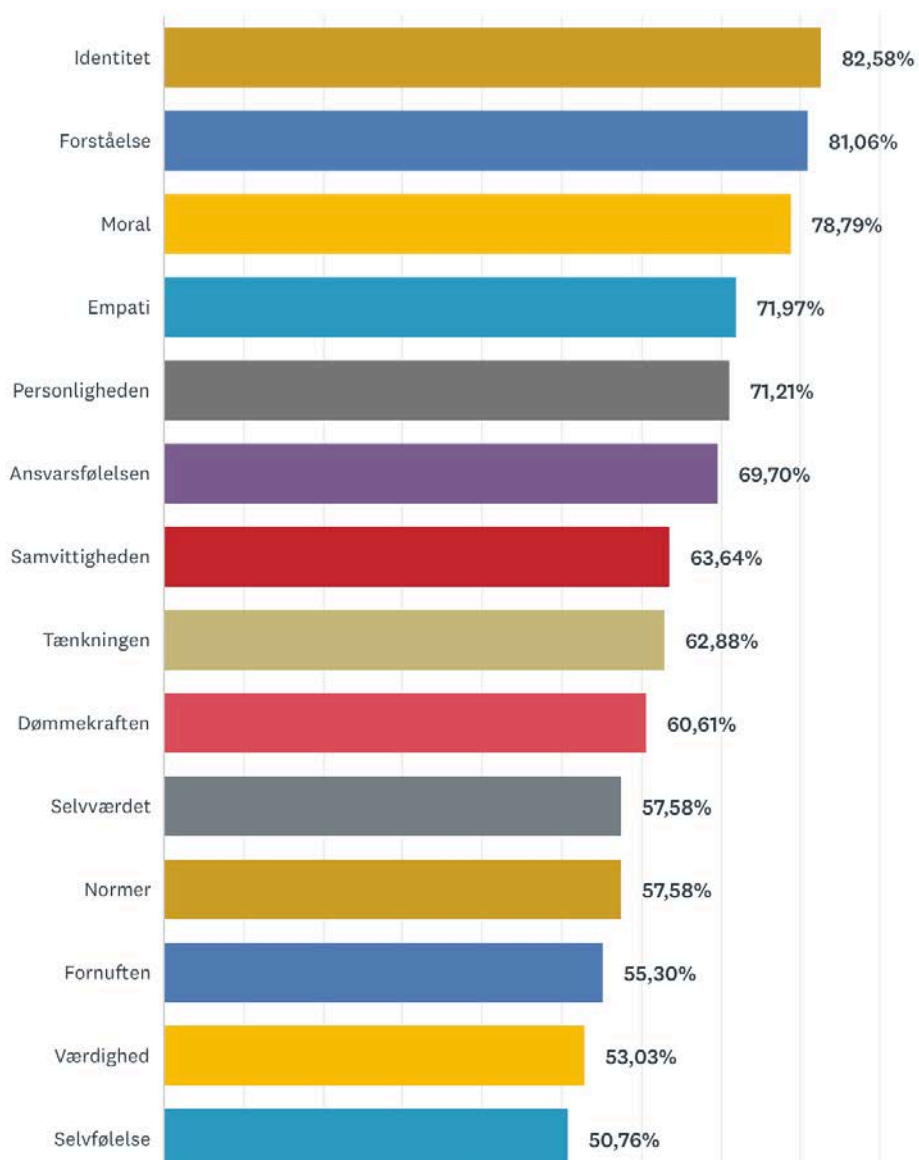

DANNELSE

HVAD BLIVER DANNET?

FORSKNINGS- OG UDVIKLINGSPROJEKT OM DANNELSE

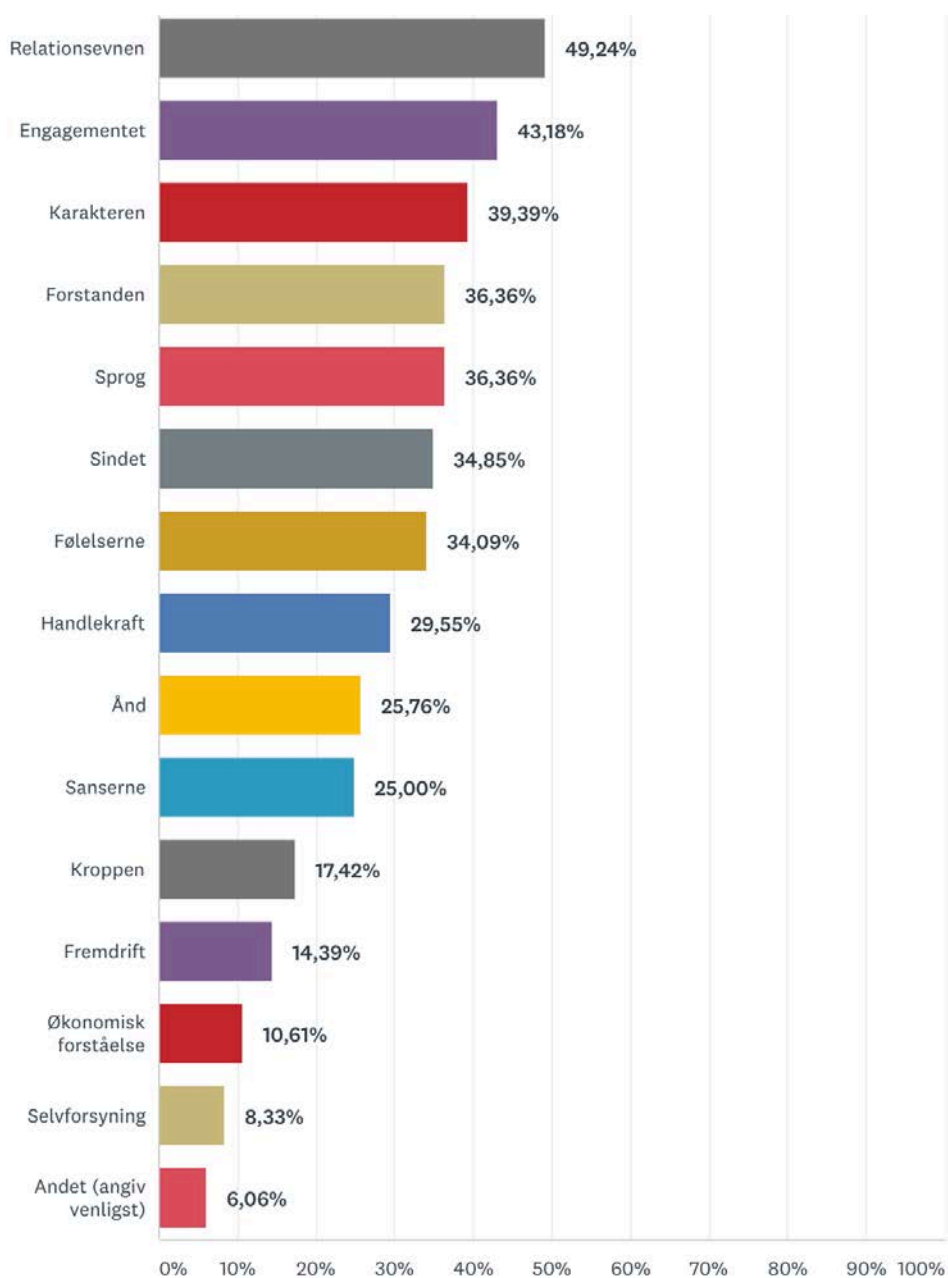
30. Dannelse danner dette i mennesker.

DANNELSE

HVAD BLIVER DANNET?

FORSKNINGS- OG UDVIKLINGSPROJEKT OM DANNELSE

BIBLIOTEKET MØDER OG UDFORDRER BORGERE.....

GULDBORGSUND

“Biblioteket er et mødested, og et sted, hvor vi bliver dannet; i mødet med litteraturen, fagligt og i mødet med skønlitteraturens karakterer og miljøer, men også som medborgerhus for demokratiet. I dannelsen påvirker vi hinanden, vi møder andre synspunkter, som ændrer eller forstærker ens holdning. I de her år er der et særligt behov for digital dannelse, så børn og unge lærer at navigere kritisk i og passe på sig selv og hinanden i den digitale verden.”

Stine Grabas
Bibliotekerne i Guldborgsund

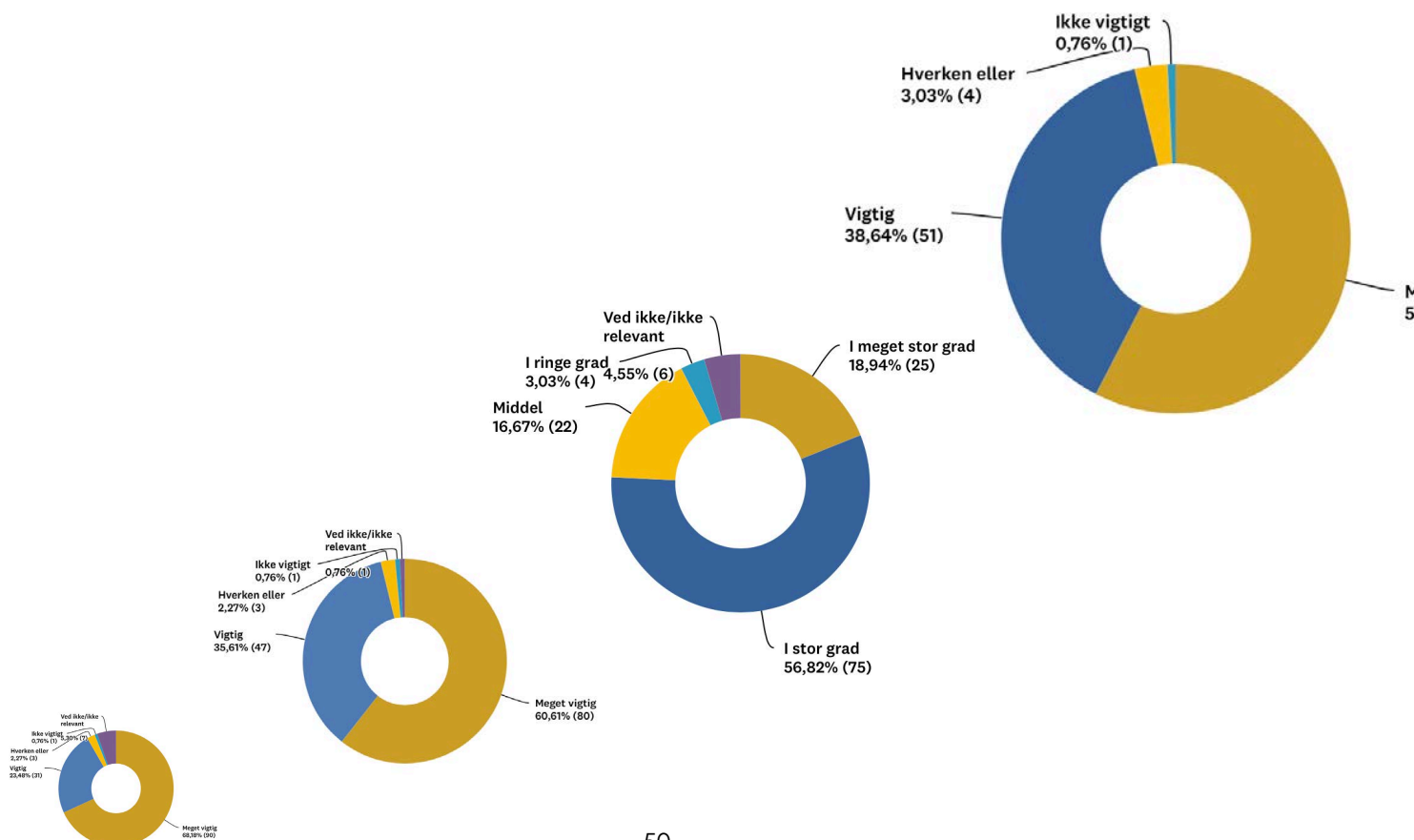
OM DANNELSE

KVANTITATIVE INTERVIEWS

FORSKNINGS- OG UDVIKLINGSPROJEKT OM DANNELSE

DANNELSENS BETYDNING

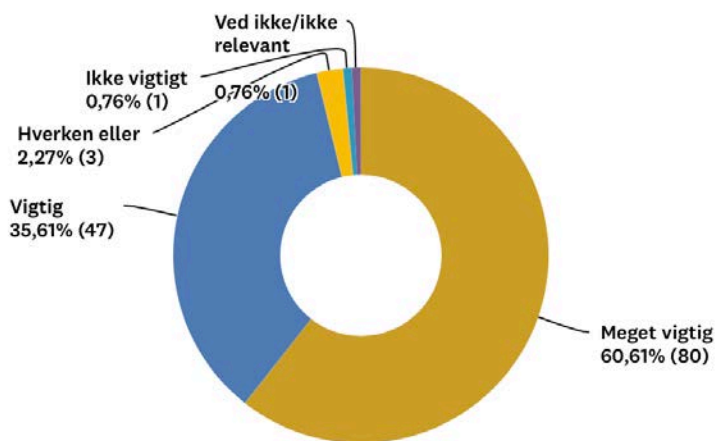
Hvad betyder dannelse for mennesker; for dig, din familie og dine børn? I undersøgelsen blev alle respondenter bedt om ud fra deres holdninger at vurdere dannelsens betydning.

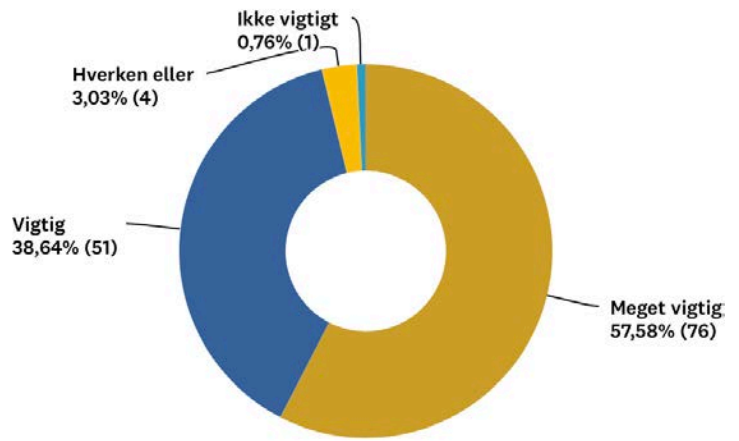
OVERSIGT

DANNELSENS BETYDNING

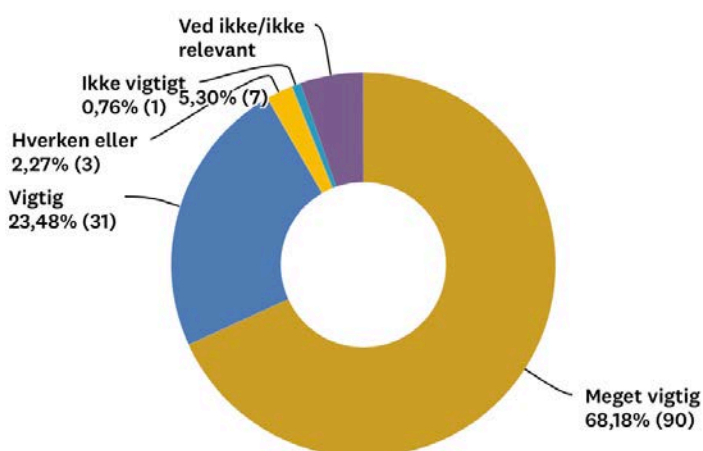
FORSKNINGS- OG UDVIKLINGSPROJEKT OM DANNELSE

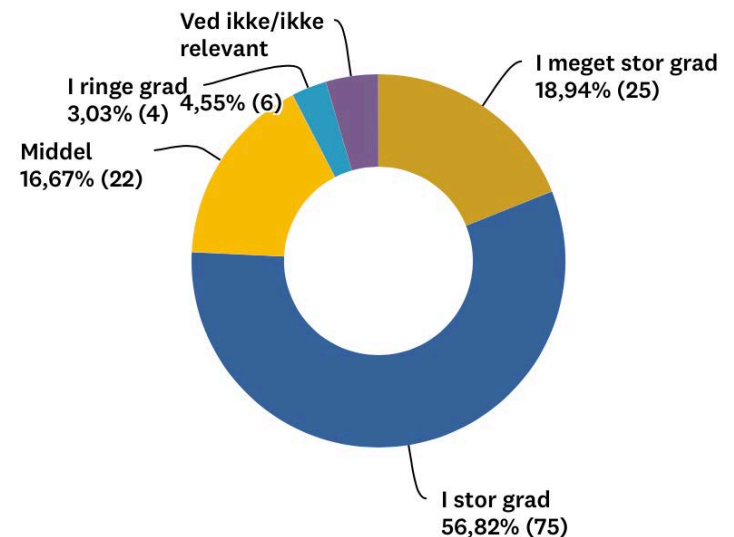
31. Hvor vigtig er dannelse helt generelt for mennesker?

32. Hvor vigtig har dannelse været for dig som menneske?

33. I hvor stor grad er det vigtigt for dig, at dine børn bliver dannede mennesker?

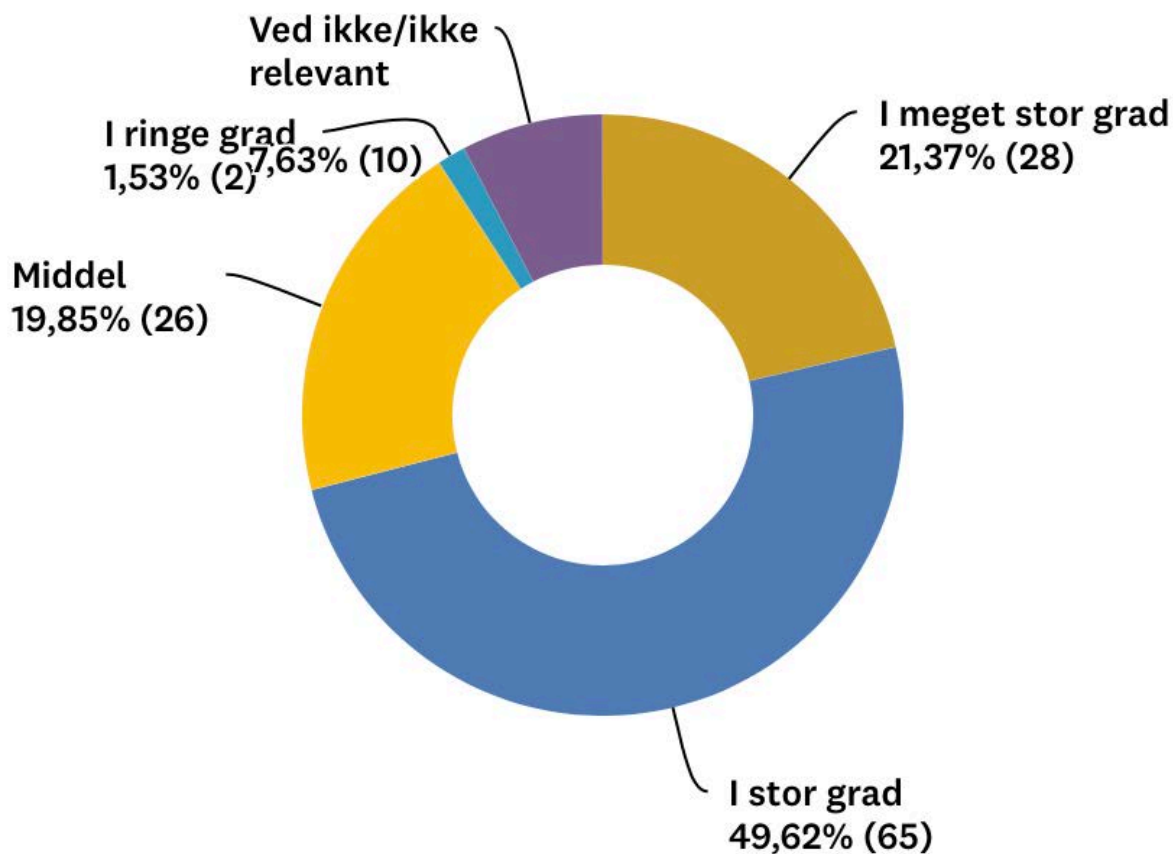
34. I hvor stor grad vil du gerne prioritere dannelse højere i dit eget liv?

PRIORITERING

DANNELSENS BETYDNING

FORSKNINGS- OG UDVIKLINGSPROJEKT OM DANNELSE

35. I hvor stor grad vil du gerne prioritere dannelse højere i din families liv?

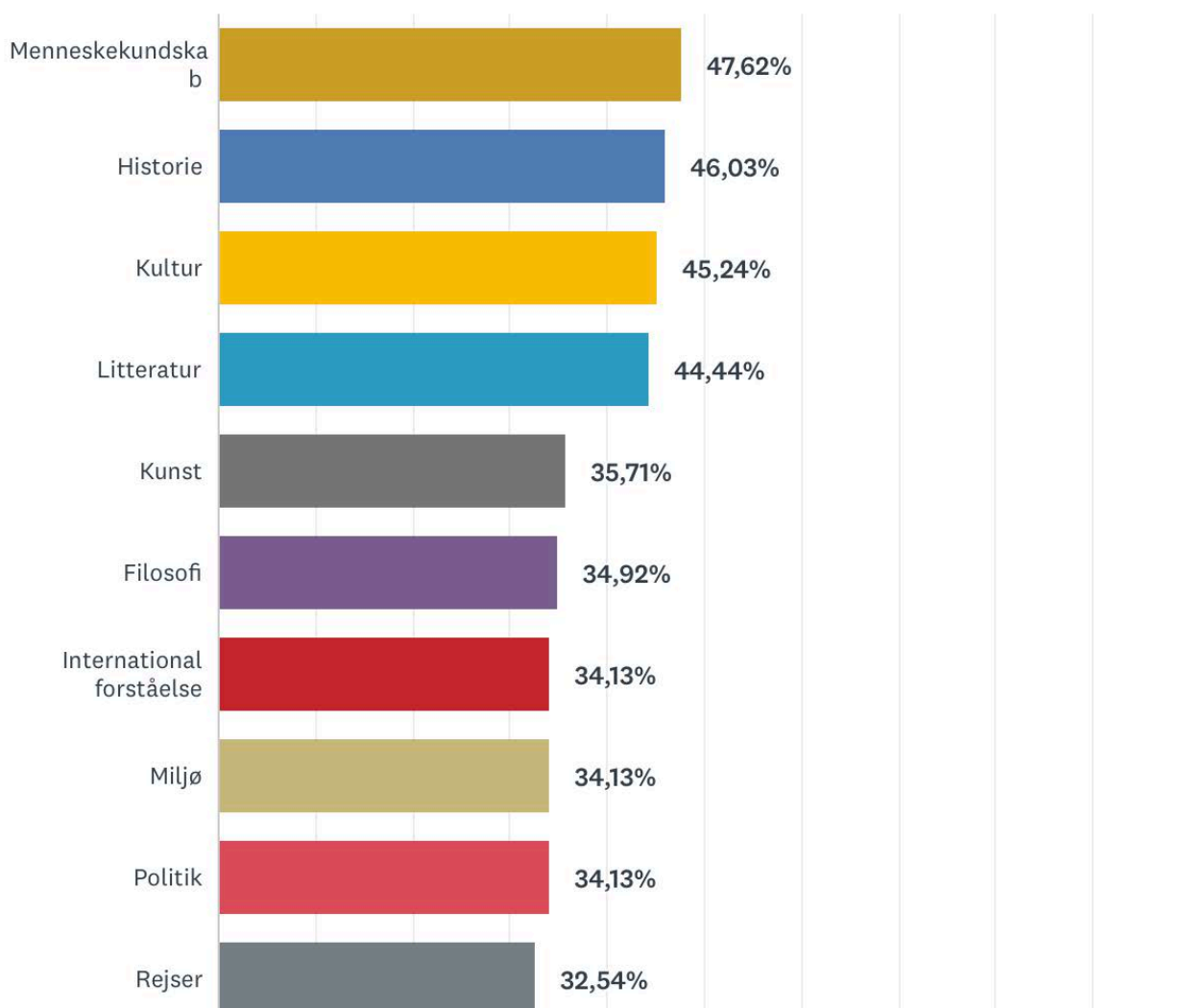
	I MEGET STOR GRAD	I STOR GRAD	MIDDEL	I RINGE GRAD	I MEGET RINGE GRAD	VED IKKE/IKKE RELEVANT	I ALT	VÆGTET GENNEMSNIT
(ingen etiket)	21,37% 28	49,62% 65	19,85% 26	1,53% 2	0,00% 0	7,63% 10	131	3,68

MERE DANNELSE

DANNELSENS BETYDNING

FORSKNINGS- OG UDVIKLINGSPROJEKT OM DANNELSE

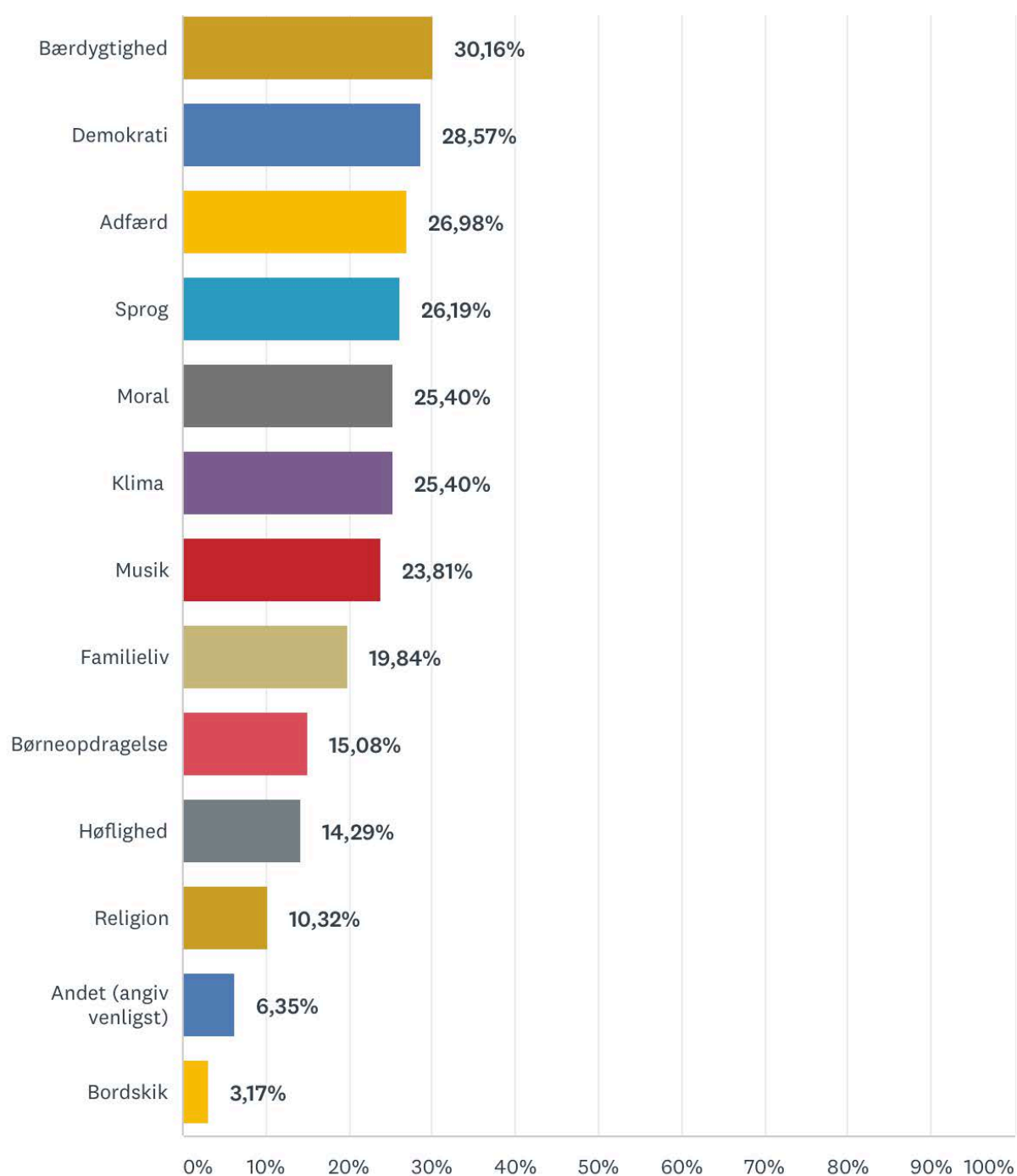
36. Inden for hvilke områder vil du gerne dannes mere? Vælg gerne flere områder.

MERE DANNELSE

DANNELSENS BETYDNING

FORSKNINGS- OG UDVIKLINGSPROJEKT OM DANNELSE

GENKEND EN VOKSEN, DER HAR VÆRET BARN I GULDBORGSUND.....

GULDBORGSUND

“Dannelse er vigtigt for alle, men Guldborgsund er gået foran og vil være Danmarks dannelseskommune. Det er en smuk tanke, at du genkende en voksen, der har været barn i Guldborgsund. Vi råber lidt højt og træder vejen, som andre forhåbentligt vil følge, så vi igen får dannelse i centrum af liv, samliv og samfund, så vi holder den nordiske tradition for livsoplysning, menneskeværd og medborgerskab levende.”

Martin Lohse
Fmd. Kultur, Fritid og Bosætningsudvalget

SYNSPUNKTER

DANNELSENS BETYDNING

FORSKNINGS- OG UDVIKLINGSPROJEKT OM DANNELSE

37. Hvor eller hvordan har du i dit liv oplevet en helt særlig dannelse? Et sted, en person eller en oplevelse som i særlig grad dannede dig?

- De voksne i mit unge liv. Der sørgede for at gøre mig nysgerrig og udfordrede mig på dannelse, holdninger og filosofi. Det er "de voksne" og rollemodellerne fornemste opgave - at lede vejen og friste.
- Fra at være gymnast til at blive instruktør og indgå i bestyrelse, fra at være elev til at være elevansvarlig.
- Mine forældre.
- Ven af familien.
- Min farbrors engagement. Flere naturoplevelser i både negativ og positiv betydning.
- I mit liv i rideklubben. Det sociale liv i klubben og tilknytningen til min hest.
- Jeg arbejder på biblioteket og oplever mange niveauer af dannelse hver dag.
- Alle de mennesker jeg har mødt i mit liv, de uddannelser jeg har taget og alle de rejser jeg har været på.
- Min skolelærer i 1. klasse.
- Mine lærere, trænere i sport, præsten, familie, kolleger.
- Teater og bøger.
- Skolen har jo sat nogle af de første aftryk, jo ældre man bliver defineres en dannelse af ens frivillige engagementer, ens job. Senere i livet starter for nogen en ny dannelsesproces, for mit eget vedkommende i folkekirken og den kristne tro.
- Min far har spillet i amatørteater hele sit liv og har taget mig med ofte og set det. Bibliotekaren på mit bibliotek, da jeg var barn fandt bøger til mig, som jeg blev fanget af og bandt det at læse sammen med det hyggelige at komme på biblioteket.
- Sammen med demente personer.
- Mine forældre!
- På Escola Luthier (Musikskole) i Barcelona.

SYNSPUNKTER

DANNELSENS BETYDNING

FORSKNINGS- OG UDVIKLINGSPROJEKT OM DANNELSE

37. Hvor eller hvordan har du i dit liv oplevet en helt særlig dannelse? Et sted, en person eller en oplevelse som i særlig grad dannede dig?

- Gennem rejser, læsning og teateroplevelser. Personer: Især mine bedsteforældre. Det at andre giver udtryk for en holdning til tingene og tør gå ind i en dialog.
- Min dansklærer.
- Drama og musik - det er her jeg, særlig som stort barn og teenager begyndte min dannelse. Relationen til de voksne der stod for drama og musik har betydning, men også selve fagene/udtryksformerne har betydning i den forbindelse. Det er så super ærgerligt, at det ikke bliver prioriteret højere i vores institutioner og skoler, da det er laaaaangt vigtigere for resten af vores liv, end hvor gode vi er til at stove eller regne.
- Efterhånden som jeg er blevet ældre, kan jeg mærke, at jeg er mere i kontakt med mine følelser, eller sagt anderledes, jeg tænker mere over dem og forsøger at give mere udtryk for dem. Måske er det dannelse? Et besøg ved Dodekalitten i sommeren 2015 gjorde et stort indtryk på mig. Jeg følte mig "lille" på en god og tryk måde. Bevæget af naturen, musikken og de enorme menneskeskabte monumenter, fik jeg en oplevelse af liv og retning. Lige dér, smeltede kulturen og naturen sammen på fineste vis.
- Friskole, efterskoler og mødet med mennesker, der har levet mere end jeg, fx bedsteforældre.
- At rejse rundt i verden alene i en ung alder har åbnet mine øjne for verden. At omgås med personer, anderledes end mig selv (mindre godt stillet).
- Mødet med borgere fra hele verden.
- Fra hjemmet, i min opdragelse.
- Gennem forbilleder i private relationer.
- På flere højskoleophold og i et politisk parti.
- Hver gang at mine grænser er blevet flyttet har jeg oplevet at blive mere dannet. De mennesker som samtidig med at de satte rammer og afgrænsninger for mig, samtidig satte mig fri og lod mig udvikle mig.
- Uddannelse og social omgang med mennesker i hverdagen og fritiden.

SYNSPUNKTER

DANNELSENS BETYDNING

FORSKNINGS- OG UDVIKLINGSPROJEKT OM DANNELSE

37. Hvor eller hvordan har du i dit liv oplevet en helt særlig dannelse? Et sted, en person eller en oplevelse som i særlig grad dannede dig?

- Samtalesaloner og tænkepauser på biblioteket.
- Mødet med den klassiske filosofi i gymnasiets oldtidskundskabstimer.
- Jeg tror ikke en situation har dannet mig, det er summen af oplevelser og erfaringer, som når de bliver kombineret med tid til refleksion, der skaber dannelse.
- Personer jeg har mødt i mit liv, dem der har gjort indtryk på mig, har hjulpet mig til dannelse. Rejser har også været med til at danne mig. Alle de steder eller de personer, der har rykket/flyttet "noget" i mig.
- I livskriser i samtale med belæste, intellektuelle og livskloge mennesker - hvor de gennem samtale kunne give anvisninger til at mestre livet bedre.
- Folkeskolen i en tid hvor der ikke var for mange børn i klasserne. Nærhed.
- Ikke nogen specifik situation, men jeg kan fremhæve de sidste to år på et københavnsk gymnasium som jeg flyttede til fra et provinsgymnasium. For pokker der var en verden til forskel. Jeg gik fra ufattelig ensporethed til stor mangfoldighed i kammerater og omgivende samfund.
- Min far - for at bibringe mig glæden ved sprog, klassisk litteratur og den fineste børnelitteratur samt et enormt samfundsengagement. Min engelsklærer i gymnasiet - for at være en enorm faglig kapacitet, som jeg en gang udfordrede og fik ret. Godt for min faglige selvtillid! Venskabet og kærligheden til mine børns venner, der kom fra virkelig problemfyldte kontanthjælpsfamilier, det viste klart at alle mennesker er elskelige og værdifulde, uanset baggrund. Gymnasieloret - at synge sammen under kvalificeret ledelse viste at ens potentiale for kunstnerisk udfoldelse er meget større end man troede.
- Særligt mit møde med mennesker, der ikke er ligesom mig, men tilhører andre miljøer end jeg selv eller med andre interesser, som også viste interesse i mig. Disse mennesker har jeg mødt og møder jeg stadig gennem mit liv, men særligt gennem min uddannelse som socialpædagog, mit politiske virke med ungdomspartier og fællesskaber samt mit frivillige virke med primært børn fra udsatte familier, som har brug for et pusterum i hverdagen og et godt netværk.

SYNSPUNKTER

DANNELSENS BETYDNING

FORSKNINGS- OG UDVIKLINGSPROJEKT OM DANNELSE

37. Hvor eller hvordan har du i dit liv oplevet en helt særlig dannelse? Et sted, en person eller en oplevelse som i særlig grad dannede dig?

- Gennem mødet med mennesker, mange forskellige mennesker!
- Være med til at hjælpe andre.
- Mine forældre, skole, lære tid, uddannelse, fritid, rejser.
- Kan man ikke svare på det, da dannelse sker bag om ryggen på en.
- I de foreninger jeg er en del af - og i resten af fritidslivet.
- Ophold i Nepal som frivillig.
- Møder med mange forskellige kulturer og miljøer. Både som begivenheder, rejser, arbejdspladser, studier, og private relationer.
- Flere fremragende lærere og musikpersonligheder har været store forbilleder for mig.
- At rejse ud på egen hånd - og indgå i andre kulturers fællesskaber og opnå forståelse for andre perspektiver på verden. At arbejde med deltagelse i fællesskaber og at drive og motivere politiske processer.
- Min samfundslærer i gymnasiet.
- Mødet med internationale menneskerettighedsaktivister, fx folk der har været fængslet pga politiske ytringer.
- I mødet med særlige personer (f.eks. lærere ved en uddannelse og på rejser). Ved at udfordre mig selv på områder, hvor jeg ikke følte mig på helt sikker grund.

RELATIONER SKABER ROBUSTE MENNESKER.....

GULDBORGSUND

“Mennesker bliver ikke robuste individuelt af udfordringer eller modstandskraft. Mennesker bliver robuste af relationer og i fællesskaber. Foreningslivet sætter netop fokus på relationel dannelse, livsudfoldelse og demokrati, så det er helt afgørende, at vi bygger samfundet op med foreninger. Den dannelse, der sker i foreningslivet, bør vi være meget mere opmærksom på.”

Ebbe Bressing
Guldborgsund Sports- og Idrætsråd

KULTUR OG RELIGIONS BETYDNING FOR DANNELSE .....

GULDBORGSUND

“Jeg tænker, at der er en sammenhæng mellem dannelse og uddannelse, mellem det at være god til noget og være et godt menneske. Dannelsen kan man altid gøre noget ved, man kan arbejde med sig selv. Kultur og religion betyder rigtig meget; det er noget, man har i sig, traditioner man følger og lærerige forskelle i kultur.”

Negin Mohebi, 14 år, Sophieskolen

OM DANNELSE

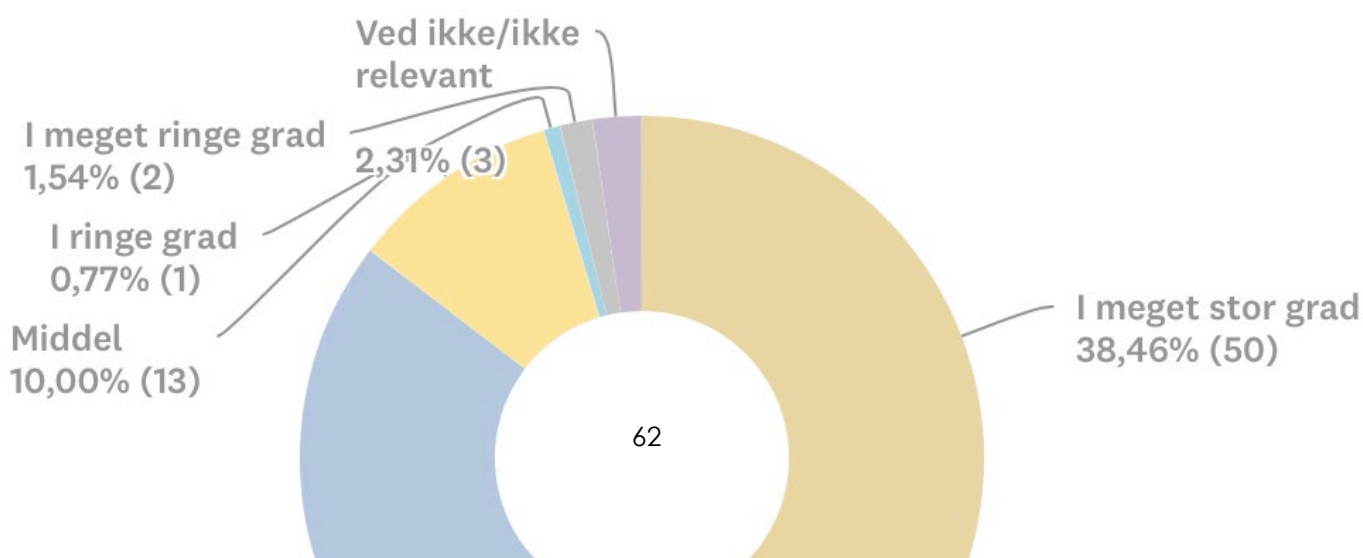
KVANTITATIVE INTERVIEWS

FORSKNINGS- OG UDVIKLINGSPROJEKT OM DANNELSE

DANNELSE OG UDDANNELSE

I undersøgelsen informerer vi respondenterne om en definatorisk skelnen mellem a) uddannelse som faglige færdigheder og b) dannelse som det hele menneskes livsoplysning og livsduelighed.

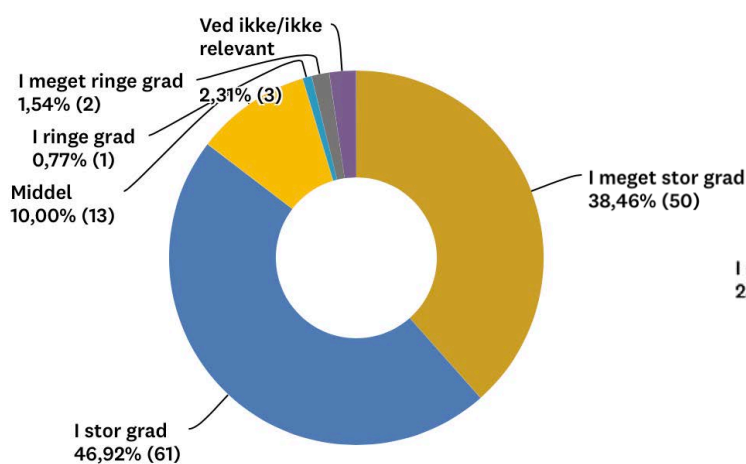
Responderne blev derefter bedt om ud fra deres holdning at vurdere dannelse og uddannelse.

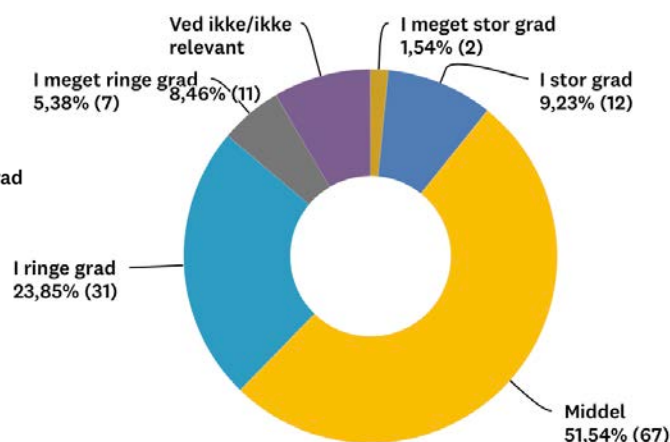
OVERSIGT

DANNELSE OG UDDANNELSE

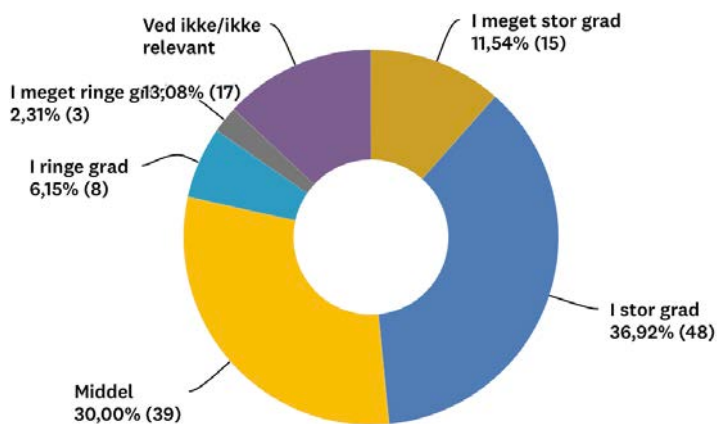
FORSKNINGS- OG UDVIKLINGSPROJEKT OM DANNELSE

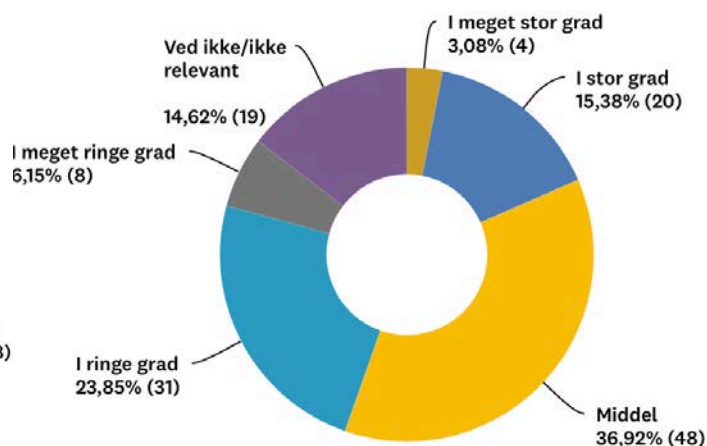
38. I hvor stor grad mener du, at dannelse er lige så vigtig som uddannelse?

39. I hvor stor grad oplever du, at dannelse bliver prioriteret i det danske uddannelsessystem?

40. I hvor stor grad oplever du, at dannelse igennem de senere årtier har mistet prioriteret i det danske uddannelsessystem?

41. I hvor stor grad oplever du, at dannelse i de seneste år har fået fornyet fokus i det danske uddannelsessystem?

RESPEKTERE ANDRE OG SIG SELV LIDT MERE .....

GULDBORGSUND

“Historie er vigtigt for dannelse, for hvis man ved, hvor man kommer fra, ved, hvem man rigtigt er, så kan man også finde nogle ting i sig selv. Hvis man kender noget af sin historie, eller kender mere til sin religion, eller andres religioner, så tror jeg også, at man kan respektere dem mere - og respekter sig selv lidt mere.”

Yusuf Kucukyasar, 15 år, Sophieskolen

DET DANSKE ARBEJDSMARKED ER EN DANNET MODEL.....

GULDBORGSUND

“Dannelse sikrer, at man kan være sammen med andre på en ordentlig måde. Opgaven med dannelse kan vi ikke lægge hos udelukkende forældrene eller skolen - hvid det skal fungere, skal vi alle tage del i det. Dannelse sikrer, at vi kan indgå aftaler og lede med tillid. På den måde er den danske arbejdsmarkedsmodel en dannet model: Vi er dannet til at holde ord og aftale, mellem arbejdsgiver og arbejdstager. Det er en dannet måde at gøre det på.”

Bodil Marker
FOA

OM DANNELSE

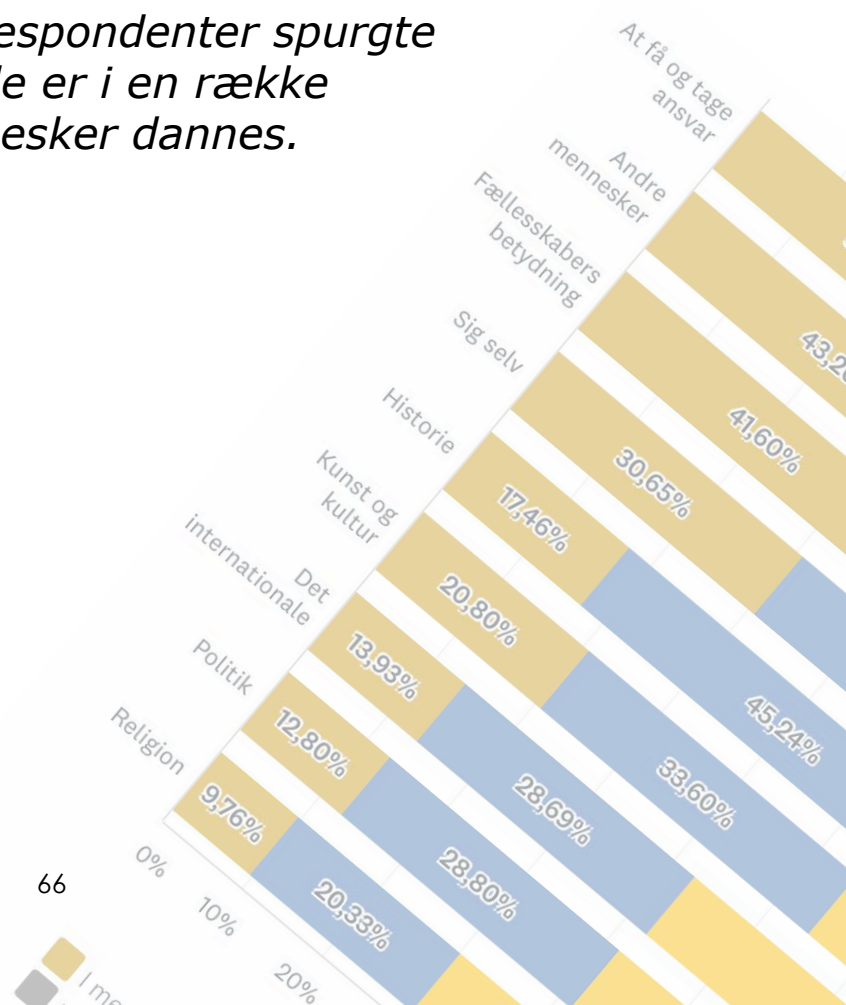
KVANTITATIVE INTERVIEWS

FORSKNINGS- OG UDVIKLINGSPROJEKT OM DANNELSE

HVORDAN DANNES MENNESKER?

Bliver mennesker dannet af historie, politik og religion eller dannes mennesker af andre mennesker og af at få og tage ansvar?

I undersøgelsen blev alle respondenter spurgt om at vurdere, hvor enig de er i en række udsagn om, hvordan mennesker dannes.

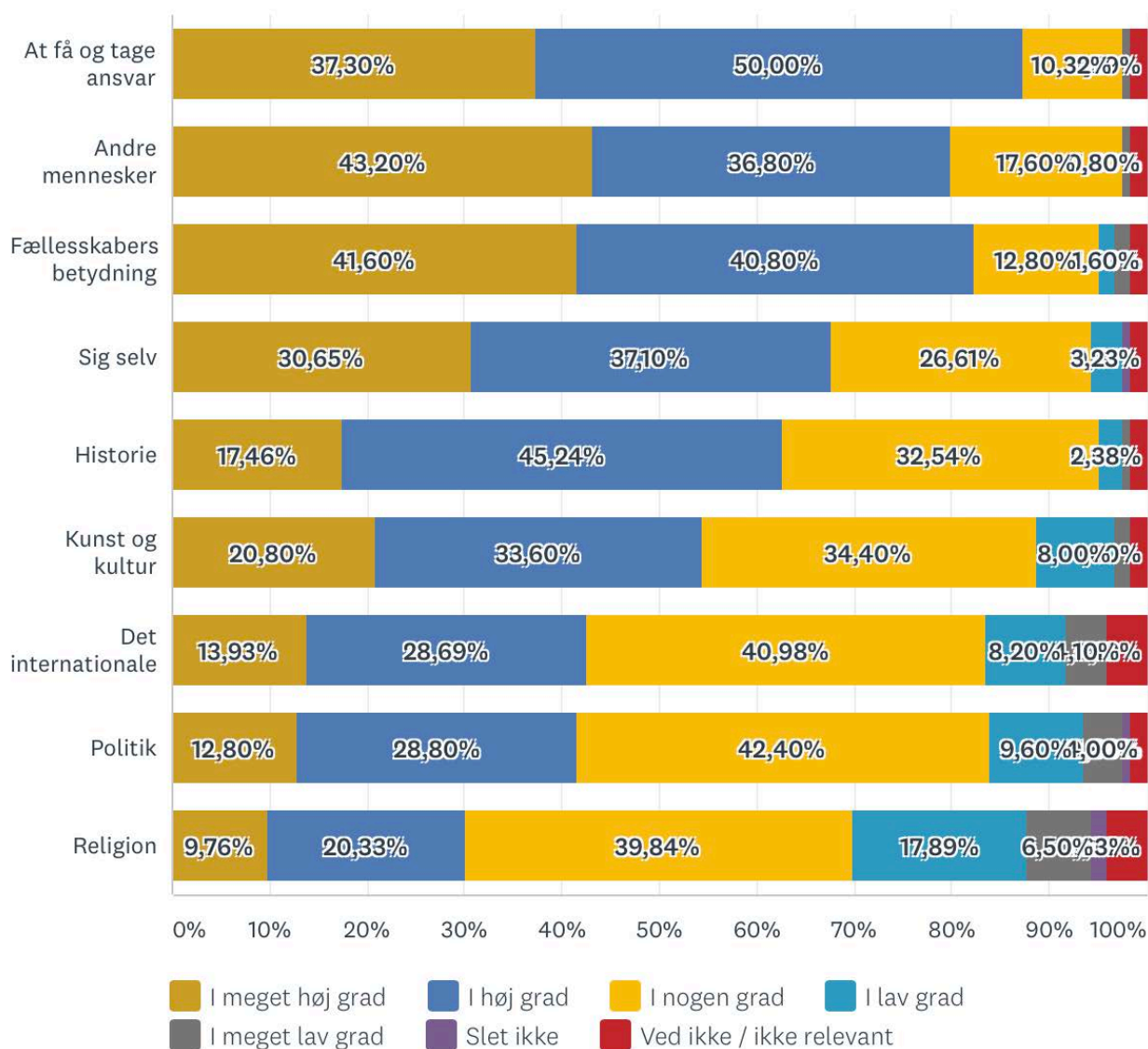

INDSIGT OG FORSTÅELSE

HVORDAN DANNES MENNESKER?

FORSKNINGS- OG UDVIKLINGSPROJEKT OM DANNEELSE

42. Mennesker bliver dannet af indsigt i og forståelse for...

SYNSPUNKTER

HVORDAN DANNES MENNESKER?

FORSKNINGS- OG UDVIKLINGSPROJEKT OM DANNElse

43. Hvordan mener du, at mennesker dannes? Her kan du skrive uddybende synspunkter og kommentarer.

- Gennem påvirkninger fra familie, hjemmet, omgivelser og de personer som man omgives af samt medierne.
- Fællesskaber, familie, ansvar.
- Mennesker dannes i fællesskaber.
- Arv og miljø spiller ind, mange har svært ved at bryde den sociale arv. Ikke dermed sagt at mennesker fra de nederste sociale lag ikke kan være dannede mennesker ud fra person-mæssige ting, men vil måske ikke være så dannede i forhold til den intellektuelle dannelse.
- Deltage i kulturarrangementer, der er meget forskellige og ikke være snævertsynet, man får ofte en aha-oplevelse, selvom det måske ikke lige var noget for en, inden man kom til det.
- Miljø, trykke barneår, retfærdighed.
- Gennem at møde forskelligartede holdninger og andre der tager stilling. Påvirkning fra litteratur, teater, "De store fortællinger", personligheder.
- I det omgivende nærmiljø.
- En god dannelsesproces er ikke et resultat af tvang, men forudsætter tværtimod et ønske om at blive dannet.
- Ved gode rollemodeller og målrettet indsats i skoler og andre fællesskaber.
- Gennem samtale om væsentlige ting/forhold, gennem de åbne møder med kunst, hvor følelser sættes i spil, gennem rejser og mødet med andre mennesker og kulturer.
- Vi bliver dannet hele vores liv, hele livet er med til at danne os...
- Sociale relationer og viden.
- Viden og indsigt samt kulturoplevelser fører til dannelse, som giver større oplevelser, og bedre forståelse for andre mennesker, relationer og samfundsforhold. Man åbner blikket og hjertet for verdens mangfoldighed og lærer at sætte det i perspektiv. Den rene tilfredsstillelse af at vide noget skal ikke underkendes.

SYNSPUNKTER

HVORDAN DANNES MENNESKER?

FORSKNINGS- OG UDVIKLINGSPROJEKT OM DANNElse

43. Hvordan mener du, at mennesker dannes? Her kan du skrive uddybende synspunkter og kommentarer.

- Ved at være i en kultur der giver psykologisk ilt til at folde det bedste af sin personlighed ud.
- Vi dannes i mødet... Hvis vi er åbne og bliver mødt åbent.
- Gennem skole, foreningsliv, arbejde og selvfølgelig i familien.
- Mennesker dannes og udvikles ved åbent at møde omverdenen og kritisk og aktivt at optage andre/nye/ukendte holdninger/kulturer/ emner..... som en del af deres personlige menneskelige kompetencer.
- Ethvert møde med verden skaber mulighed for dannelse. Mennesket lærer/ dannes på forskellige måder, så det er vigtigt at anerkende, at der er mange læringsmetoder/discipliner til at opnå dannelse på.
- Gennem påvirkning af familie, uddannelsesinstitutioner, skolekammerater, venner, medier etc.
- Ved at få muligheder for at afprøve ting, få ro og tid samt en kærlig tro på at de kan, hvad de vil!
- Hvordan skal vi forstå os selv, hvis vi ikke kan spejle os i andre.
- Mennesker bliver dannede i at indgå i fællesskaber og i situationer, der er uvante for dem. Det er derfor kunsten er så stærk en kraft, når man skal dannes: fordi den lærer os, at der ikke er simple svar.
- For mig har dannelse også noget med opdragelse af gøre. Jeg oplever, at der bliver sat alt for få grænser for de unge mennesker, ligesom rigtig mange ikke lærer livets dyder som at sig tak, rydde op efter sig, slukke lyset, deltage i den daglige husholdning, passe på sine egne og andres ting.

LÆRLINGE DANNES TIL HELE MENNESKER.....

GULDBORGSUND

“Nogle unge mennesker mangler opdragelse og dermed også dannelse i min forstand. De har ikke fået det derhjemme. Hvis de er heldig at få en arbejdsgiver, som vil tage over og hjælpe lidt, er det meget positivt. Derfor er vi glade for at tage et ansvar med lærlinge. Vi har et stort ansvar, for vi gerne hjælpe lærlinge igennem og sikre, at de bliver hele mennesker og nogle ordentlige mennesker.”

Sonny Bengtsson
Stifter og ejer af Sonny VVS.

OM DANNELSE

KVANTITATIVE INTERVIEWS

FORSKNINGS- OG UDVIKLINGSPROJEKT OM DANNELSE

HVOR DANNES MENNESKER?

Mennesker bliver dannet mange steder, men hvor dannes mennesker mest? Er det i familien og foreningslivet eller skolen og arbejdsarbejdsmarkedet eller af sociale medier og underholdningsindustrien?

I undersøgelsen blev alle respondenter spurgte om at vurdere, hvor enig de er i en række udsagn om, hvor mennesker dannes.

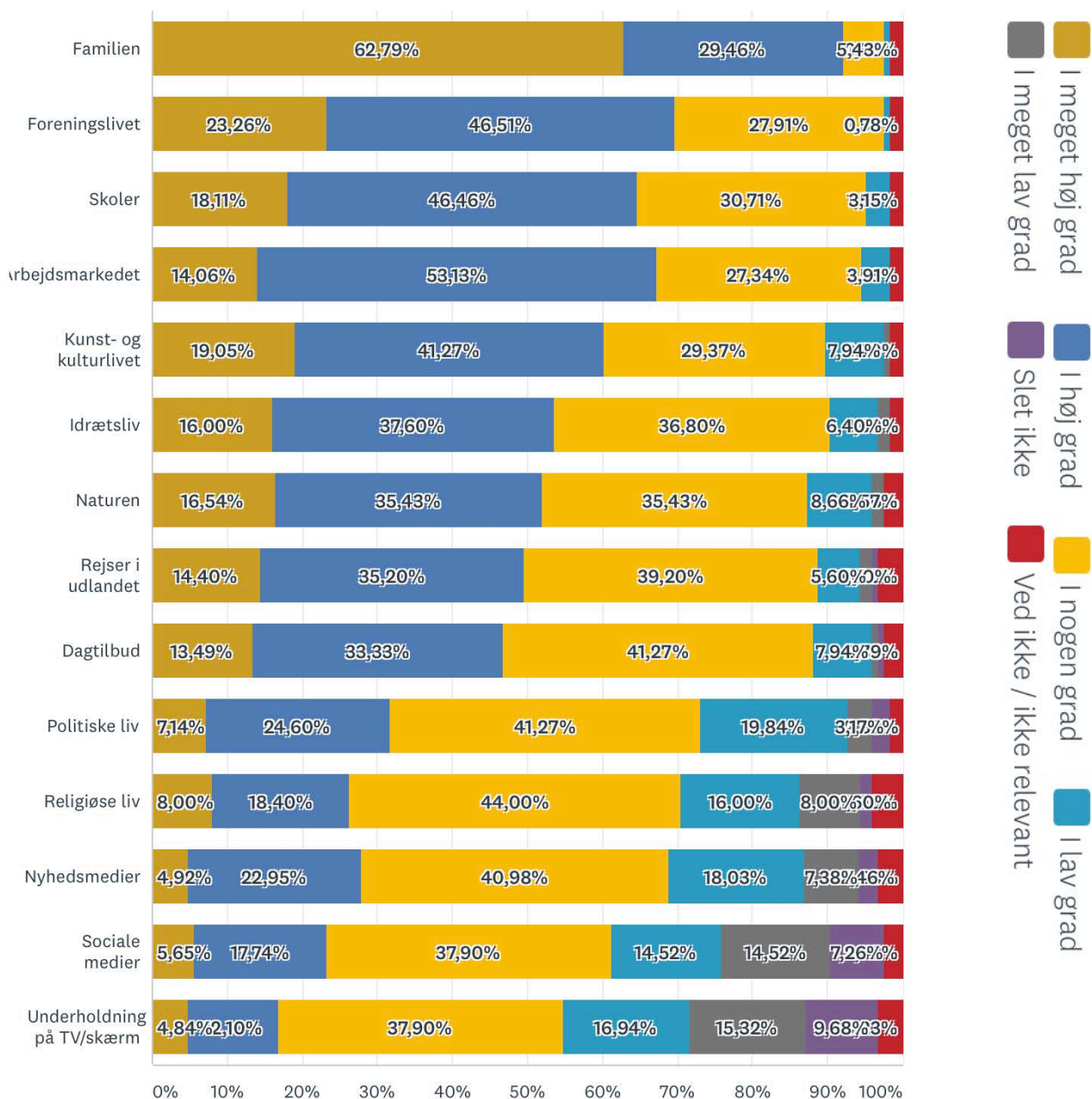

DANNET I OG PÅ

HVOR DANNES MENNESKER?

FORSKNINGS- OG UDVIKLINGSPROJEKT OM DANNELSE

44. Mennesker bliver dannet i/på ...

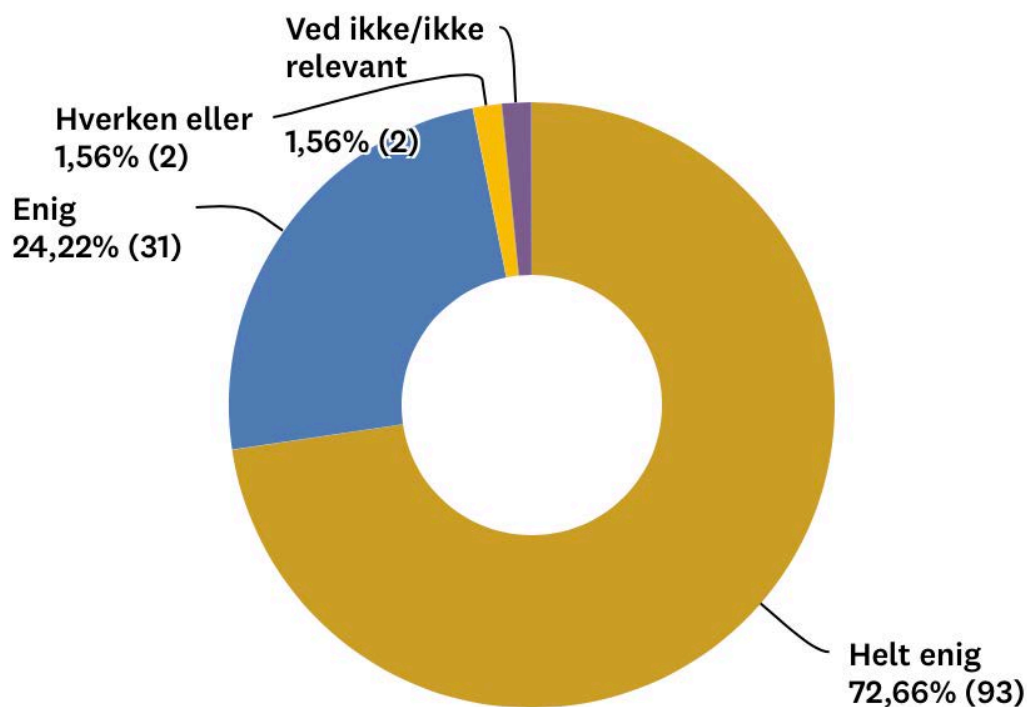

LIVSLANG DANNEELSE

HVOR DANNES MENNESKER?

FORSKNINGS- OG UDVIKLINGSPROJEKT OM DANNEELSE

45. Mennesker bliver ikke kun dannet i barn- og ungdommen, men igennem hele livet.

	HELT ENIG	ENIG	HVERKEN ELLER	UENIG	MEGET UENIG	VED IKKE/IKKE RELEVANT	I ALT	VÆGTET GENNEMSNI
(ingen etiket)	72,66% 93	24,22% 31	1,56% 2	0,00% 0	0,00% 0	1,56% 2	128	4,65

SYNSPUNKTER

HVOR DANNES MENNESKER?

FORSKNINGS- OG UDVIKLINGSPROJEKT OM DANNELSE

46. Hvor mener du, at mennesker dannes?
Her kan du skrive uddybende synspunkter og kommentarer.

- I familien og i skolen.
- Alle vegne hvor vi møder andre mennesker.
- I samspil med andre mennesker...
- I livet! Gennem de sorger og glæder, op og nedture man oplever.
- I fællesskabet og i harmoni med sig selv.
- Mennesket dannes i mødet med andre mennesker, hvor de er sammen om et fælles tredje, der får dem til at overskride sig selv og hvor de skal forholde sig til en anden kultur/person/mening.
- Lige dér, hvor de lever liv. Så umiddelbart hele tiden. Spørgsmålet er, om man kan tænke sig til dannelse? Kan man beslutte sig for at være fx et ordentligt menneske? Jeg nævnte før, at det kunne være en fornemmelse. Hvis fornemmelsen er til stede, kunne denne måske afføde tanke og undring - og så er vi da i det mindste på vej.
- I nærmiljøet.
- I foreningslivet og i familielivet.
- Alle vegne! Men andre/nye rum og steder skaber rum for nytænkning og samtaler om andet og mere end hverdagen; museer, kirker, koncert-teatersale.
- Mennesker kan dannes mange steder, men overordnet for dem alle er i fællesskaber og tid til refleksion.
- Alle steder.
- Folkeskolen og sociale relationer igennem hele livet.
- Hjemme ved skærm og bogreol, ude blandt mennesker og kultur/fritidstilbud, på arbejdsplads og i det hele taget alle steder, hvor man udfordres på viden, adfærd, oplevelser og relationer.
- Der er flere faktorer.
- Familien, Familien, Familien.

SYNSPUNKTER

HVOR DANNES MENNESKER?

FORSKNINGS- OG UDVIKLINGSPROJEKT OM DANNELSE

46. Hvor mener du, at mennesker dannes?
Her kan du skrive uddybende synspunkter og kommentarer.

- Vi dannes hele livet i mødet med de mennesker og det samfund, som omgiver os. MEN vi bliver mindre og mindre påvirkelige/dannelsesegnede med alderen. Derfor er børneinstitutioner og skoler hele fundamentet for al dannelse. Det der kommer efter er resultatet af denne dannelse.
- I samværet med andre.
- I alle konstruktive fællesskaber.
- I samvær med andre mennesker.
- Mennesker dannes hele tiden. Det er jo et ekstremt abstrakt begreb: dannelse. For hvad mener vi egentlig, når vi siger det? Jeg vil sige, at dannelse er noget der hele tiden udvikler sig. Og en stor del af dannelse handler om at vide, at man hele tiden danner sig, dvs. forvandler sig. God dannelse handler om at søge indsigt og fællesskab.
- Det gør vi igennem hele livet, men jeg mener, at perioden hvor børnene bor der hjemme, er den allervigtigste - hvis ikke de får noget med hjemmefra, så er opgaven næsten umulig for dagtilbud, foreningslivet, idrætten mv.

HVORDAN TRÆKKER JEG FÆLLESSKABET PÅ MIG.....

GULDBORGSUND

“Jeg ser også et skifte i samfundsdebatten, hvor der igen fokuseres på dannelse og medborgerskab. Hvordan kan jeg tage medansvar, hvordan kan jeg bidrage til fællesskabet og det sted, hvor jeg bor, hvordan får vi igang i foreningslivet? Hvordan er det vi får trukket fællesskabet på os igen. Det er vigtig dansk kultur, og dannelsestradition, som vi har bygget op igennem mange år. Det er vigtigt, at vi passer det på.”

Simon Hansen,
Fmd Børn, Familie og Uddannelsesudvalget

DANNELSE ER FORENINGSLOV IKKE EN DEL AF KØBELOVEN.....

GULDBORGSUND

“Foreningsliv, frivillighed og folkeoplysning kan noget særligt, fordi det handler om fællesskab. At brænde for noget og tage ansvar for nogen sammen med andre. I foreningslivet oplever vi et tab af forståelsen for dét foreningsliv. Folk skal forstå, at fritidsliv er en del af foreningsloven - og ikke købeloven. Det er ikke en vare, de køber og får leveret. Det er et fællesskab, de engagerer sig i, tager medansvar for. Derfor er det godt, at vi får dannelsen i centrum igen.”

Bodil Madegaard
Formand for folkeoplysningsudvalget

OM DANNELSE

KVANTITATIVE INTERVIEWS

FORSKNINGS- OG UDVIKLINGSPROJEKT OM DANNELSE

DANNELSE OG DANSK SAMFUND

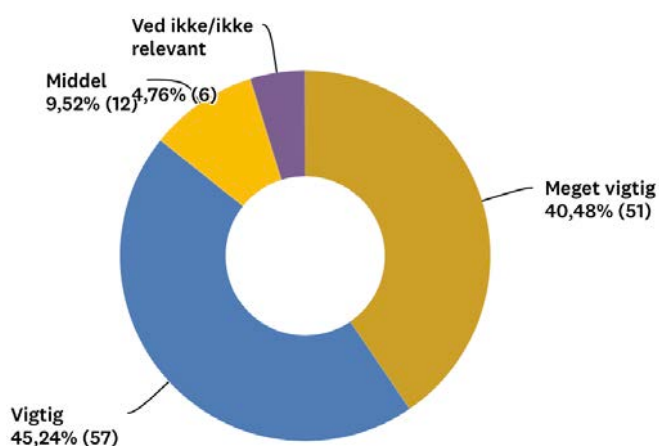
Er dannelse, det danske demokrati og den nordiske samfundsmodel forbundet? Hænger dannelse, medborgerskab og velfærd sammen?

Undersøgelsen bad alle respondenter vurdere dannelsens betydning for den danske samfundsmodel og velfærdssamfundet.

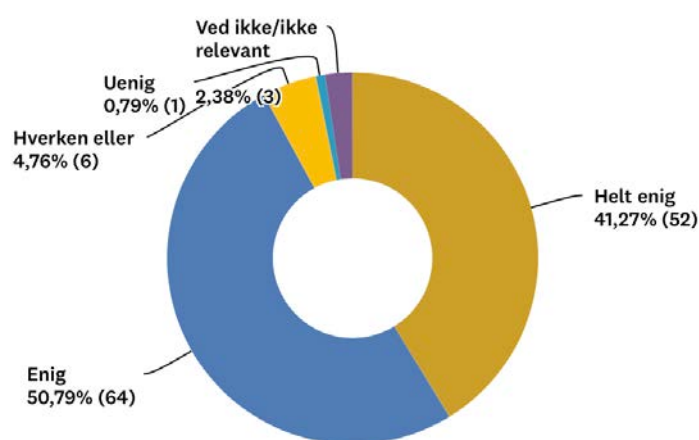
OVERSIGT

DANNELSE OG DANSK SAMFUND

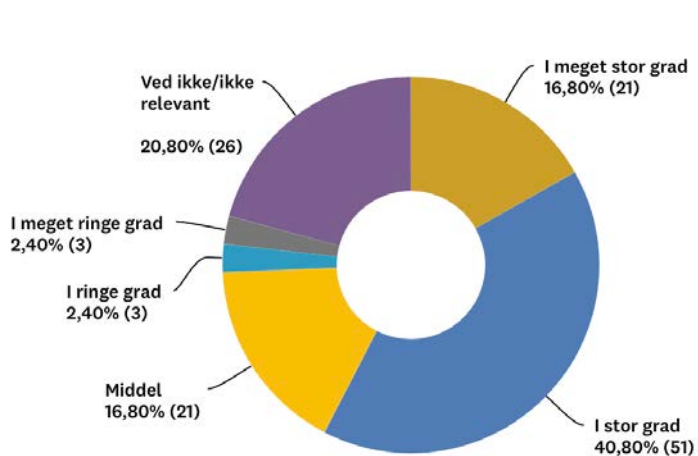
FORSKNINGS- OG UDVIKLINGSPROJEKT OM DANNELSE

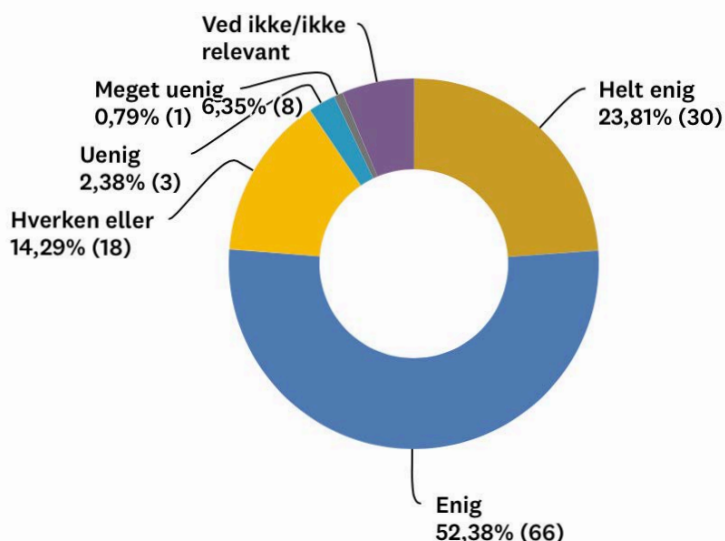
47. Hvor vigtig har dannelse historisk været for opbygningen af den danske samfundsmode og velfærdssamfund?

48. Den danske tradition for at danne borgere til medborgere er en væsentlig del af fundamentet for vores demokrati og velfærdssamfund.

49. I hvor stor grad er traditionen for dannelse af alle borgere noget særligt ved de nordiske lande?

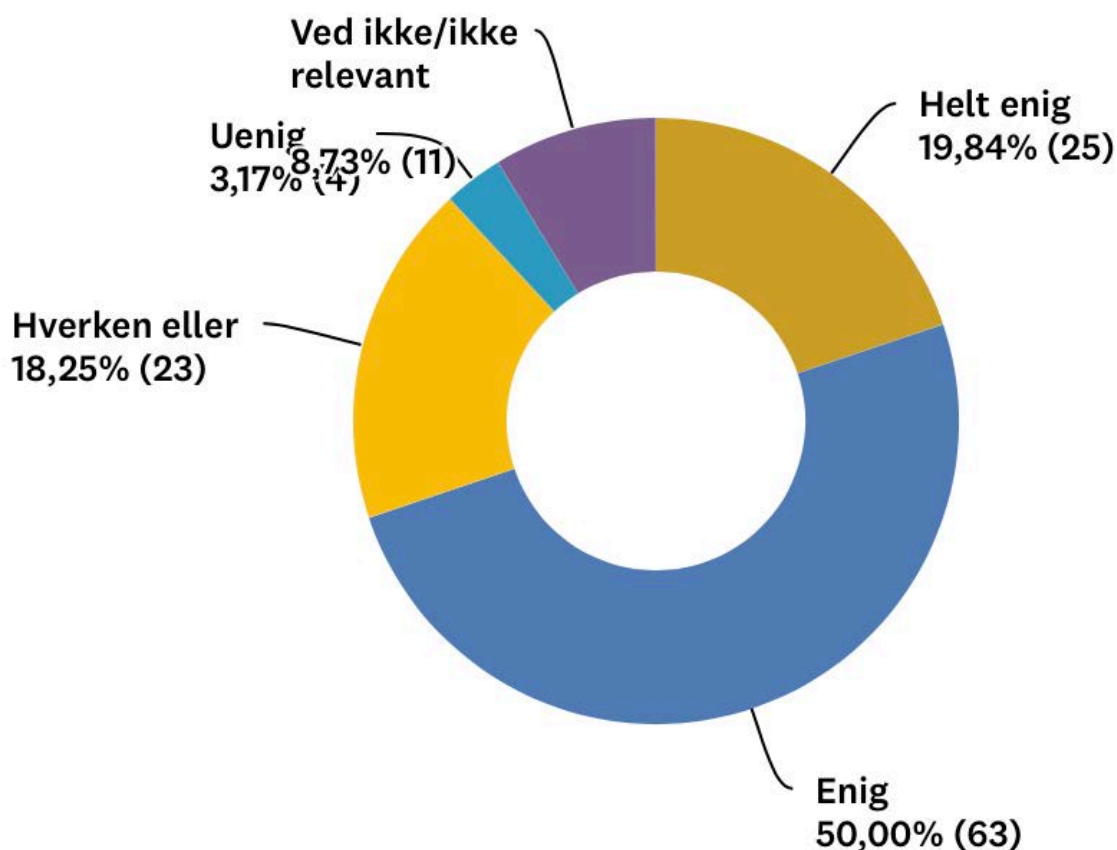
50. Dannede borgere opfører sig mere moralsk og ordentligt.

TILLID OG ANSVARLIGHED

DANNELSE OG DANSK SAMFUND

FORSKNINGS- OG UDVIKLINGSPROJEKT OM DANNELSE

51. Dannede borgere udviser større ansvarlighed og kan derfor tiltros større tillid.

	HELT ENIG	ENIG	HVERKEN ELLER	UENIG	MEGET UENIG	VED IKKE/IKKE RELEVANT	I ALT	VÆGTET GENNEMSNIT
▼ (ingen etiket)	19,84% 25	50,00% 63	18,25% 23	3,17% 4	0,00% 0	8,73% 11	126	3,60

SYNSPUNKTER

DANNELSE OG DANSK SAMFUND

FORSKNINGS- OG UDVIKLINGSPROJEKT OM DANNELSE

52. Her kan du skrive uddybende synspunkter og kommentarer om forholdet mellem dannelse og det danske samfund.

- Det er mit håb, at dannede mennesker opfører sig ordentligt, men der er altid brodne kar i alle lag, uagtet dannelse.
- Ja, men der er efterhånden så mange, der har fundet huller i vores samfund og dette udnyttes. Det gør, at selv dannede mennesker må sætte spørgsmålstejn ved, om det belønnes at være dannet?
- Det kommer meget an på, hvor bredt man definerer dannelse, hvordan det påvirker samfundet.
- Det er gevaldigt på vej ned af bakke, det er mere og mere ok at tale grimt om og til medborgere og folk af andre mening end en selv. Det er det alle steder og der er stor mangel på rollemodeller og nogen der tager netop den snak offentligt.
- Igen kan man ikke slutte deraf, at fordi man har en viden om kultur, politik, moral osv., at så er man et dannet menneske, der kan handle ordentligt/rigtigt. Dog, hvis vi beslutter, at dette har en betydning, så FÅR det en betydning og så har vi i hvert fald en fælles vej at gå af - og måske bringer det lykke til den enkelte?
- Når borgere er "dannede" viser de netop større ansvarlighed og opfører sig moralsk og ordentligt - det er, som jeg ser det, en forudsætning. Derfor kan man ikke være dannet og samtidigt udvise generel uansvarlighed og uordentlighed.
- Dannede mennesker kan have en dårlig moral såvel som udannede mennesker.
- Det er svære spørgsmål at svare ud fra holdning - og jeg har ingen evidens, så derfor landede jeg på mange af dem på et ved ikke.
- Dannelse er væsentlig for den demokratiske samtale - og det velfungerende demokrati. Samtalen er under pres fra digitale mediers distancerede holdningstyranni.

SYNSPUNKTER

DANNELSE OG DANSK SAMFUND

FORSKNINGS- OG UDVIKLINGSPROJEKT OM DANNELSE

52. Her kan du skrive uddybende synspunkter og kommentarer om forholdet mellem dannelse og det danske samfund.

- Spørgsmål 50 og 51 kommer vel an på, hvordan man definerer dannelse. Ud fra min mening ja - men det er fordi medfølelse og omtanke er noget af det, jeg vægter højest ift. dannelse.
- Ingen tvivl om at højskole- og andelsbevægelse, folkeskole og folkebiblioteker samt foreningsliv og fagbevægelse har spillet en stor rolle for individuel dannelse og dannelse til samfundssind. Synd at vi er i gang med at undergrave disse dannelsesindgange og -veje med besparelser, kommercialisering og fokus på tests og præstationer.
- Her handler det om fællesskabet, samarbejde og forståelse mellem mennesker og respekt for den enkelte og den enkeltes holdninger, også hvis de er anderledes end ens egne.
- Grundtvig. Højskoletraditionen, gratis skolegang og gratis uddannelser, SU, demokrati og frie valg, folkeoplysning, dygtig uddannet personale i daginstitutioner/skoler. Rigt foreningsliv, mange gratis/billige kulturtilbud inden for mange genre. Fokus på børn og unges mulighed for at indgå i relevante fællesskaber. Mange ildsjæle indenfor frivillighed. Fokus på naturen, bæredygtighed, miljøet, bevarelse af vores kulturarv o.m.a.
- Igen er det et spørgsmål om, hvordan man definerer dannelse. Hvis dannelse betyder, at man kender etiketten ved kongehuset og kan sin latin og de skønne kunstarter - så tror jeg ikke vi kan tiltro den noget som helst. For så er dannelse bare en måde at hævde sig i det menneskelige hierarki. Men hvis dannelse betyder at ha' forståelse for forskellige fællesskaber, at bevare sin nysgerrighed for det fremmede og det komplekse, at tage ansvar og søge kompromiset - så er det helt afgørende for det nordiske samfund og fællesskab. Og det smukke er, at mange af de ting kan man lære, hvis man bliver fortrolig med at læse den nyeste litteratur og kunst. Simplethen fordi man træner sig til, at forstå og indleve sig i andre måder at tænke på og være i verden på.

SYNSPUNKTER

DANNELSE OG DANSK SAMFUND

FORSKNINGS- OG UDVIKLINGSPROJEKT OM DANNELSE

52. Her kan du skrive uddybende synspunkter og kommentarer om forholdet mellem dannelse og det danske samfund.

- De senere år er der i skoleverdenen kommet mere fokus på dannelse, men min påstand er, at det fokus stadig ikke kan ses ude i klasserummet. Samfundsmæssigt er der alt for meget fokus på målinger og test, og at vi skal være de bedste. Et ordentligt dannet menneske der kan bringe stor værdi for samfundet behøver ikke at have høje karakterer, være den bedste i klassen og gå den lige vej igennem uddannelsessystemet. Måske endda tværtimod. For dem der fejler og slår koldbøtter undervejs lærer måske nogen gange lidt mere om sig selv?

DANNELSESOPGAVEN I ERHVERVSLIVET.....

GULDBORGSUND

“Dannelse sker alle steder i livet. Så snart du er i relation med et andet menneske, sker der en dannelse, for du får nogle indtryk, reflekterer over det og ændrer adfærd. I erhvervslivet sker meget dannelse hver eneste dag, fx i kunderrelationen. Vi har også en stor dannelsesopgave, når vi får nye medarbejdere og danner dem til vores etik og værdier. En af de vigtige ting i dannelse er selvstændighed, at vi kan stå på egne ben.”

Kim Frimann
Ejer og direktør, Frimann Biler

OM DANNELSE

KVANTITATIVE INTERVIEWS

FORSKNINGS- OG UDVIKLINGSPROJEKT OM DANNELSE

DANNELSE I GULDBORGSUND

I Guldborgsund Kommune er dannelse et strategisk fokus og en klar målsætning. Guldborgsund vil være Danmarks dannelseskommune. Men hvad siger respondenterne til det og bakker de op?

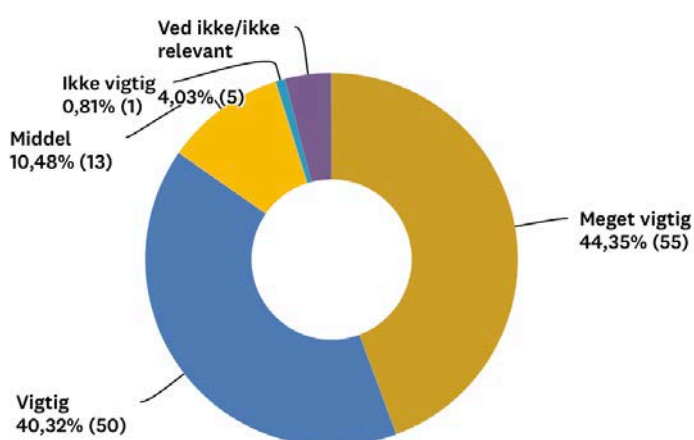
I undersøgelsen blev alle respondenter bed om at vurdere dannelsens betydning og prioritet i Guldborgsund Kommune.

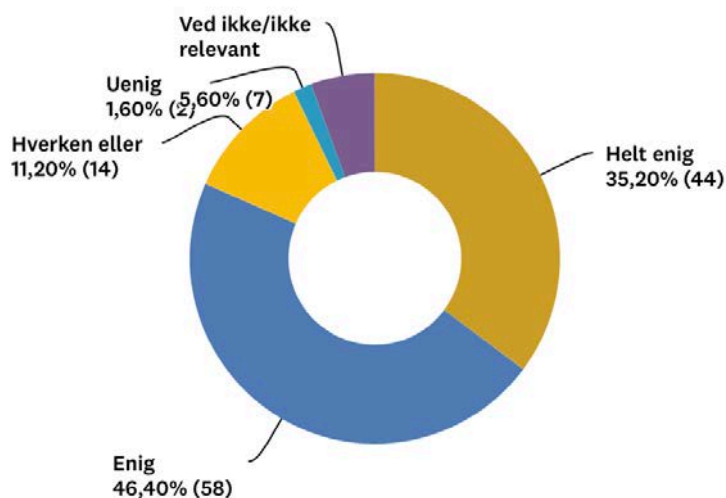
OVERSIGT

DANNELSE I GULDBORGSUND

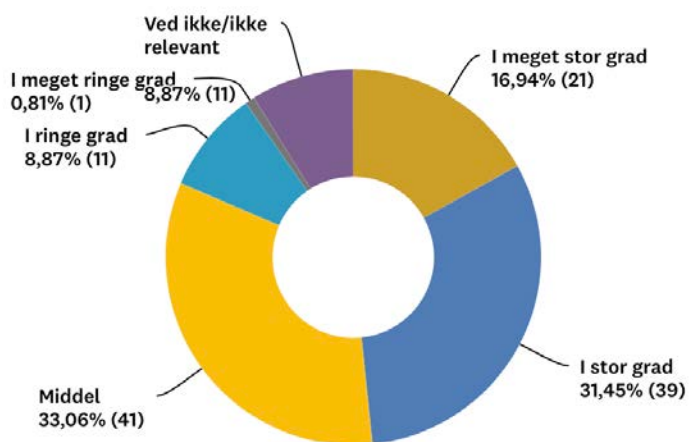
FORSKNINGS- OG UDVIKLINGSPROJEKT OM DANNELSE

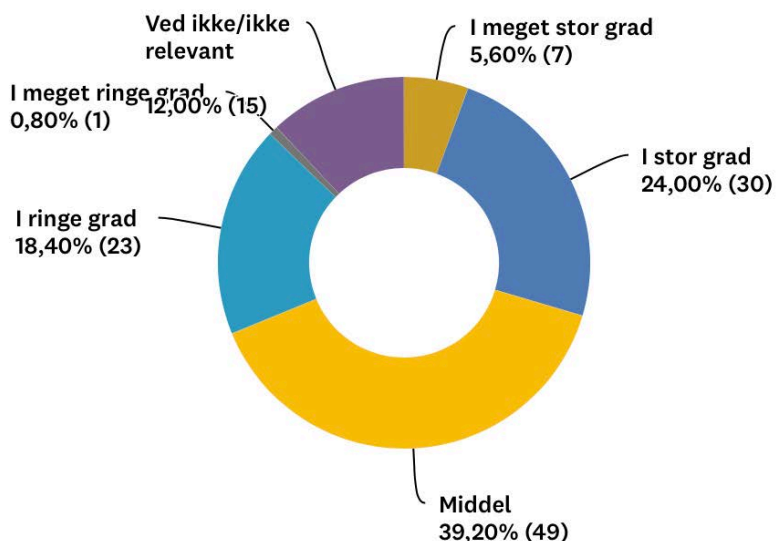
53. Hvor vigtig er dannelse helt generelt for en kommune som Guldborgsund?

54. Dannelse er særligt vigtigt for kommuner som Guldborgsund, fordi der er brug for, at alle er aktive medborgere.

55. I hvor stor grad oplever du, at Guldborgsund Kommune har fokus på dannelse.

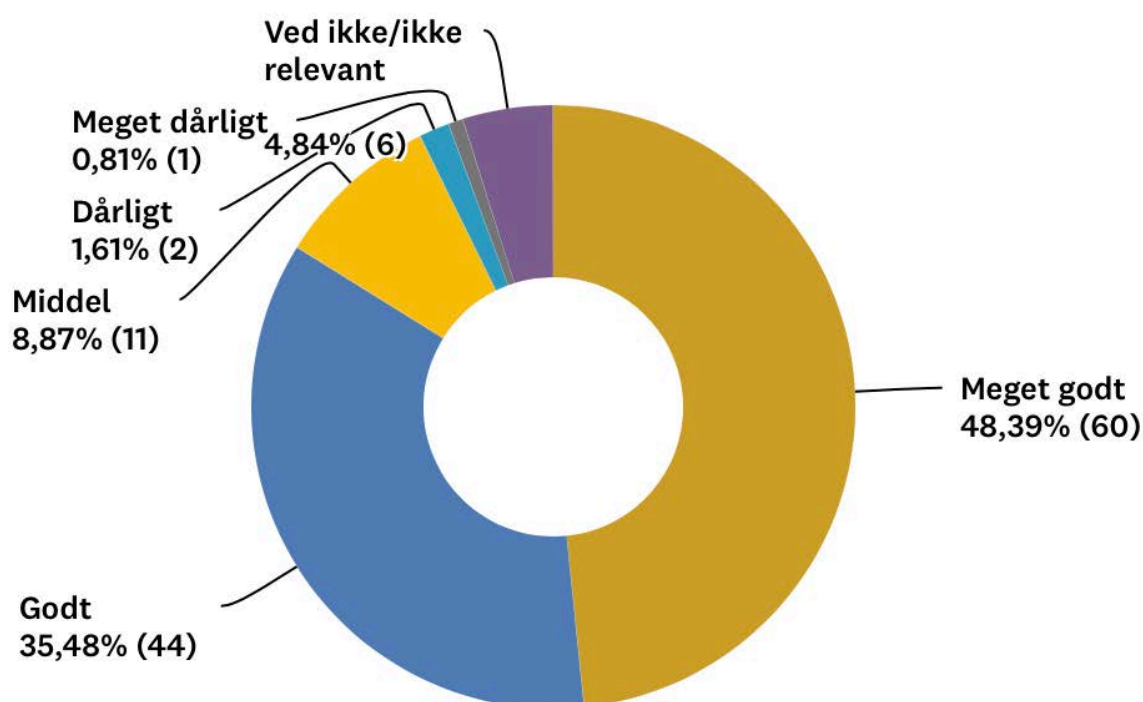
56. I hvor stor grad oplever du, at Guldborgsund Kommune prioriterer dannelse med eksempelvis ressourcer som tid og penge.

STRATEGISK MÅL

DANNELSE I GULDBORGSUND

FORSKNINGS- OG UDVIKLINGSPROJEKT OM DANNELSE

57. Hvor godt er det ifølge dig, at Guldborgsund Kommune har prioriteret dannelse som en af tre strategiske målsætninger.

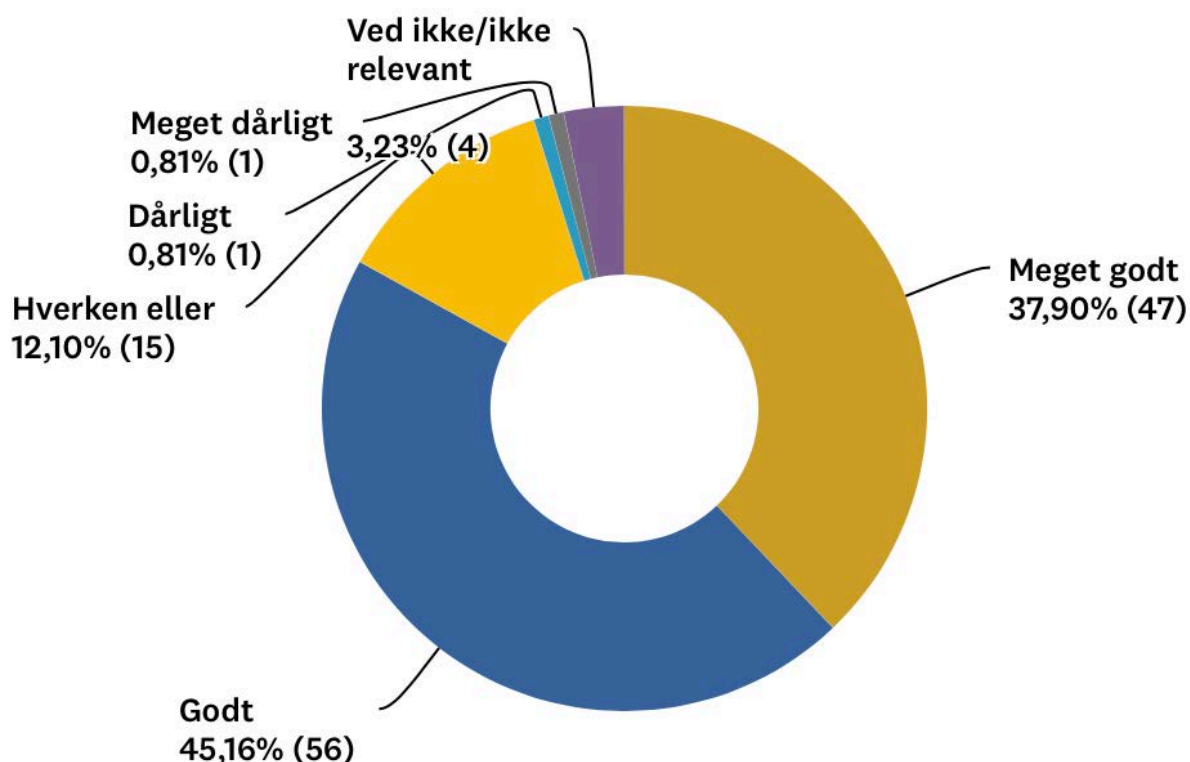
	MEGET GODT	GODT	MIDDEL	DÅRLIGT	MEGET DÅRLIGT	VED IKKE/IKKE RELEVANT	I ALT	VÆGTET GENNEMSIT
(ingen etiket)	48,39% 60	35,48% 44	8,87% 11	1,61% 2	0,81% 1	4,84% 6	124	4,15

FILOSOFI I SKOLEN

DANNELSE I GULDBORGSUND

FORSKNINGS- OG UDVIKLINGSPROJEKT OM DANNELSE

58. Guldborgsund Kommune har prioriteret dannelse blandt andet ved at alle skoler arbejder med filosofi som en del af dannelsen i skolerne. Hvad synes du om det initiativ?

	MEGET GODT	GODT	HVERKEN ELLER	DÅRLIGT	MEGET DÅRLIGT	VED IKKE/IKKE RELEVANT	I ALT	VÆGTET GENNEMSNIT
(ingen etiket)	54,40% 68	37,60% 47	4,80% 6	1,60% 2	0,00% 0	1,60% 2	125	4,40

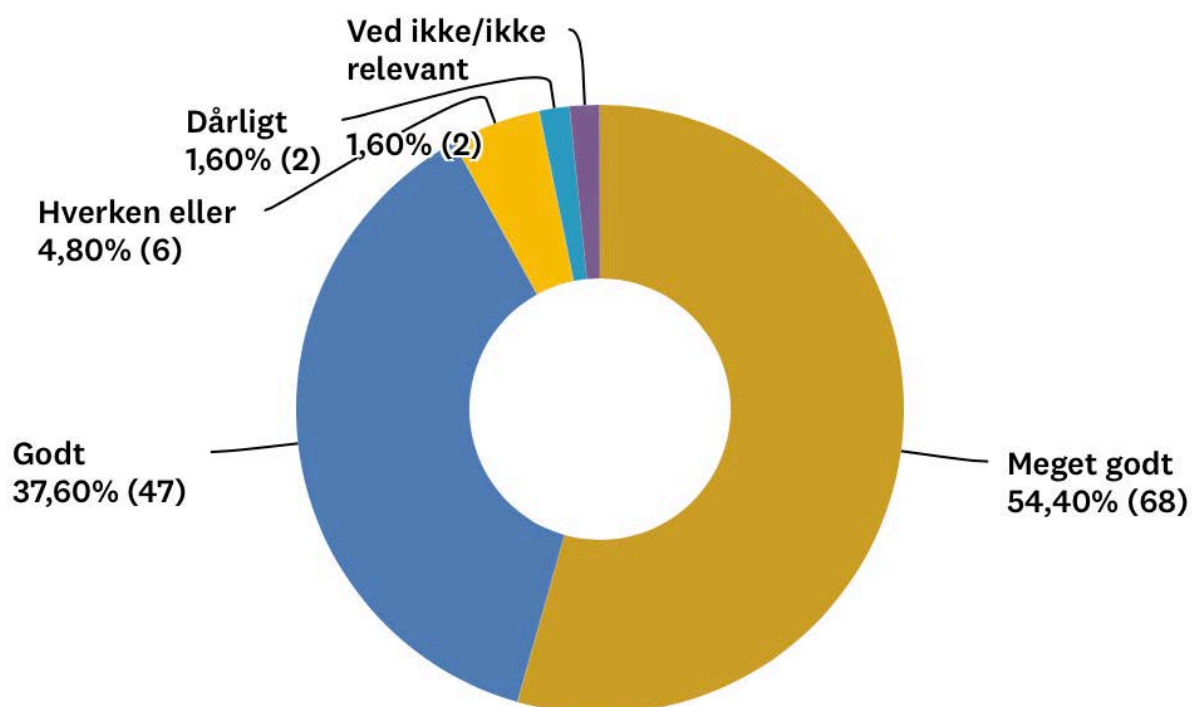

TEATER

DANNELSE I GULDBORGSUND

FORSKNINGS- OG UDVIKLINGSPROJEKT OM DANNELSE

59. Guldborgsund Kommune har også prioriteret dannelse ved fx at lade alle elever opleve teater og reflektere over det i samtaler. Hvad synes du om det initiativ?

SYNSPUNKTER

DANNELSE I GULDBORGSUND

FORSKNINGS- OG UDVIKLINGSPROJEKT OM DANNELSE

60. Hvordan og hvor mener du, at Guldborgsund kan arbejde mere eller bedre med dannelse?

- Filosofi skal på skoleskemaet. Både i folkeskolen, men også på de videregående uddannelser.
- Italesætte mere brug af sociale medier, flere positive historier.
- Prioritere ressourcer til nærhed og omsorg. Prioritere ressourcer til relationsarbejde.
- Men hvad hjælper filosofi og teater, når børn oplever mobning og vold, så de lukker af for alt læring?!
- At huske biblioteket som et stort dannelsessted, som har rigtig meget at byde på.
- Flere oplysninger foldere, spots m.v., med gode råd og fakta om div. emner, fx. "ingen skrald i naturen, tak", "hjælp din nabo/tal med din nabo", "10 råd hvis du har eller påtænker hønsehold", "brug naturlegepladserne korrekt træningsvejledning" etc., etc.
- I skoler, i uddannelsessystemet.
- Dannelse er vigtig, hvis man forstår begrebet bredt, som bred viden om samfundsforhold, at tage aktivt del i foreningsliv, muligheder m.m. - mindre vigtigt hvis det kun handler om et meget snævert begreb som at kende til forskellige filosoffer og klassiske værker.
- Meget mere musik og drama i skolerne. Obligatorisk fra 0-10 kl.
- Dannelse skal være en endnu større del af skolernes undervisning.
- Støtte den grundtvigianske tanke i skolerne. Bakke op om højskoler/friskoler. Bruge folkekirkerne aktivt som dannelsesrum - ikke nødvendigvis religiøse rum, men steder, hvor der opstår dannelse og dannelsestanker.
- Indføre dannelse på rådhuset i direktion m.m.
- Ændre de grundvilkår i folkeskolen som hæmmer udviklingen af dannelse.
- Afklaring af dannelsesbegrebet; overveje om dannelse primært er mål eller middel.

SYNSPUNKTER

DANNELSE I GULDBORGSUND

FORSKNINGS- OG UDVIKLINGSPROJEKT OM DANNELSE

60. Hvordan og hvor mener du, at Guldborgsund kan arbejde mere eller bedre med dannelse?

- Mere kultur på skoleskemaet. Samtalesaloner for børn og for voksne, hvor man lærer diskussionskultur, og hvor uenighed behandles med respekt.
- Man kunne lave en kulturskole, hvor der parallelt med undervisningen i almindelige skolefag var særligt fokus på kulturel, kunst og dannelse. Eleverne skulle vælge en kunstart, de ville fordybe sig og dygtiggøre sig i. På den måde kunne Guldborgsund kommune også komme på landkortet som en kulturelt udviklende og praktisk dannende kommune.
- Folkeskolen flere lærere til børnene.
- Ved i højere grad at have fokus på, at dannelse ikke bare er filosofi, kunst og musik - men også at være menneske. Det kan man godt reflektere over gennem filosofi. Men jeg mener, at vi i højere grad kan få fokus på, hvordan det også udmønter sig i adfærden hos både børn og voksne. Altså omtanke og medfølelse - at være menneske i fællesskaber.
- Dannelse er nødvendigvis ikke en faktor, der gør folk aktive. Man er ikke dannet bare fordi man fræser rundt og laver alt muligt. Det virker som om I gerne vil bruge dannelsen på at gøre folk aktiv i foreninger o.a. Dannelse skal bruges til at gøre folk mangfoldige og måske skulle I hellere bruge noget krudt på den ulidelige ensprogethed jeg oplevede i provinsen som ung og som ikke er blevet ret meget anderledes. Uddan folk, lær dem hvordan man respekterer andre folks meninger og at noget nyt og fremmed ikke er farligt, men givende netop i forhold til dannelse.
- Der skal prioriteres økonomisk og ansættes flere lærere samt pædagoger i daginstitutioner, så der kan komme mere handling bag intentionerne. Kulturinstitutionerne bør opgraderes på ressourcer, og der bør arbejdes med kultur og dannelse på hele social- og ældreområdet. Dannelse må være et livsvarigt fokus og hjælper ikke mindst de borgere, der har haft de ringeste dannelsesgrundlag med sig fra barndomshjemmet, videre til at "blive den bedste udgave af sig selv" og udnytte sine potentialer. Uanset alder, status, helbred osv.

SYNSPUNKTER

DANNELSE I GULDBORGSUND

FORSKNINGS- OG UDVIKLINGSPROJEKT OM DANNELSE

60. Hvordan og hvor mener du, at Guldborgsund kan arbejde mere eller bedre med dannelse?

- Dannelse er ikke kun fodbold, brydning og håndbold. Der er mange små foreninger, de ikke prioriterer, og der er flere byer i kommune end Nykøbing Falster og Sakskøbing.
- For meget varm luft, ukonkret.
- Øget fokus, og flere ressourcer afsat.
- Gi´ den fuld gas!
- Der kan gives endnu bedre adgang til kulturoplevelser som koncert, teater, kunst osv. også i skolerne.
- Hvis kommunen har lagt det ovenstående ind på skoleskemaet, så er vi på vej i den rigtige retning!
- Ansvarlighed og respekt (for hinanden og hinandens holdninger) er vigtige elementer, derfor bør der fokuseres mere på det allerede fra barndommen, f.eks. i daginstitutionerne og skolerne. Især i forhold til den digitale verden, bør der fokuseres på, hvordan man begår sig overfor hinanden, både her men også i den fysiske verden. Det er for let at glemme "god opførsel" overfor hinanden, når man er på sociale medier eller sms'er. Børnene og de unge skal lære, at det de gør og siger har konsekvenser, og at det er for nemt at være grov i en tekst, hvor de ikke står overfor den, de er grov imod. De skal øve sig i at tale til andre, imens de står overfor dem, så de får reaktionerne og samspillet med andre. Det vil forbedre deres evne til at være i gode relationer med andre, når de samtidig kan mærke, hvordan andres bemærkninger mærkes på dem selv.
- Kommunal styring / flere krav til de institutioner, som er ansvarlige for børns udvikling og til de institutioner, som har som opgave at styrke børns udvikling. Nedbrydning af barrierer mellem de kommunale forvaltninger for institutioner/ skole/fritid.

SYNSPUNKTER

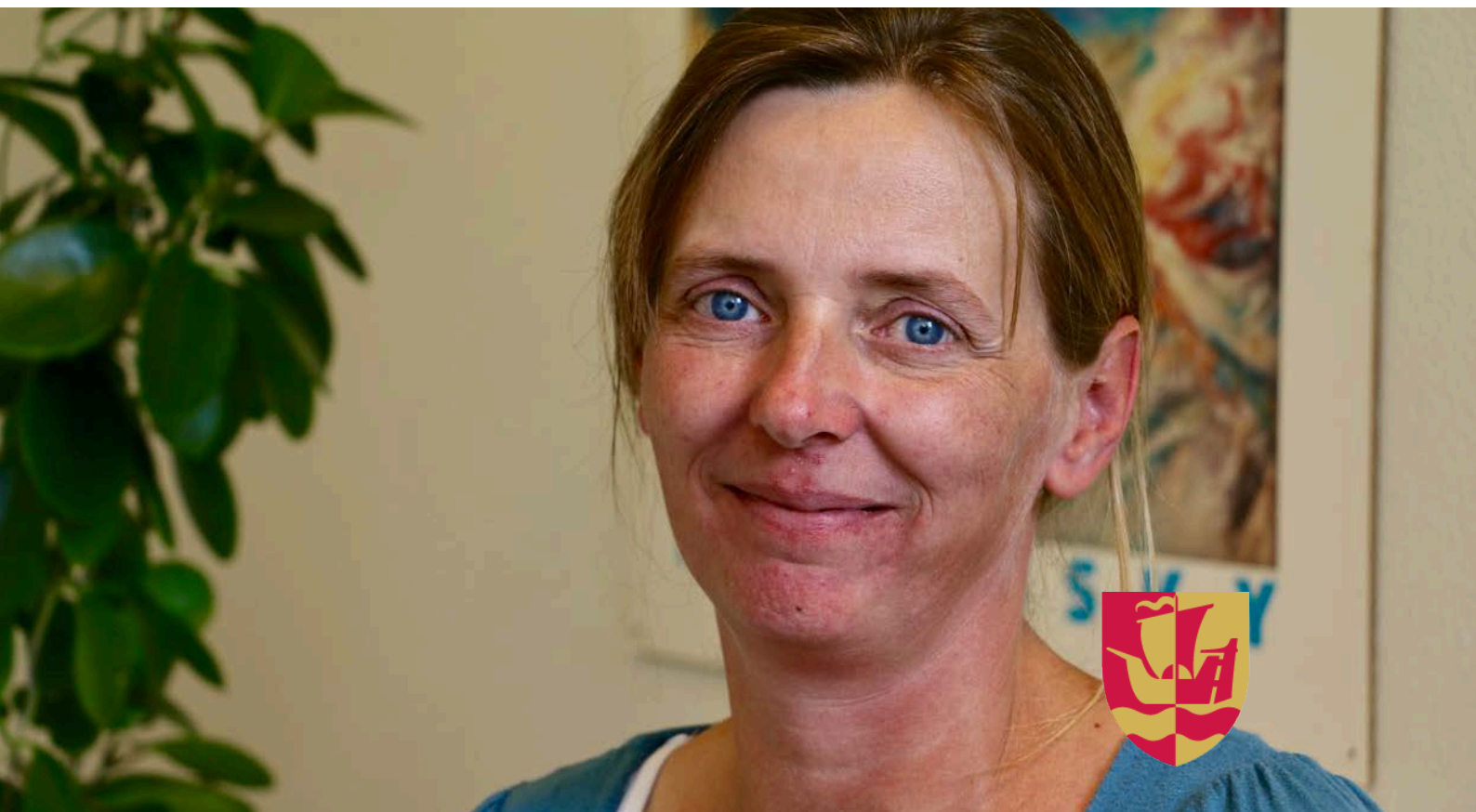
DANNELSE I GULDBORGSUND

FORSKNINGS- OG UDVIKLINGSPROJEKT OM DANNELSE

60. Hvordan og hvor mener du, at Guldborgsund kan arbejde mere eller bedre med dannelse?

- Bibeholde dannelse som et af de vigtigste strategiske mål i fremtiden. Fortsat understøtte økonomisk, så der bliver mulighed for at videreudvikle nye dannelsentiltag indenfor mange genre. Fortsat at have fokus på at understøtte muligheden for at forskellige aktører kan arbejde på tværs i samskabende fællesskaber. 1+1+1 giver often mindst 5 :-)
- Billigere eller gratis fritidstilbud til børn og unge.
- Det vil være oplagt, at sætte flere ressourcer af til de lokale biblioteker rundt omkring i kommunen. Her har kommunen en direkte platform til de forskellige byer: og med en øget bevilling til de lokale biblioteker vil de have bedre og større mulighed for at være med til at løfte den dannelse mennesker uden for uddannelsessystemet og måske også udenfor arbejdsmarkedet, har brug for. Indsatsen med teater til alle skoleelever er fuldkommen fantastisk. Den slags initiativer er imponerende og gør én stolt over at arbejde i kommunen.
- Dannelse skal fylde endnu mere i skolen. Det, at alle skoler skal arbejde med filosofi og oplever teater, bliver ofte en afgrænset oplevelse. Hvis arbejdet med dannelse virkelig skal ændre noget, så skal det være en naturlig del af læringsmiljøet og ikke isolerede begivenheder.
- Uden at jeg skal være lyseslukker, så tænker jeg, at vi skal et spadestik dybere. Jeg kunne godt tænke mig, at der var lidt mere disciplin i dagtilbud og folkeskolen, det betyder at der opsættes nogle grænser for, hvad man må og skal. Disse grænser bliver forældre introduceret for, når de starter i et dagtilbud, og det fortsætter indtil at de går ud af skolen. Hvis grænserne brydes, synes jeg, at det skal være en form for konsekvens. Afskaffe mobiltelefonen mellem 08.00 og 15.00 med undtagelse af spisepausen ved 11.30 tiden.

IDÆRT ER FÆLLESSKAB OG DANNELSE.....

GULDBORGSUND

"Det er i fællesskabet, at vi er. Det er i fællesskabet, at vi eksisterer. Det er også der, at vi udvikler os, handler, oplever og lever. Det er i fællesskabet, at vi bliver dannede. Pædagogisk idræt handler fx om fællesskabet og det, at vi kan udvikle os sammen. Idræt er en dannelsesanledning til at lære samspil, regler, sociale hensyn, opførelse, normer og værdier. "

Henriette Mørch Trouelsen
Idrætsinstitutionen Møllegården

BØRN OG BOLDE BEGEJSTRER OG DANNER.....

GULDBORGSUND

"Idrætsforeninger skaber om noget fællesskab og begejstring. Jeg er selv dannet i foreningslivet og den dannelse og de relationer har formet mig og løfter igennem hele livet. Børnene får langsomt medansvar, fx over noget så lavpraktisk som en bødekasse, de lærer, at de ikke kan vinde selv, de lærer at tabe og vinde, og det bliver alt sammen trin i en vigtig udvikling. Vi skal derfor huske at holde fokus på foreningsdelen af sport og idræt."

Kennet Nordstrøm
Nykøbing FC

OM DANNELSE

KVANTITATIVE INTERVIEWS

FORSKNINGS- OG UDVIKLINGSPROJEKT OM DANNELSE

DANNELSE OG HOLDNINGER

Er der er sammenhæng mellem dannelse og nogle af de samfundsaktuelle udfordringer og debatter i Danmark?

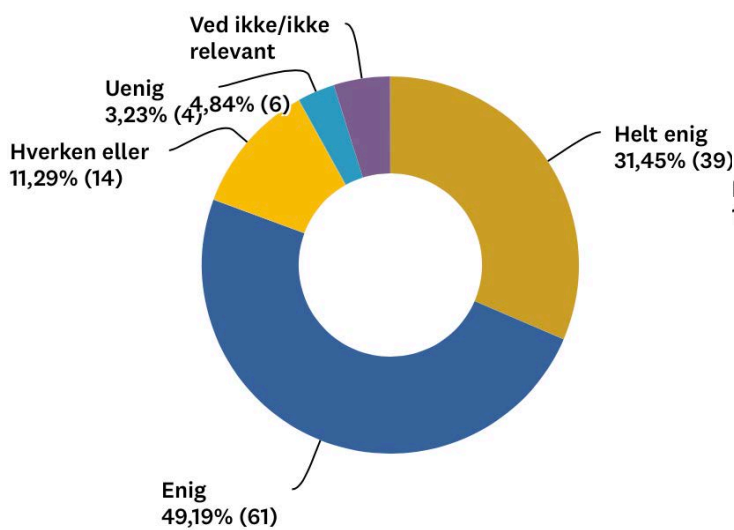
I den kvantitative spørgeskemaundersøgelse om dannelse i Guldborgsund Kommune blev alle respondenter afslutningsvis spurgt om - ud fra deres holdninger - at vurdere deres enighed i en række afsluttende udsagn om dannelse og nogle få samfundsaktuelle emner.

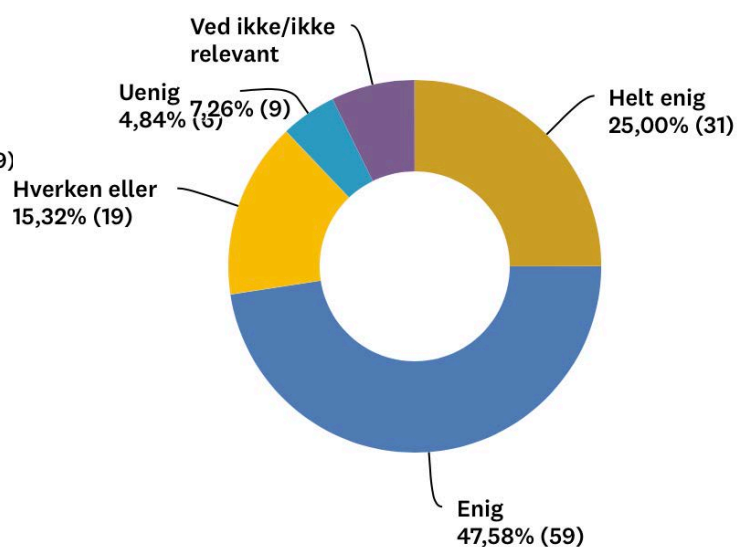
OVERSIGT

DANNELSE OG HOLDNINGER

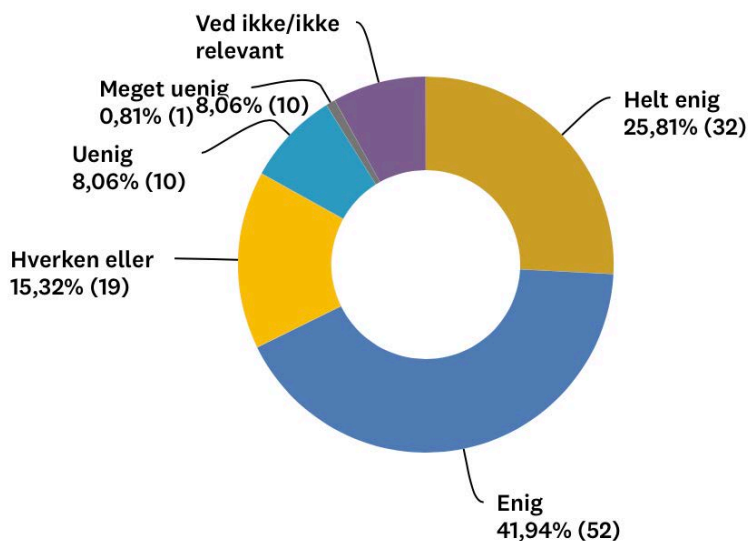
FORSKNINGS- OG UDVIKLINGSPROJEKT OM DANNELSE

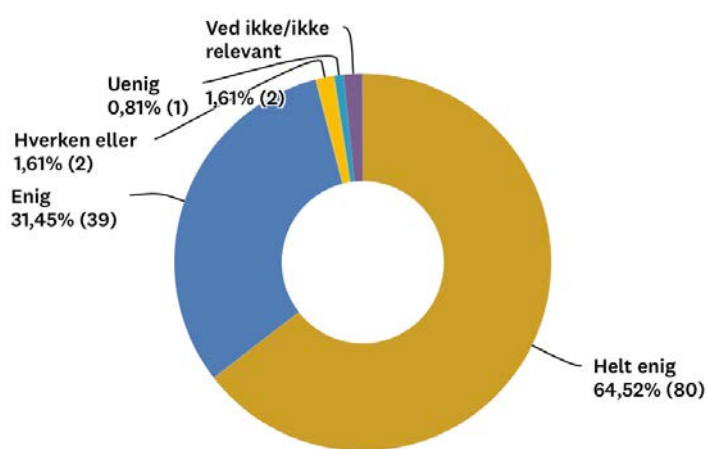
61. Større fokus på dannelse kan hjælpe til bedre integration af indvandrere.

62. Større fokus på dannelse kan reducere de offentlige udgifter, fordi borgere bliver mere livsduelige og selvforvaltende.

63. Større fokus på dannelse kan føre til mere afbalancerede mennesker og dermed færre tidstypiske sygdomme som stress, angst og depression.

64. Dannelse er ikke kun skolens eller kommunens opgave. Vi er alle igennem hele livet ansvarlige for at danne os selv.

SYNSPUNKTER

DANNELSE OG HOLDNINGER

FORSKNINGS- OG UDVIKLINGSPROJEKT OM DANNELSE

65. Hvis du har uddybende kommentarer, kritik eller forslag om dannelse eller arbejdet med dannelse, kan du skrive dem her:

- Fokus på samtale og udvikling af os selv og dem omkring os giver mere selvværd og dermed mere lyst til livet generelt!
- Fortsætte med målrettet dannelse som fokus på arbejdspladser og i foreninger.
- Husk nu at dannelse rimer på forbandelse. Og spørgsmålenes karakter har en salgside, fordi man definerer dannelse med dannelse.
- Trist hvis arbejdet med dannelse skal have en økonomisk gevinst. Set med mine øjne en forkert indfaldsvinkel. Målet med arbejdet med dannelse, må gerne være trivsel og mestring. Altså muligheden for et lykkeligt liv.
- Det virker fornuftigt og relevant at sætte fokus på dannelse i Guldborgsund Kommune. Vi kunne selvfølgelig nøjes med at vende blikket ud af - mod den store verden, men har vi forinden besindet os på os selv og fundet ud af, hvor vi skal hen, så er det givetvis nemmere at følge og finde en sandhed i den større sammenhæng.
- Dette gælder selvfølgelig også andre kommuner end Guldborgsund; støtte den grundtvigianske tanke i skolerne. Bakke op om højskoler/friskoler. Bruge folkekirkerne aktivt som dannelsesrum - ikke nødvendigvis religiøse rum, men steder, hvor der opstår dannelse og dannelsestanker.
- Husk at dannelse har værdi i sig selv i forhold til alle menneskers personlige udvikling - og ikke kun et instrument i den offentlige forvaltning.
- Jeg bliver bekymret for om der er en eller anden skjult ting her. Dannelse kan sgu da ikke ændre på psykiske sygdomme, psykisk sygdom er ikke noget man selv vælger, man vælger heller ikke cancer, det fysiske er bare mere accepteret og dannelse er også at fatte dette. Og blande dannelse ind i offentlige udgifter. Dannede mennesker kan også blive arbejdsløse. Det er min meget meget forenklet mening om det, der er mange facetter. Men jeg blev lige lidt bekymret for formålet. Forskning og især en forskning af denne type kan meget nemt vrides hen hvor man gerne vil have den.

SYNSPUNKTER

DANNELSE OG HOLDNINGER

FORSKNINGS- OG UDVIKLINGSPROJEKT OM DANNELSE

65. Hvis du har uddybende kommentarer, kritik eller forslag om dannelse eller arbejdet med dannelse, kan du skrive dem her:

- Bare sæt i gang! Støt alle steder, spørgsmål 61-63 siger jo, at der er penge at hente!
- Det kan skabe flere tilflyttere og glade borgere.
- Jeg er helt sikker på, at man fra kommunal side kunne prioritere dannelse langt højere end man gør i dag - ift børn. Det kræver helt sikkert flere midler økonomisk - men MEGET handler i lige så høj grad om at være ambitiøs inden for de eksisterende rammer - at fremelske en kultur, hvor dannelse er lige så vigtigt som matematik- og dansktesten. Og dannelse er bestemt ikke kun dans og teater - der er i lige så høj grad forståelse for den demokratiske deltagelse og mulighed for at gøre en forskel som individ i et fællesskab....og blikket for det skal understøttes helt fra de mindste årgange.
- Dannelse er hovedsageligt familiens opgave. Det kan ikke igen være skoler, idrætsforeninger, dagtilbud mv. som skal stå for noget så fundamentalt som dannelse. De skal være katalysatorer til at familien får dannelse som hovedpunkt i en hver livslang opdragelse af mennesket som individ!!
- Ja, vi er selv ansvarlige. Forældrene er i høj grad også ansvarlige for dannelse af deres børn. Hvordan sikrer vi, at ressourcetsvage forældre "danner sig selv", så de også kan "danne" deres børn? Hvordan samler vi dem op, der ikke er "dannede" og hjælper dem?
- Jeg har virkelig tænkt over spørgsmålene her i spørgeskemaet. Jeg synes, de har været svære at besvare; det kan være helt simpelt: at jeg simpelthen ikke forstår dem. Måske vil det styrke arbejdet med dannelse i Guldborgsund at tænke i oversættelse af forskningens og fagsprogets termer.
- Jeg er stolt af at arbejde og bo i en kommune, som har Dannelse som en af de tre vigtigste strategiske målsætninger. Jeg forsøger selv i mit arbejde at have dannelsesaspektet med i alt, hvad vi gør, og oplever stor politisk opbakning og det motiverer blot til at forsøge at gøre arbejdet endnu bedre.

SYNSPUNKTER

DANNELSE OG HOLDNINGER

FORSKNINGS- OG UDVIKLINGSPROJEKT OM DANNELSE

65. Hvis du har uddybende kommentarer, kritik eller forslag om dannelse eller arbejdet med dannelse, kan du skrive dem her:

- Dannelse skal ikke kun ske af enkeltindivider, men også af virksomheds- og ledelseskulturer - i spm 63 kan et dannet menneske sagtens gå ned med stress, hvis vedkommende arbejder i en usund virksomhedskultur uden respekt og tillid.
- Langt fra alle kan tage hånd om eget liv.
- Vi kan styrke dannelse ved at udvide tiltaget ved at tosprogede og alm. unge mødes i alle mulige læringsprocesser og fritidsaktiviteter.
- Selvfølgelig er vi også selv ansvarlige for at danne os selv, men mange borgere kan ikke varetage denne opgave, så der skal vi som skole/dagtilbud/kommune sørge for at støtte og give mulighed for dannelse, selvom man fx er en udsat borger der ikke selv kan sikre egen dannelse. Hvis borgerne skal være dannede i morgendagens samfund, så bliver den digitale dannelse nødt til at fylde noget mere. Vi kommer ikke uden om den digitale verden, så vi skal alle lære at agere i den digitale verden som et ordentligt og dannet menneske med etik, respekt og omsorg for sine medmennesker, også digitalt.

DAGTILBUD DANNER BØRN OG FORÆLDRE TIL FÆLLESSKAB.....

GULDBORGSUND

“Dannelse er blevet en fornyet del af formålet for dagtilbud. Læring er stadig vigtigt, men ikke det vigtigste. I blandt leg og interaktion dannes børn til samspil, børnefællesskab, god opførelse overfor hinanden, at tage ansvar og hjælpe hinanden. Evnen til at danne afhænger meget af personligheden, men skal også lægge i pædagogfagligheden, fx i forhold til forældredannelse eller forældresamarbejde, så forældrene engageres i et samspil med institutionen. ”

Pia Johnsen
Dagtilbudsleder, Børnehuset Lindholm

TEMPOET OG SKÆRME SPÆNDER BEN FOR DANNELSE.....

GULDBORGSUND

“Al ting går så hurtigt, at folk næsten ikke har tid til at tale med hinanden. I langbruget har vi fx vundet meget i automatisering og effektivitet, men vi har samtidigt mistet det sociale netværk og den dannelse der er i nærvær, relationer og samtaler. Der er kommet skærme imellem os. Vi kigger i vores skærme, istedet for nærværende at kigge hinanden i øjnene og lære adfærd og lære af hinanden.”

Peter Bring-Larsen
Fmd Teknik, Miljø og Ejendomsudvalg

DANNELSE LØFTER BLIKKET FRA EGEN NAVLE.....

GULDBORGSUND

“I vores globale verden er mennesker og kulturen blevet mere introverte, mere fokus på sig selv og egne behov i stedet for at have fokus på fællesskabet. Derfor har vi idag en større opgave i dagtilbud med at få fællesskabet frem igen, at vi tager ansvar for hinanden, at vi lærer at hinanden. Der kan dannelse hjælpe os med at få de værdier tilbage.”

Bodil Delsvik
Leder af Kultur Børnehuset Nordstjernen

KVANTITATIVE INTERVIEWS OM DANNELSE

FORSKNINGS- OG UDVIKLINGSPROJEKT OM DANNELSE

AALBORG UNIVERSITET

GULDBORGSUND

Tænketanken Cura